د کابل پوهنتون د ادبیاتو پوهنځي:

پښتو کتابښود

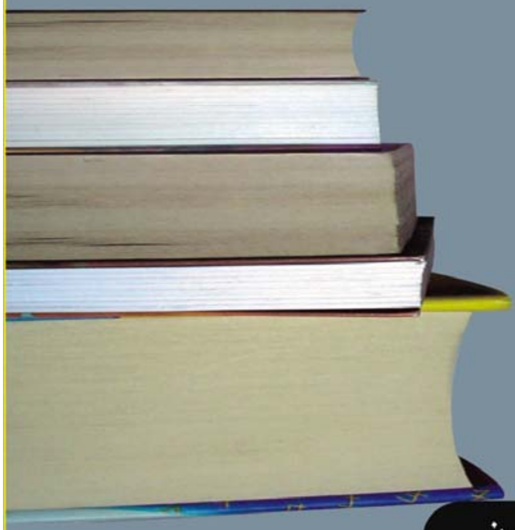

محمد اسمعیل یون

۱۳۸۷ ل کال

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي
د پنځوسو (۱۳۲۳-۱۳۷۳) کلونو

پښتو کتابښود

لیکوال

محمد اسمعیل یون

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

کتاب پېژندنه

د کتاب نوم: ادبیاتو پوهنځي پښتو کتابښود
لیکوال: پوهیالی محمد اسمعیل یون
خپرندوی: یون کلتوري یون
چاپشمېر: ۱۰۰۰ ټوکه
لومړی چاپ: ۱۳۷۲ل کال
دویم چاپ: ۱۳۸۷ل کال
د لیکوال
پرله پسې نومره: (۹)
د خپرندوی
پرله پسې نومره: (۹)
کمپوزر: ضیاءالرحمن ضیاء

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیولیک

ګڼه	سرلیک	مخ
۱	ددې اثر د دویم چاپ په اړه څو ټکي	۱
۲	څو خبرې او د لیکوال پېژندګلوي	۲
۳	ددې اثر اړتیاوې، نیمګړتیاوې او بریاوې	۱۱
۴	د ژبو او ادبیاتو پوهنځي لنډه تاریخچه	۱۵
۵	ژبو او ادبیاتو پوهنځي چاپ کړي کتابونه	۲۵
۶	د ژبو او ادبیاتو پوهنځي استادان او د...	۲۹
۷	د ژبو او ادبیاتو پوهنځي فارغان او د...	۷۸
۸	د ژبو او ادبیاتو پوهنځي پښتو مونوګرافونه	۱۲۲
۹	د محمد اسمعیل یون لنډه پېژندنه	۲۱۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې اثر د دويم چاپ په اړه څو ټکي

دا اثـر مـا پـر ۱۳۷۳ل کـال د کابـل پوهنتـون د ژبـو او ادبيـاتو پوهنځي، د پنځوسمې کليزې په ويـاړ ليکلی و، هغـه وخت کابـل کې سخت جنګونه وو، پوهنتون په واقعيت کې تړلی و او يوازې په کابل ښار کې شپږ اووه ځله له يوه ځايـه بـل ځای تـه مهـاجر شوی و. درې کاله وروسته د دې زمينه برابره شوه، چې دا اثر چاپ کړم، هغـه وخت په ټول کابل کې يو کمپيوټر هم نه و، چې ما پرې دا اثر کمپوز کړی وای، نو ځکه مې لـه ګران

ورور او خوږ ژبي شاعر صديق الله بدر څخه هيله وکړه چې کـه دا راتـه پـه خپلـو مبـارکو ګوتـو وليکي، بدر چې زما د فرهنګي مبارزې يو پخوانی ملګری او د سختې ورځې يار دی، پـه ورين تندي يې زما غوښتنه ومنله، دا اثر يې د څو مياشتو په بهير کې خطـاطي کـړ، هغـه هـم يـوازې د ثواب په بدل کې، دا کتاب درې کاله له ما سره پاتې شـو، ځکـه چې مالي لګښت ورته نه برابرېده، بيا مې د همدې پوهنځي لـه خپـل يـو ټولګيوال (احمد الله) څخه هيلـه وکـړه چې دا کتـاب چـاپ کـړي، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه اقتصاد ښه و ، په تاجکستان او نورو هېوادونو کې يې تجارت هم کاوه، هغه هم زما خبره په خلاصې تندې ومنله. کله چې مې کتاب پېښور ته يوور، نو له نورو کاغذونو سره مې په يوه ځانګړې پلاستيکي کڅوړه کې خوندي کېښود ، څو ورځې را سره په ګل حاجي پلازا کې و ، له ځان سره به مې ګرځاوه، ددې اثر همدا يوازينی خطاطي شوې نسخه را سره وه، هغه کاغذونه چې بدرورځخه دا کتاب خطاطي کړی و ، هغه متفرقه کاغذونه وو ، ډېر منظم نه وو او د همدې څو کلونو په بهير کې مې له لاسه وتي وو.

پر هغه ورځ چې مې دا اثر له ګل حاجي پلازا څخه قصه خوانۍ کې دانش چاپخونې ته ورووړ، نو سخته ګرمي هم وه، ددې ترڅنګ ما سره نورې کڅوړې هم وې، چې نور ناچاپ کتابونه او يادښتونه هم په کې وو. ګل حاجي پلازا کې مې يوه سيوري ته پر کتاره ډېره لګولې وه، کله چې تلم نو کڅوړې مې ځان سره واخيستې، موټر کې کېناستم، ((ګوره قبرستان)) ته لا نه وم رسېدلی چې زړه کې مې څه ټکه پرېوته، ما ويل راځه دا کڅوړې وګوره، نه چې څه شی پاتې نه وي، کله چې مې کڅوړې را جګې کړې، لږ سپکې راښکاره شوې، دننه مې ولټولې اخوا دېخوا مې ښې وارولې، هر څومره چې ګورم کتاب نه شته، زړه مې ډېپ ولوېد ، ما ويل لکه چې د څو کلونو خواري مې اوبو يووړه، حيران وم چې چېرته به را نه لوېدلی وي، ځان سره مې فکر وکړ راځه ګل حاجي پلازا ته لاړ شه، د هيلې يوازينی ځای همغه دی، که هلته نه و نور نو زړه صبر کړه، له (صدر بازار) نه بېرته راوګرځېدم، ګرمي نو دومره زور اخيستی و ، چې د چا خبر خوله يې لګوله، خو زه پر داسې غم اخته وم، پوه نه وم، چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر ځو مره وخت بېرته ګل حاجي پلازا ته رسېدلی یم. همغه ځای کې
چې ساعت د مخه ولاړ وم، څو ځله کښېـته و پورتـه تېر شـوم، بیـا
همـلته غلی ودرېدم، وروستی امید مې هم له لاسه ورکړ، لـس پنځـه
لـس دقیقـې همدا سې ځای پـر ځای ولاړ وم، چـورت وړی وم، چـې
ترخنګ مې یو ځوان ودرېد، ماته یې وویل یون صیب خو به نه یې؟
ما ویل ولې نه یون یم، بیا یې راته وویل څه خو به درنه پاتې نه وي؟
ما ویل والله چې دغسې یو کتاب مې چاپ ته وړه، تیار په ترس کې
خطاطي شوی و، هغه را څخه ورک شوی دی، ځکه بېرته را غلم، دې
وخت کې هغه لږ موسکی غوندې شو، کځوړه یې راښکاره کړه، دا
خو بـه نـه وي، مـا ویـل ولـې نـه والله همـدا دی، د کځـوړې منـځ مـې
وکوت، کتاب په کې ایښی و، پـر سترګو مې رڼایي را غلـه، وجود
مې یخ شو، ارام شو، ما ویل کور دې ودان چې پر ما دې څومره غټ
زېری وکړ. هغه وویل: زه همدلته پـه هغـه دفتر کې کار کوم، پـر دې
لاره تېرېدم چې دا کځوړه مې ولیـده، راجګـه مې کړه، چې و مې
کتل، کتاب په کې و او بیا ستا نوم پـرې لیکـل شـوی، نو ځکـه مې
ځان سره وساته، مـا ویـل حتمـي بېرتـه همدلتـه ورپسـې راځـې، زه
خپله کتابونه کمپوزوم، ماته د کتاب درد او ستونزې معلومې دي،
چې څومره سخت کار دی، خو څه ښه شو چې کوم بل ځای کې درنـه
نه دی پاتې شوی، مـا ویـل ډېره مننـه وروره مـا سره دې ډېره زیاتـه
نېکي وکړه، څـه خدمت درتـه وکړم، هغـه ویـل نـه مننـه، ښـه کـار دا
وشو چې کتاب پیدا شو، مـا ویـل خفـه ورتـه پـه دې وم، چې دا یې
یوازېنۍ نسخه ده او بله یوه پاڼه هم ما سره نه شته. هغه ځوان نه مې
یو ځل بیا مننه وکړه، کځوړې مې ټولې ځان سره ښې چک کړې او
ژر د قصـه خوانۍ پـر لـوري رهي شـوم، د دانش چـاپخونې مسـئول

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسد جان ساپي ته مې وویل: دا کتاب راته ژر چاپ کړه، هغه خپل ماشین ورپسې راوو یست، ماته یې وویل: څومره او په کوم کاغذ ؟ ما ورته وویل مه په کاغذ پسې ګرځه او مه یې شمېر پسې، همدا اوس یې چاپ ته ورکړه، دا ټوله کیسه مې ورته وکړه، هغه ویل خدای دې درسره ډېره نېکي کړې ده، سملاسي یې نورزي ته وویل، ژر دا کتاب یوسه چې پسټنګ یې کړي او سبا اول همدا چاپ کړه. دا و ددې اثر یو داستان. اوس چې له هغه وخته نږدې دولس کاله تېرېږي، زه یو ځل بیا خپل اثار په دې نیت چاپوم، چې د مرګ له خطره یې وژغورم. طبیعي خبره ده، چې دا اثر څرګندې نیمګړتیاوې لري، خو د هغه وخت ظرفیتونه هم باید په پام کې ونیول شي، لکه د انساني مغز محصول هر اثر چې له نیمګړتیاوو خالي نه وي، دا اثر هم خپلې نیمګړتیاوې لري، خو اوس چې یې زه بیا چاپوم، د همدې مشخص کلکتیف د پنځوس کلن فعالیت د ځرنګوالي په انعکاس کې ماته بې ګټې نه ښکاري. تر چاپ وروسته به (که ژوند مو ملګری و) طبعاً ددې اثر یاد شمار ګڼې د کابل پوهنتون ادبیاتو پوهنځي ته هم ورکوم، هلته به له دې اثر څخه ګټه اخیستل کېږي، په تېره بیا د مونوګرافو په تنوع کې به مرسته وکړي؛ تر یوه حده به د تکراري او کلیشه یي مونوګرافو مخنیوی وکړي. دا اثر به د ادبیاتو پوهنځي د محصلینو او استادانو مخ ته پروت وي، کله چې ددې پوهنځي لسیزې او یا شلیزې پوره کېږي، کېدی شي څوک پرې نور څه زیات کړي او سمونې په کې وکړي. اوس چې د کمپیوټر زمانه ده او د لاس خواري کمپیوټر ته انتقال شوې، نو ټولو لیکوالو ته بویه چې خپل اثار نه یوازې د بیاچاپ له لارې خوندي کړي، بلکې د انټرنېټ څپو ته یې هم وروسپاري، چې هم د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرګ له خطره خوندي شي او هم يې ګټه اخيستنه عامه او اسانه شي. ما د خپل کار د بشپړاوي او خونديتوب لپاره همدا اسې يو لړۍ پيل کړې او له نورو ليکوالو هم هيله لرم، چې خپل کارونه په خپله تنظيم کړي او خپل اثار له ټولو احتمالي خطرونو څخه وژغوري، که چېرې دوی په خپلو اثارو کې د بيا سمون او زياتون غوښتونکي هم وي، نو د خونديتوب په حالت کې ورته دا کار لا اسانه کېږي. له ټولو افغان ليکوالو د همدې فرهنګي هيلې د تطبيق په هيله.

په درناوي

پوهندوی محمد اسمعيل يون

ارګ، د جمهوري رياست ودانۍ

کابل- افغانستان

د ۱۳۸۷ل کال د کب ۲۰مه نېټه

(c) ketabton.com: The Digital Library

څو خبرې او د ليکوال پېژند ګلوي

دغه رساله (د کابل پوهنتون د ژبو او ادبياتو پوهنځي د پنځوسو کلونو پښتو کتابښود) د **۱۳۷۵**ل کال په لومړنيو ورځو شپو کې، يون صاحب د کتابت په خاطر ماته راکړه، ما هم په خوشالۍ سره د کتابت پر چارو پيل وکړ او تر څه مودې څنډ وروسته مې خپل کار سرته ورساوه. کله چې د کتاب چارې ترسره شوې، رساله مې د هغه ليکوال ته ور وسپارله. د رسالې د ورسپارلو په جريان کې يون صاحب پر خپلې رسالې د څه ليکنې پېرزوينه راباندې وکړه، چې دا دی د همدغې پېرزوينې له مخې غواړم څو شېبې د يادې شوې رسالې او بيا د ګران يون پر پېژند ګلوۍ درسره وغږېږم.

تر دغې رسالې دمخه دوه نور کتابونه په دغه برخه کې د چاپ له ډګره راوتلي دي. لومړنی کتاب د ښاغلي ليکوال راز محمد وينښ دی، چې (پښتو کتابونه) نومېږي. په دغه کتاب کې د برټش موزيم د پښتو کتابونو د معرفۍ ترڅنګ د ننه په هېواد کې د چاپ شويو کتابونو يو فهرست هم ورکړل شوی دی. دويم کتاب د هېواد نوميالي ليکوال او محقق ښاغلي حبيب الله رفيع په دوو ټوکونو کې ليکلی، چې (پښتو پانګه) نومېږي.

همدارنګه په دغه برخه کې عتيق الله پژواک هم يوه بريالۍ هڅه کړې ده، چې په خپل وار د يادونې وړ ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه رساله چې اوس ستاسو په لاس کې ده له یادو شویو کتابونو څخه یو څه توپیر او نوی والی لري او هغه دا چې دا رساله د یو مشخص کلکتیف د استفادې په غرض لیکل شوی او هم په ځانګړې ډول د پنځوسو کلونو په بهیر کې د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د استادانو او فارغانو له پېژندګلوۍ سره سره د هغوی د اثارو او هم د مونوګرافونو بشپړه معرفي نامه ده.

دغه رساله په داسې وخت او حالاتو کې لیکل شوې ده، چې په وطن کې د اور او وینو سیندونه جاري وو، د ډاډ او اطمینان هېڅ ځرک نه لګېده او د پوره نهیلیو ورځې شپې وې، څوک چې په هغو حالاتو کې دلته مېشت وو، سره له ډېرې وېرې او ترهې یې د ورځني ژوند بارونه کاږل. زموږ لیکوال د هغې اورنۍ مینې له مخې چې له خپلې ژبې او خپل فرهنګ سره یې لري، په همدغو اور وربنو شپېو کې خپله رساله ولیکله او د هغه د بشپړتیا په خاطر د ګولیو، راکټونو او بمونو په باران کې کتابتون په کتابتون وګرځېد او ډېر کتابونه یې پسې وکتل.

د دغې رسالې ژبه ډېره خوږه او روانه ده، بې ځایه حاشیه روي په کې نه را ترسترګو کېږي، په ډېرو لنډو او وړو جملو کې ډېر څه په کې بیان شوي دي. کومه وروستۍ خبره چې غواړم د دغې درنې رسالې په باب وکړم، هغه دا ده چې کېدی شي د ځینو تخنیکي ستونزو له امله لا هم د ډېر شمېر لیکوالو او د هغو د اثارو او هم مونوګرافونو یاد په دې رساله کې راغلی نه وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پای کې هیله څرګندوم، چې دغه رساله لکه څنګه چې ښایي همداسې د بره ګټوره او اغېزمنه ثابته شي او هغه ستونزې چې له دې امله راپېښې دي له دې سره له منځه لاړې شي.

یون صاحب په خپلې رسالې کې د ګڼ شمېر وتلو او نومیالیو لیکوالو او د هغو د پښتو اثارو پېژندګلوي درسره کوي او زه غواړم چې د یون صاحب د ژوند هېنداره درته وځلوم.

پر افغانستان او افغاني فرهنګ او خپلې ژبې اورنی مین پوهیالی محمد اسمعیل یون د اروابناد محمد خان زوی د ۱۳۴۶ل کال پر کب میاشت د لغمان ولایت د الینګار ولسوالۍ د نیازیو په یوې روښنفکرې کورنۍ کې زېږېدلی دی. لومړنۍ زده کړې یې په الینګار ولسوالۍ کې سرته رسولې، پر ۱۳۶۲ل کال کې له خوشال خان لېسې نه فارغ شوی دی. تر فراغت وروسته پر ۱۳۶۷ل کال د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي پښتو څانګې ته لاړ او پر ۱۳۷۰ل کال له نوموړې څانګې فارغ او پر همدې کال د پښتو څانګې د علمي کادر غړی شو.

یون صاحب تر اوسه پورې دا لاندې ادبي فعالیتونه ترسره کړي دي:

۱- هیلې، ګډ شعري جونګ، راټولونه، ۱۳۶۷ل کال چاپ.

۲- نیمګړي ارمانونه، د حیران د شعرونو جونګ، سریزه او راټولونه، ۱۳۶۹ل کال چاپ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- د لوونو فصل، ګډ شعري جونګ، راټولونه، ۱۳۶۹ل کال چاپ.
۴- د استاد الفت نثري کليات، سريزه او راټولونه، ۱۳۷۰ل کال چاپ.
۵- استاد زيار د پښتني فرهنګ يو ځلاند ستوری، څېړنيز اثر، ۱۳۷۳ل کال چاپ.
۶- متکور، د شعرونو مجموعه، د ليکوالو انجمن، ۱۳۶۹ل کال چاپ.
۷- د نازو انا ياد، سريزه او د مقالو راټولونه، ۱۳۷۰ل کال چاپ.
۸- د محمدګل خان مومند اند و ژوند ته يوه لنډه کتنه، ۱۳۷۳ل کال چاپ.
۹- د کابل پوهنتون د ژبو او ادبياتو پوهنځي د پنځوسو کلونو پښتو کتابښود، همدا رساله.

همدارنګه د شعرونو دويمه مجموعه يې هم چاپ ته تياره ده، چې يوه زياته برخه يې په ځينو پښتو خپرونو کې چاپ او خپره شوې ده.

په سپېڅلې پښتني مينه
صديق الله بدر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې اثر اړتیاوې، نیمګړتیاوې او بریاوې

د ۱۳۷۳ل کال پر لړم میاشت ، چې پوهنتون د ښووم ځل لپاره د پرله پسې جګړو له امله، له تجارت، جمهوریت، زرغونې لېسو ، له پلان وزارت، کابل پولیتخنیک او د امام زمان له تکیه خانې څخه د خیرخانې مېنې په درېیمه برخه کې د سرور کاینات مسجد ته په مهاجرت مجبور شوی و ، نو په همدې ترینګلې او جګړه ییز حالت کې د پوهنځي د هغه وخت د مشرتابه له خوا وپتېیل شوه، چې د ژبو او ادبیاتو پوهنځي (پنځوسمه کلیزه) ونمانځل شي.

په همدې نیت ما ته هم بلنه راکړل شوه، چې د ادبیاتو پوهنځي د ټول ژوند په بهیر کې د دې پوهنځي د ځینو نامتو استادانو پر ادبي خدمتونو په ځانګړې ډول پر اثارو لیکنه وکړم. ما چې کله په دې باب د کتابونو پاڼې واړولې نو خدای(ج) شاهد دی، چې لیکنه وار په وار اوږد بدله. یو ځل بیا راته هغه اړتیا رادمخه شوه، چې موږ ورسره په پوهنځي کې د زده کړې پر وخت مخامخ وو. زموږ د تحصیل په وخت کې د محصلینو غټه ستونزه دا وه، چې هېڅ داسې کیلي موجود نه وه، چې د هغې په زور دې محصلین د ادبیاتو د لویې نړۍ ور پرانیزي او په دې لویې دنیا کې دې د خپل اند ، ذوق او موخې نیلي وځغلوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هر چا چې به کومه وړه لیکنه هم کوله، نو اخځونو او کتابونو پسې به سرګردانه و، ان دا چې استادانو به په رسمي توګه سیمینار او کورنۍ دنده وروسپارله، بیا به هم د کتابونو په لټون او پیدا کېدن کې پاتې راغلل، کله کله خبره تر دې بریده هم رسېدله چې استادان به هم د پوره اخځونو په ورکړه کې له ستونزو سره مخامخېدل.

دا ستونزه د پای لیکونو (مونوګرافونو) د لیکلو پر وخت لا ډېره څرګندېدله، فارغان به یو او بل ماخذ پسې لالهانده وو. څرنګه چې په پښتو څانګه کې د تېرو کلونو د مونوګرافونو بشپړ کتابښود او نومښود موجود نه و، نو دا سې هم شوي چې یوه ټاکلې موضوع څو تنو فارغانو ته ورکړل شوې ده. د کتابونو او یا هم د اخځونو نشتوالي له کبله ځینو استادانو خپلو فارغانو ته ډېره ساده او بسیطه موضوع هم ټاکله، چې له آره په یو پایلیک لیکلو نه ارزي.

ځینې دا سې اشخاص هم له ادبیاتو پوهنځي څخه فارغېدل، چې په پای کې یې د (شلو) ادبي کتابونو نومونه هم په پرله پسې ډول اخیستلی نه شول، هغه چا چې له ادبیاتو سره یې پوره مینه لرله، د هغو لپاره هم دا امکان موجود نه و، چې په خپله ټاکلې څانګه کې تېر شوي کارونه ترسترګو تېر او پر نورو کېدونکو باندې غور وکړي.

همدغو نیمګړتیاوو ما کې دا ولوله پیاوړې کړه، چې لږ تر لږه په دې برخه کې دا سې یوه هڅه وکړم، چې د ژبو او ادبیاتو پوهنځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځانګړي ډول په پښتو څانګه کې د غه تشه که پوره ډکه نه شي، نو د محصلینو یو څه اړتیا خو حل کړي.

لکه څنګه چې د دې رسالې له نامه څخه ښکاري په دې کتابګوټي کې هڅه شوې، چې د پښتو کتابونو پېژند نه وشي، خو ځای نیم په کې د ځینو لیکوالو د یو نیم فارسي کتاب یادونه هم راغلې. دا سې ټاکل شوې وه، چې د یو بشپړ کتابښود په څېر به د هر کتاب څه ناڅه پوره پېژندنه راځي، خو د تخنیکي ستونزو او د ځینو تذکرو د نابشپړ ثبت په وجه دا هیله پوره نه شوه. ځینو ځایونو کې د کتاب د چاپ کلونه او خپرندوی ارګانونه هم پاتې شول. یوازې د لیکوالو په همهغې پېژندنې بسنه وشوه چې په ادبیاتو پوهنځي پورې اړه لري. څرنګه چې د ادبیاتو پوهنځي تر اوسه پورې بېلابېل پړاوونه وهلي او بېلابېل نومونه یې غوره کړي، ځینې څانګې یو وخت په ادبیاتو پوهنځي پورې تړلې، خو وروسته بیا خپلواک پوهنځي ورڅخه جوړ شوي، دلته هم د هغو د استادانو او نورو لیکوالو د هغو اثارو یادونه شوې، چې دوی د ادبیاتو له پوهنځي سره وخت ناوخت تړښت لرلی دی.

د یو شمېر هغو استادانو د یادون امکان هم میسر نه شو، چې په بېلابېلو وختونو کې یې په پوهنځي کې د استادۍ دنده سرته رسولې او اثار یې لیکلي، همدا رنګه د ځینو هغو فارغانو یاد چې د اثارو خاوندان دي. دا د دې اثر بله نیمګړتیا ده. له علمي او د کتابښودنې له میتود سره سم هم د دې کتاب محتویات برابر شوي نه دي. یوازې د وخت اړتیا په پام کې نیول شوې ده او همدا ډول

(c) ketabton.com: The Digital Library

نورې ډېرې نیمګړتیاوې، خو د پښتو مل دی: ((تور توتان- لـه یاره قربان)) خو زه په دې خوښ یم، چې ما د خپل احساس بار تر دې دمه راورساوه، دعلمي نیمګړتیاوو د بشپړاوي لپاره نورو ته خپله هیله ورغځوم. خو له دې سره سره که زما دا نیمګړی زیار د پښتو ژبې او ادب مینـانو، پـالونکو پـه ځـانګړي ډول د ادبیـاتو پـوهنځي د راتلونکو محصلینو د ګټې اخیستنې، د هغـوی د ادبي کـړاو پـه اسانۍ او نورو ادبي چارو کې په درد ولګي او له اړتیاوو یوه اړتیـا پوره کړي، نو دا بـه زمـا ددې او هغـې بلې نړۍ د روحي ارامتیـا او ډاډ سبب شي.

په ټوله انساني او پښتني مینه
پوهیالی محمد اسمعیل یون

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژبو او ادبیاتو پوهنځي لنډه تاریخچه

((د ژبو او ادبیاتو پوهنځی د ۱۳۲۳ال کال د لړم (عقرب) پر میاشت جوړ شو. پر دې وخت د ژبو او ادبیاتو پوهنځی ((د ادبیاتو فاکولته)) په نامه یادېده. دغه مهال په کابل پوهنتون کې یوازې درې پوهنځي (طب، حقوق او ساینس) جوړ شوي وو.

پر ۱۳۲۷ال کال ښځینه قشر ته هم ددې زمینه برابره شوه چې په ادبیاتو پوهنځي کې زده کړې وکړي. پر دې مهال دې برخې د نارینه وو له برخې څخه جلا او بېلې خپلې درسي چارې پرمخ وړلې.

پر ۱۳۲۹ال کال د ادبیاتو د فاکولتې د محصلینو شمېر تر (۸۰) تنو څخه زیات و، پر ۱۳۶۵ کال دا شمېر (۱۴۰۰) تنو ته ورسېده، پر ۱۳۵۹ کال د هغو کسانو لپاره چې د ورځې یې د ځینو ستونزو له کبله نه شول کولای درسي چارو ته حاضر شي، د ادبیاتو د شپې پوهنځی جوړ شو.))[1]

د ادبیاتو پوهنځي د جوړولو موخه دا وه، چې د هېواد ځوان نسل د فرهنګپالنې او فرهنګیالۍ په روحیه وروزي، د خپل هېواد له تاریخ او ثقافت څخه یې خبر کړي او په دې ډول د خپل هېواد له فرهنګ څخه بهرنیان او د هغو له فرهنګ او ژبو سره خپل هېوادوال اشنا کړي. له دې پرته د مسلکي ښوونکو روزنه او په بېلابېلو

[1] اسدالله حبیب: د اجتماعي علومو مجله، کابل پوهنتون، ۱۳۶۵ال کال، (۱-۱۸ مخونه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهنیزو او ادبي برخو کې د مسلکي کادرونو، څېړونکو او لیکوالو روزنه د پوهنځي بله موخه وه.

((د ۱۳۴۰ او ۱۳۴۴ کلونو ترمنځ د ژورنالیزم، الماني او فرانسوي ژبو څانګې هم په دې پوهنځي کې جوړې شوې. څرنګه چې پر دې وخت په ادبیاتو پوهنځي کې پر ژبو او ادبیاتو سربېره نور علوم، چې بشري علوم هم په کې شامل وو، تدریسېدل، نو پر ۱۳۴۴ لمریز کال ((د ادبیاتو او بشري علومو پوهنځي)) په نوم ونومول شو او پر ۱۳۵۸ل کال ((د ژبو او ادبیاتو پوهنځي)) په نوم یاد شو.

د ۱۳۵۲-۱۳۶۲ل کلونو په واټن کې په ادبیاتو او بشري علومو پوهنځي کې یو لړ بدلونونه رامنځته شول، پر ۱۳۵۳ل کال کله چې د تعلیم او تربیې پوهنځی لغوه شو، نو د هغه پوهنځي د انګلیسي ژبې او ادبیاتو څانګه، د اجتماعي علومو ډیپارټمنټ، د تعلیم او تربیې ډیپارټمنټ او نور تشکیلات د ادبیاتو او بشري علومو په پوهنځي پورې وتړل شول او په دې ډول د دې پوهنځي علمي فعالیتونه نور هم زیات شول.

وروسته ډیپارټمنټونو او ځینو نورو څانګو زیاته پراختیا وکړه او ځینې ډیپارټمنټونه له دغه پوهنځي څخه بېل شول او د یوه ځانګړي پوهنځي بنه یې غوره کړه.

پر ۱۳۵۸ل کال د ادبیاتو او بشري علومو له پوهنځي څخه د جغرافیې ډیپارټمنټ بېل او د علومو پوهنځي له جیولوژي او سرولوژي ډیپارټمنټ سره یوځای شو او په ګډه یې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځمکپوهنې څخه د ژورنالیزم، تاریخ او اجتماعي علومو ډیپارټمنټونه بېل او پر **۱۳۵۸**ل کال یې د ((اجتماعي علومو پوهنځی)) جوړ کړ، وروسته پر **۱۳۶۵**ل کال د تاریخ او فلسفې پوهنځي پر کار پیل وکړ، دغه راز د **۱۳۶۳**ل کال د چنګاښ پر ۱۸مه نېټه د ښکلو هنرونو اختصاصي ډیپارټمنټونه له ژبو او ادبیاتو پوهنځي څخه بېل او ((د ښکلو هنرونو پوهنځي)) په نوم یې مستقل پوهنځی جوړ کړ.[1]

تر **۱۳۷۰**ل کاله پورې د ژبو او ادبیاتو پوهنځي په تشکیلاتي جوړښت کې (**۹**) ډیپارټمنټونه: (پښتو، دري، اوزبکي، روسي، هسپانوي، فرانسوي، الماني، عربي او انګلیسي) موجود وو.

پښتو څانګه د **۱۳۳۵**ل کال په وروستیو کې ((د فلسفې او ادبیاتو له څانګې څخه بېله او مستقله څانګه شوه)).

د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د خپل عمر د (**۵۰**) کلونو په واټن کې په زرګونو علمي او کاډمیک کادرونه ټولنې ته وړاندې کړي دي.

((یوازې په یوه لسیزه (**۵۷-۲۷**) کې په ادبیاتو پوهنځي کې (**۴۵۹۲**) تنه محصلین شامل شوي او (**۱۷۱۷**) تنه فارغ التحصیلان یې هېواد ته وړاندې کړي دي.

دلته به د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د فارغانو یو لښتلیک (جدول) راوړو، چې د هغو فارغانو د څرنګوالي څرګندویي کوي:

[1] پوهنتون کابل در ده سال اخیر، ۱۳۶۷ل کال، کابل پوهنتون، ۱۲-۱۴ مخونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فراغت کال	د فارغانو شمېر
۱۳۲۷) کال لومړۍ دوره	۳ تنه
۱۳۲۸ کال	۷ تنه
۱۳۲۹ کال	۹ تنه
۱۳۳۰ کال	۱۹ تنه
۱۳۳۱ کال	۱۴ تنه
۱۳۳۲ کال	۲۰ تنه
۱۳۳۳ کال	۲۲ تنه
۱۳۳۴ کال	۲۵ تنه
۱۳۳۵ کال	۱۵ تنه
۱۳۳۶ کال	۱۸ تنه
۱۳۳۷ کال	۲۷ تنه
۱۳۳۸ کال	۲۲ تنه
۱۳۳۹ کال	۳۲ تنه
۱۳۴۰ کال	۳۵ تنه
۱۳۴۱ کال	۴۱ تنه
۱۳۴۲ کال	۶۲ تنه
۱۳۴۳ کال	۵۲ تنه
۱۳۴۴ کال	۶۳ تنه
۱۳۴۵ کال	۵۸ تنه
۱۳۴۶ کال	۷۱ تنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۴۷ کال	۹۵ تنه
۱۳۴۸ کال	۱۴۲ تنه
۱۳۴۹ کال	۱۴۳ تنه
۱۳۵۰ کال	۷۱ تنه
۱۳۵۱ کال	۶۷ تنه
۱۳۵۲ کال	۷۷ تنه
۱۳۵۳ کال	۱۵۸ تنه
۱۳۵۴ کال	۱۴۴ تنه
۱۳۵۵ کال	۲۵۶ تنه
۱۳۵۶ کال	۱۲۷ تنه
۱۳۵۷ کال	۲۳۵ تنه
۱۳۵۸ کال	۱۸۴ تنه
۱۳۵۹ کال	۱۲۸ تنه
۱۳۶۰ کال	۱۵۵ تنه
۱۳۶۱ کال	۱۴۹ تنه
۱۳۶۲ کال	۱۸۴ تنه[۱]
۱۳۶۳ کال	۱۲۰ تنه
۱۳۶۴ کال	۸۸ تنه
۱۳۶۵ کال	۱۲۴ تنه
۱۳۶۶ کال	۱۴۴ تنه

[۱] پوهاند عبدالرزاق زهیر، پوهنځی ادبیات در (۴۰) سال اخیر، ۱۳۶۴ کال، ۳۰-۳۱ مخونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳۶۷ل کال	۹۱ تنه
۱۳۶۸ل کال	۱۵۲ تنه
۱۳۶۹ل کال	۱۱۹ تنه
۱۳۷۰ل کال	۱۸۵ تنه
۱۳۷۱ل کال	؟
۱۳۷۲ل کال	؟
۱۳۷۳ل کال ٭	؟

((پر ۱۳۶۷ل کال د ادبیاتو پوهنځي د استادانو شمېر (۱۳۶) تنه ته رسېده، چې له هغې جملې څخه (۱۰) تنه د دوکتورا د درجې لرونکي، (۴۵) تنه د ماسترۍ درجې لرونکي او پاتې یې لیسانس و))[1]

د ۱۳۶۳ل کال په دویمه نیمایي کې د ژبو او ادبیاتو پوهنځي په پښتو او دري څانګو کې د ماسترۍ پروګرام پیل شو، چې د یو څو دورو تر فراغت وروسته دا پروګرام له خنډ سره مخامخ شو. پښتو، دري او روسي څانګو د یو ټاکلي وخت په جریان کې د ماسترۍ پروګرام پر مخ وړی دی.

تر ۱۳۷۰ل کال پورې د ژبو او ادبیاتو پوهنځي په منځني ډول هر کال (۲۰) تنه فارغان ټولنې ته وړاندې کړي دي.

---

[1] پوهنتون کابل در ده سال اخیر، ۱۳۶۷ل کال، کابل پوهنتون، ۱۲-۱۴ مخونه.

٭-۱۳۷۱-۱۳۷۳کلونو کې د جګړو له امله د پوهنځي د فارغانو شمېر دقیق معلوم نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژبو او ادبیاتو پوهنځي له ۱۳۵۸ل کال څخه تر ۱۳۶۵ کاله پورې پر مستقلو کتابونو سربېره د لیسانس دورې لپاره (۱۷۰) عنوانه لکچرنوټونه چاپ او خپاره کړي دي، دغه راز د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د خپل (۵۰) کلن فعالیت په بهیر کې یو شمېر بهرني محصلین هم روزلي، دا محصلین اکثراً له بهر څخه د پښتو او دري ژبو د زده کړې په خاطر راتلل، هغو بهرنیانو چې د ژبو او ادبیاتو پوهنځي په پښتو څانګه کې زده کړې کړي دا دي:

ګڼه	نوم	په پوهنځي کې د شاملېدو نېټه	ملت	څانګه
۱	عارف عثمانوف	۱۳۳۷ل کال	ازبک- شوروي	پښتو
۲	حسن الشیخ	//	مصري	//
۳	فنګ ګواتای	۱۳۳۸ل کال	چینایي	//
۴	وانګ خوخای	//	//	//
۵	تونګ شن یانګ	//	//	//
۶	چن مین	//	//	//
۷	تولی کن	//	//	//
۸	چي ده ون خای	//	//	//
۹	تاکشی کتو فوجي	۱۳۳۸ل کال	جاپانی	پښتو
۱۰	دلترفل لاوس فیشرارکیالوجسات	//	المانی	//
۱۱	نواته	۱۳۳۹ل کال	جاپانی	//
۱۲	عبدالرحیم	۱۳۴۰ل کال	شوروي	//
۱۳	بیک مراد	//	//	//

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴	پريت پتنګهـ کتيوريا	۱۳۴۳ال کال	هندي	//
۱۵	مګنی ګراس نيبد	۱۳۴۴	امريکايي	//
۱۶	لين چانګ پاو	//	چينايي	//
۱۷	شنګ تو شينګ	//	//	//
۱۸	موتی فو	//	//	//
۱۹	تو سـتـرلايس راس موسنت	//	ډنمارکی	//
۲۰	مسـن راسـه مـارکو ويس	۱۳۴۵ال کال	يوګوسلاويايي	//
۲۱	هرلندنا ايالايز	۱۳۴۶ال کال	امريکايي	//
۲۲	جي پل کوپريت لويز	//	//	//
۲۳	سموت پتريسا	//	انګلنډی	//
۲۴	جني کانيوا	//	شوروي	//
۲۵	چي پوسو روزبا	//	//	//
۲۶	کارنيکوف	//	//	//
۲۷	ميرزاګيروا	۱۳۴۶ال کال	//	//
۲۸	کروليف	//	//	//
۲۹	ميکولـويچ ترنـول وليکی	//	//	//
۳۰	ولاديميـر کولويـويچ دوکوف	//	//	//
۳۱	نانچينکو	//	//	//
۳۲	يارکو	//	//	//
۳۳	اسپرنابلينا	//	//	//
۳۴	د-ن چيوا	۱۳۴۷ال کال	بلغاريايي	//
۳۵	جناسوليتر	//	چلکوسلواکيايي	//

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۶	پخلیناتاتانیـــانیکو لینا	۱۳۴۹ال کال	شوروي	//
۳۷	میکـــرون حرګالینـــا چولیا	//	بلغاریایي	//
۳۸	ګولد یکرویز	//	امریکایي	//
۳۹	مګنی ګوردن کی	//	//	//
۴۰	عضاف السید زیران	۱۳۵۱	مصري	//
۴۱	کونیکن اینا ماروتا	//	فنلندي	//
۴۲	انترابـرت سـتی چـن ارتر	//	برتانیایي	//
۴۳	اینابما ریاتا	//	فنلنډي	//
۴۴	ماریاتا	۱۳۵۲ال کال	بلغاریایي	//
۴۵	الین	۱۳۵۲ال کال	بلغاریایي	//
۴۶	برناردس کنګه	۱۳۵۴ال کال	بلغاریایي	//
۴۷	ګنرین ای نوراس	۱۳۵۲ال کال	امریکایي	//
۴۸	رونالد چترنګی	//	کاناډایي	//
۴۹	ماریاششتز	//	کاناډایي	//
۵۰	اسکره شنیده	۱۳۵۲ال کال	امریکایي	//
۵۱	فلپ هرزیج	//	//	//
۵۲	وپر اپاستواله	//	//	//
۵۳	وزیلا زخاراوایا	//	بلغاریایي	//
۵۴	کارتیرو	//	برازیلی	//
۵۵	یادویکه	۱۳۵۳ال کال	پولنډی	//
۵۶	برنارد ګنګ	۱۳۵۵ال کال	برتیانیایي[۱]	//

[۱] پوهنځی ادبیات در چهل سال اخیر.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژبو اوادبياتو پوهنځي
چاپ کړي کتابونه

له ۱۳۲۳-۱۳۷۰ل کاله پورې د ژبو او ادبياتو پوهنځي له خوا يو زيات شمېر علمي، ادبي او هنري غونډې او سيمينارونه جوړ شوي، دغه راز د ادبياتو پوهنځي له خوا يو شمېر علمي موضوعات تحقيق او څېړل شوي او يو لړ کتابونه خپاره شوي، چې موږ به دلته د دې ډول اثارو نومونه واخلو:

۱- د پښه يانو شفاهي ادبيات.

۲- په افغاني ټولنو کې د ښځو اجتماعي وضع.

۳- انګېرنې، کرکې او کړنې: زېورالدين زېور او سپوږمۍ نوري، ۱۳۴۲ل کال چاپ.

۴- د خوشال د کلياتو انساني قاموس.

۵- پښتو ويي پوهنه؛ مجاور احمد زيار، ۱۳۵۷ل کال چاپ.

۶- پښتو پښويه (ګرامر)، مجاوراحمد زيار، ۱۳۶۲ل مريز کال چاپ.

۷- د غلام محی الدين افغان افکار او اثار، ۱۳۶۲ل کال چاپ.

۸- د پښتو ادبياتو تاريخ (دويم ټولګي لپاره)، ډاکټر زېورالدين زېور، ۱۳۵۸ل کال.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹- د پښتو ادبیاتو تاریخ (دریم ټولګي لپاره)، ډاکټر زبورالدین زبور، ۱۳۶۸ل کال چاپ.
۱۰- د پښتو ادبیاتو اوسنۍ دوره، (دریم ټولګي لپاره)، ډاکټر زبورالدین زبور، ۱۳۶۰ل کال چاپ.
۱۱- اوسني ادبیات، ډاکټر زبورالدین زبور، ۳۶۱ل کال.
۱۲- د پښتو اصطلاحي قاموس، ډاکټر زبورالدین زبور، ۱۳۶۱ل کال چاپ.
۱۳- د پښتو ګرامر، زرغونه زبور، ۱۳۶۰ل کال چاپ.
۱۴- د پښتو نحو، زرغونه زبور، ۱۳۶۶ل کال چاپ.
۱۵- د پټې خزانې فرهنګ، پوهاند عبدالشکور رشاد.
۱۶- د پښتو ادبي سبکونه،
۱۷- د پښتو ادبیاتو تاریخ، لومړی ټوک، پوهاند حبیبي، ۱۳۵۴ل کال چاپ.
۱۸- د ګولډ شتیت پښتو فرهنګ، پوهاند رشاد، ۱۳۵۲ل کال چاپ.
۱۹- د جبر او اختیار ډیالکټیک، پوهاند مجروح، ۱۳۵۲ل کال چاپ.
۲۰- ژبنۍ څېړنې، پوهندوی شاکر.
۲۱- د وږمې مجلې د تاریخي مضامینو فهرست، تدوین لامان مراد.
۲۲- تاریخي پېښې، عبدالروف بېنوا.
۲۳- پښتو متون، لومړی ټوک، عبدالرزاق زهیر.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۴- پښتو متون، دویم ټوک، عبدالرزاق زهیر.
۲۵- د بایزید روښان خیرالبیان.
۲۶- پښتو مصادر، محمداعظم ایازی.
۲۷- انشا او پښتو ادب، پاینده محمد زهیر.
۲۹- د تاریخ په باره کې، محمد حسن ضمیر ساپی.
۳۰- د پښتو ګرامر، هربرت پنزل، د محمد رحیم الهام ژباړه.
۳۱- خلاصة المریدن، شمس الدین کاکړ، د پوهنوال میرحسین شاه اهتمام او مقدمه.
۳۲- د افغان یاد
۳۳- د خلکو تجربې
۳۴- د غرونو څوکې، عبدالکریم پتنګ.
۳۵- پښتو نوی مصدر.
۳۶- نوموړکي مورخین، پوهاند حبیبي
۳۷- فواید فقیرالله.
۳۸- د میا فقیرالله پېژند لیک.
۳۹- اسماء الحسنی.

د ژبو او ادبیاتو پوهنځي پر پښتو کتابونو سربېره د وړمې مجله هم په پښتو ژبه تر ۱۳۳۶ل کال راهیسې بیا تر شپېتمو کلونو پورې خپره کړې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

((د وږمې مجلې لومړۍ ګڼه د ۱۳۳۲کال د تلې پر میاشت چاپ شوه))[1]. همدغه راز دغه پوهنځي د علمي، ادبي او هنري مسایلو په باب په لسګونو سیمینارونه جوړ کړي او یو زیات شمېر لکچرنوټونه او نور درسي مواد یې چاپ او خپاره کړي دي.

[1] پوهنځی ادبیات در چهل سال اخیر، ۱۲۳مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژبو او ادبیاتو پوهنځي استادان او د هغوی کتابونه

۱- پوهاند عبدالحی حبیبي:

لوی استاد پوهاند عبدالحی حبیبي زموږ د هېواد د معاصر فرهنګ او ادب د لویو خدمتګارانو له جملې څخه دی. استاد له یوې خوا د هېواد د فرهنګ د پرمختګ او زرغونتیا لپاره ګڼ شمېر اثار ولیکل او له بلې خوا یې د فرهنګي او علمي مرکزونو په جوړولو کې هم کارنده ونډه واخیستله، استاد د یو شمېر نورو فرهنګي بنسټونو ترڅنګ د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د رغښت په کار کې هم خپلې هلې ځلې نه دي سپمولي او د هېواد ددغه فرهنګي بنسټ په جوړښت او فعالیت کې یې ستړیاوې ګاللي دي. استاد پر ۱۳۲۳ل کال (د ژبو او ادبیاتو پوهنځی د تاسیس له کال څخه) تر ۱۳۲۵ل کال پورې د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د رئیس په توګه پاتې شوی[1]) او تر دې وروسته یې هم پر بېلابېلو وختونو د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو او دري ژبو او ادبیاتو استاد پاتې شوی دی.

---

[1] پښتانه شعرا، پنځم ټوک، ۱۲۲۹ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر او سه پورې د هېواد په دننه او بهر کې د استاد تر (۱۰۰) زيات ادبي او علمي اثار چاپ شوي دي، د استاد زيات اثار په دري ژبه خپاره شوي دي او يو شمېر يې هم په عربي او اردو ژبو خپاره شوي دي.

څرنګه چې مو دلته د پښتو اثارو کتابښود ترتيبوو، نو دلته به د استاد د هغو کتابونو نومونه واخلو، چې په پښتو ژبه ليکل شوي او پر بېلابېلو وختونو خپاره شوي دي.

((۱- د خوشال ختک مرغلرې (د خوشال ختک کليات) سمون مقابله، تعليقات او مقدمه، کندهار، ۱۳۱۲ل کال چاپ.

۲- د عبدالقادر ختک دېوان؛ سمون، مقابله، تعليقات او مقدمه، کندهار، ۱۳۳۷ل کال چاپ.

۳- پښتو او پښتونواله: کندهار، ۱۳۳۷ل کال چاپ.

۴- پسرلنۍ سندره، پښتو منظومه: کندهار، ۱۳۱۷ل کال چاپ.

۵- د احمدشاه بابا دېوان: سمون، مقابله او مقدمه، کابل، ۱۳۲۲ل کال چاپ.

۶- پټه خزانه: تصحيح، تعليق او دري ترجمه، کابل، ۱۳۲۲ل کال چاپ، تهران، ۱۳۴۰ل کال چاپ، کابل، ۱۳۵۴ دريم چاپ، کابل، ۱۳۵۷ل کال څلورم چاپ، کابل پوهنتون.

۷- د پښتو ادبياتو تاريخ لومړی ټوک.

۸- د پښتو ادبياتو تاريخ دويم ټوک، کابل ۱۳۲۴ل کال چاپ.

۹- پښتانه شعرا لومړی ټوک؛ کابل، ۱۳۲۰ل کال چاپ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰- د پښتو ادبیاتو تاریخ: د ادبیاتو پوهنځي د دریم ټولګي لپاره، ۱۳۴۷ل کال چاپ.
۱۱- د افغانستان پېښلیک (کرونولوجي)) کابل، ۱۳۵۳ل کال چاپ.
۱۲- د پښتو ادبیاتو تاریخ: د ادبیاتو پوهنځي د ځلورم ټولګي لپاره، ۱۳۴۷ل کال چاپ.
۱۳- د البیروني کتابښود: کابل ۱۳۵۲ل کال چاپ.
۱۴- په اوسني پښتو شعر کې د ژوند ځپې: کابل ۱۳۶۰ل کال چاپ.
۱۵- پیر روښان، د خیرالبیان مقدمه: کابل ۱۳۵۳ل کال چاپ.
۱۶- د پښتو ادب په تاریخ کې قصیده: کابل ۱۳۵۷ل کال چاپ.
۱۷- پښتو د تاریخ او لغت په رڼا کې: کابل ۱۳۴۷ل کال.
۱۸- د پښتو ژبې او ادب موقف د مرکزي اسیا د خلکو په تمدونونو کې: (په پښتو او انګلیسي) ژبه خپور شوی، کابل، ۱۳۵۲ل کال چاپ.
۱۹- د شیخ الاسلام عبدالله انصاري سیرت او شخصیت: کابل ۱۳۴۱ل کال چاپ.
۲۰- د خوشال سواتنامه: مقدمه او تعلیقات، کابل ۱۳۵۸ل کال چاپ.
۲۱- د امیر علي شېر فکري او سیاسي شخصیت: کابل ۱۳۶۰ل کال چاپ.
۲۲- پښتو نثر ته کره کتنې: کابل، ۱۳۶۰ل کال چاپ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۳- اسماني نغمې او لاهوتي سرودونه: کابل ۱۳۶۱ل کال چاپ.
۲۴- تذکرة الاولیا، کابل ۱۳۶۲ل کال چاپ.))[1]

دغه راز د استاد حبیبي یو شمېر نورې لیکنې د هېواد په بېلابېلو خپرنیو ارګانونو کې لکه: وږمه، کابل، عرفان مجلو، زېري، ازاد افغانستان جریدو او ځینو نورو خپرونو کې خپرې شوي دي او هم یې د یو شمېر لیکوالو پر ادبي، تاریخي او نورو اثارو لیکنې، حاشیې، تعلیقات او سریزې لیکلي دي.

۲- غلام جیلاني جلالي:

نوموړی هم د هېواد د ملي فرهنګ له لویو خدمتګارانو څخه و، پر خپل وخت یې یو زیات شمېر اثار لیکلي، د اثارو زیاته برخه یې په پارسي ژبه لیکلې، خو په پښتو ژبه کې یې هم د یادونې وړ اثار لیکلي دي. نوموړی ((پر ۱۳۲۵ل کال په ادبیاتو پوهنځي او منځني دارالمعلمین کې د پښتو او دري ژبو استاد پاتې شوی دی[1].)) دا دی دلته د دغه استاد د پښتو اثارو یادونه کوو:

((۱- د مصر مختصر تاریخ له ۵۰۰ ق م څخه تر اوسه: د کابل کالنۍ ۳ ګڼه کې چاپ شوی دی.
۲- د اولي اعدادي تاریخ، ناچاپ.

---

[1] پښتانه شعرا، پنځم ټوک، (۱۲۷۰-۱۲۷۵) مخونه.
[1] پښتانه شعرا، پنځم ټوک، ۱۲۱۳ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- د افغانستان د طبیعي جغرافیې په باب یوه رساله: د ۱۳۱۳ل کال د کابل کالنۍ چاپ.
۴- د پنځم ټولګي حساب: د پوهنې د وزارت له خوا چاپ شوی دی.
۵- د پښتو ادبیاتو اجمالي تاریخ: ۳ ټوک (اریانا دایرة المعارف) کې پر ۱۳۳۷ کال چاپ شوی دی.
۶- د پښتو ځانتنۍ ادب او موسیقي: پر ۱۳۶۰ل کال چاپ شوی دی.
۷- د اندلس مدنیت: د پوهنې وزارت له خوا چاپ شوی دی.
۸- د پښتو ملي ادب او موسیقي: ناچاپ.
۹- د علم صوت رساله: په کابل مجله کې خپره شوې ده.[۲]))

۳- استاد ګل پاچا الفت:

استاد ګل پاچا الفت ((پر ۱۳۳۵ل کال په لومړۍ رتبه د پښتو ټولنې رئیس شو او د پوهنې (ښوونې او روزنې) وزارت د عالي شورا په غړیتوب ومنل شو ، همدارنګه د کابل پوهنتون د حقوقو او ادبیاتو پوهنځیو د پښتو استادي هم ورپه غاړه شوه.[۱])) د استاد الفت اثار په دې ډول دي:

[۲] پښتانه شعرا: پنځم ټوک، ۱۳۶۷ل کال چاپ، ۱۲۱۴-۱۲۱۵ مخونه.
[۱] پښتانه شعرا: پنځم ټوک، ۱۳۶۷ل کال چاپ، ۷-۱۵ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

((۱- د پسرلي نغمه: د شعرونو لومړۍ مجموعه، ۱۳۲۰ل کال چاپ.

۲- ښه لمسون: د شعرونو دویمه مجموعه، چې د هغه په خپل لیک ملي ارشیف کې خوندي ده.

۳- عالي افکار: د شعرونو درېیمه مجموعه، د ننګرهار مطبعه، ۱۳۲۷ل کال چاپ.

۴- د ازادۍ پیغام: د شعرونو څلورمه مجموعه، کابل افیسټ چاپ.

۵- غوره اشعار: د شعرونو پنځمه مجموعه، کابل، ۱۳۴۱ل کال چاپ.

۶- د زړه وینا: د شعرونو شپږمه مجموعه، کابل، ۱۳۴۱ل کال چاپ.

۷- بله ډیوه: د نثرونو لومړنۍ مجموعه، د پښتو قرائت درسي مرستیال مجموعه، کابل، ۱۳۲۰ل کال.

۸- نوی سبک او نوی ادب: د هنري نثرونو دویمه مجموعه، کابل چاپ.

۹- غوره نثرونه: د ادبي نثرونو درېیمه او بشپړه مجموعه، کابل، ۱۳۳۶ل کال چاپ.

۱۰- څه لیکل یا لیک پوهه: څېړنه، ننګرهار مطبعه، ۱۳۳۸ل کال چاپ.

۱۱- املا او انشاء: څېړنه، کابل ۱۳۳۸ل کال چاپ.

۱۲- لیکوالي، (املا او انشاء: کابل، ۱۳۳۹ل کال چاپ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳- لغوي څېړنه: کابل ۱۳۲۱ل کال.
۱۴- پښتو سندرې: څېړنه، کابل، ۱۳۲۵ل کال.
۱۵- ملي قهرمان: (د خوشال خټک په باره کې)، کابل ۱۳۴۴ل کال چاپ.
۱۶- منطق: علمي اثر، کابل، ۱۳۳۵ل کال.
۱۷- پښتو کلي پنځم جلد، لومړی ټوک: درسي، کابل، ۱۳۲۱ل کال.
۱۸- پښتو کلي پنځم جلد، دويم ټوک: درسي، کابل، ۱۳۲۱ل کال چاپ.
۱۹- لوړ خيالونه او ژور فکرونه: د ادبي نثرونو ترجمه، کابل ۱۳۳۵ل کال.
۲۰- احمد شاه بابا: له دري نه پښتو ته ترجمه، کابل مجله، ۱۳۲۳ل کال.
۲۱- نوی څرک: (د پښتو لغاتو مقايسه له نورو ژبو سره).
۲۲- څه ګورم او څه اورم؟
۲۳- اجتماعي نظريات: په پېښور کې چاپ شوی دی.
۲۴- د ټولنې علم: (ترجمه)
۲۵- د موفقيت لار: (ترجمه) [1]
۲۶- اسلام او د اسلام نقش د فرد او جامعې په جوړولو کې: پر ۱۳۵۸ل کال په لاهور کې چاپ شوی دی.

---

[1] پښتانه شعرا، پنځم ټوک، ۱۳۷۰-۱۳۷۲ مخونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۷- د استاد الفت نثري کليات: پر ۱۳۷۰ل کال په کابل کې چاپ شوی دی.

۴- استاد عبدالروف بېنوا:

استاد عبدالروف بېنوا هم يوه موده د ادبياتو پوهنځي استاد پاتې شوی دی.

پښتو اثار يې دادي:

۱- پښتو کلي: څلورم جلد، لومړی ټوک، ۱۳۲۰ل کال، پښتو ټولنه.

۲- پرديس: د علامه اقبال د ((مسافر)) نومي منظوم کتاب، په پښتو نظم ترجمه ده، پر ۱۳۲۱ل کال په انيس ورځپاڼه کې خپره شوې ده.

۳- پښتو د شاهانو په دربار کې: (رساله)، ۱۳۲۲ل کال، کابل کالنی.

۴- پښتنې مېرمنې: (تذکره) ۱۳۲۳ل کال، د مطبوعاتو رياست.

۵- د هوتکو په دوره کې پښتو: (رساله)، ۱۳۲۴ل کال، کابل مجله کې خپره شوې ده.

۶- ميرويس نيکه: ۱۳۲۵ل کال، پښتو ټولنه.

۷- اريايي، فارسي، پښتو مرثيې او وېرنې: تحقيقي رساله، ۲۶-۱۳۲۵ کلونه، کابل کالنی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸- د غنمو وږی: تاریخي منظومه رساله ده، په دې رساله کې د احمد شا بابا د جلوس د ورځې منتظره ترسیم شوې ده، **۱۳۲۵**ل کال چاپ.

۹- د پیرمحمد کاکړ د دېوان تدوین، تصحیح او مقابله، **۱۳۲۵**ل کال پښتو ټولنه.

۱۰- ادبي فنون: دا کتاب پر **۱۳۲۲**ل کال د پښتو ټولنې له خوا چاپ شوی دی او دا لاندې ادبي فنون يې په پښتو بيان کړي او په پښتو کې يې تطبيق کړي دي: معاني بيان، بديع، عروض، قافيه، خطابه او د ليکنې اصول، دا کتاب دهغو درسونو مجموعه ده، چې استاد بېنوا د ادبياتو پوهنځي دافتتاح پر لومړي کال د هغه پوهنځي لومړي ټولګي ته ورښودلي وو.

۱۱- ويښ زلميان: **۱۳۲۲**ل کال پښتو ټولنه.

۱۲- د ډارمستتر پښتو څېړنې: دا کتاب فرانسوي مشهور ليکوال او مستشرق جيمس ډارمستتر، په فرانسوي ژبه ليکلی، ښاغلی سيد قاسم رښتيا په پارسي ترجمه کړی او استاد حبيبي او استاد بېنوا په پښتو ترجمه کړی دی، پر **۱۳۴۲**ل کال د پښتو ټولنې له خوا چاپ شوی دی.

۱۳- د رحمان بابا د دېوان تدوين، تصحيح او مقابله، وړه جيبي قطع، **۱۳۲۸**ل کال چاپ.

۱۴- خوشال خټک څه وايي؟ يو وار په هند کې چاپ شوی او دويم ځل پر **۱۳۲۹**ل کال د مطبوعاتو د مستقل رياست له خوا چاپ شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵- پښتونستان: ۱۳۳۰ل کال، د مطبوعاتو مستقل رياست.

۱۶- د کاظم خان شيدا د ديوان تدوين، تصحيح او مقابله، ۱۳۳۳ل کال، پښتو ټولنه.

۱۷- پرېشانه افکار: د شعرونو مجموعه، ۱۳۳۵ل کال، د کابل راډيو نشراتي څانگه.

۱۸- گيتانجلي: د رابندرنات ټاگور اثر، پښتو ترجمه، ۱۳۳۶ل کال، د کابل راډيو نشراتي څانگه.

۱۹- لنډۍ: يو شمېر پښتو منتخبې لنډۍ له پارسي او انگرېزي ترجمې سره، انگرېزي ترجمه يې ښاغلي شريقي کړې ده، دغه ترجمه له ښو رنگه تابلوگانو سره پر ۱۳۳۷ل کال د کابل راډيو له خوا چاپ شوې ده.

۲۰- خوشال او پسرلی: پر ۱۳۳۷ل کال د کابل راډيو د پښتون ږغ مجلې له خوا چاپ شوې ده.

۲۱- د زړه خواله: ادبي نثرونه، پر ۱۳۳۸ل کال په اصلاح ورځپاڼه کې خپاره شوي او هم د يو مستقل اثر په توگه چاپ شوي دي.

۲۲- پښتو قرائت: د لسم ټولگي لپاره، ۱۳۳۹ل کال چاپ.

۲۳- زوړ گنهکار: ۱۳۳۶ل کال چاپ.

۲۴- اشتباه: (ډرامه)

۲۵- اوسني ليکوال، لومړی ټوک، ۱۳۴۰ل کال، د مطبوعاتو مستقل رياست.

۲۶- اوسني ليکوال، دويم ټوک ، د مطبوعاتو مستقل رياست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۷- اوسني ليکوال، دريم ټوک، ۱۳۴۲ل کال، د پښتو د تعميم او انکشاف لوی مديريت[1].

۵- قيام الدين خادم:

استاد قيام الدين خادم هم د يوې مودې لپاره په ادبياتو پوهنځي کې تدريس کړی دی، اثار يې دادي:

چاپ شوي اثار:

۱- معلم پښتو: د کندهار چاپ.
۲- پښتو کلی: ۱-۴ ټوکونه (له مګرو سره).
۳- د کوچنيانو اخلاقي پالنه: (ترجمه)
۴- نوی ژوندون: (د ادبي نثرونو مجموعه)
۵- پښتونولي: (د پښتو دودونه او اخلاق).
۶- بايزيد روښان: (تاريخي، تحقيقي رساله)
۷- د شريف سرګذشت: (له اردو نه ترجمه شوی ناول)
۸- د مرغلرو امېل: (د شعرونو لومړۍ مجموعه)
۹- ځاروان: (د شعرونو دويمه مجموعه)
۱۰- خيالي دنيا: (د ادبي نثرونو دويمه مجموعه)
۱۱- نبوغ او عبقريت: (اجتماعي فلسفي څېړنه)

[1] اوسني ليکوال، ۳ ټوک، ۱۵۱۰-۱۵۱۲ مخونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲- نوي رڼا: (د مقالو مجموعه)

۱۳- د پښتو ننني ليکوال: تذکره پر ۱۳۱۷ او ۱۳۱۸ ل کال په کابل کالنۍ کې چاپ شوې ده.

۱۴- د پښتو د تاريخ يوه سره پاڼه.

۱۵- د خوشال او رحمان موازنه.

۱۶- مکارم الاخلاق: (له عربي څخه ترجمه)

۱۸- پښتانه شعرا: د لومړي او دويم ټوک ځينې برخې.

۱۹- پارسيان څوک وو ؟: (تاريخي څېړنه)

۲۰- په تذکرة الاوليا تبصره.

۲۱- کوشانيان څوک وو ؟: (تاريخي څېړنه).

۲۲- د بابا نصيحت نامه: (منظومه).

۲۳- سيد کمال او ببوجانه: (داستان).

۲۴- د پښتو پټۍ: (د پښتو الف بې په باره کې).

۲۵- لوی اصحابان: (مذهبي تاريخ او سيره).

۲۶- نشنيليزم او انتر نشنليزم: (مليت او بين المليت).

۲۷- افغاني حکومت.

۲۸- د پښتو نثر تاريخي تطورات او د نثر ليکونکو تذکره: کابل کالنۍ ۱۳۱۹-۱۳۲۰ کلونه.

۲۹- معياري پښتو.

۳۰- لرغوني پښتانه قومونه.

۳۱- پښتو قرائت د دويم ټولګي لپاره.

۳۲- پښتو قرائت د دريم ټولګي لپاره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناچاپ اثار:

۱- د پښتونخوا قیصې.
۲- مکالمات.
۳- عزیزه حب خیر.
۴- سورګل.
۵- کانفرانسونه.
۶- کره پښتو.
۷- پښتو زده کړه.
۸- نصوص الحکم.
۹- د پښتو شاعري.
۱۰- پښتو په غربي لیکدود.
۱۱- پښتني پور.
۱۲- پېړۍ او پښتانه.
۱۳- د پښتنو قامولي.
۱۴- غوره سندرې.
۱۵- د پښتو مشاعرې.
۱۶- اینده پښتنو ته.
۱۷- د تنقید حق.
۱۸- ساتلې خزانې
۱۹- د پښتو ولسي ادب.
۲۰- د شعرونو درېیمه مجموعه.
۲۱- د ادبي نثرونو مجموعه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۲- د داستانونو مجموعه

۲۳- مجلسي شاعران.

او نور...[۱]

۲- پوهاند صدیق الله رښتین:

پوهاند صدیق الله رښتین د پښتو ادب یو لوی خدمتګار او عالم دی. رښتین صاحب زیاته موده د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې استاد پاتې شوی او زموږ د ځوان نسل د روزنې لپاره یې د یادونې وړ هلې ځلې کړې دي. د استاد رښتین اثار په دې ډول دي:

۱- پښتانه شعرا: دویم ټوک.

۲- پښتو کلي لومړی لیار ښوونکی.

۳- پښتو کلي شپږم سمستر

۴- د پښتو ادب تاریخ.

۵- پښتو اشتقاقونه او ترکیبونه.

۶- د پښتو لومړی ګرامر (فارسي)

۷- نوی ژوند: (د پښتونستان په باره کې)

۸- د پښتنو مجاهدې: (تاریخي اثر)

۹- د مومند عبدالحمید دیوان.

۱۰- د پښتو قیصې.

۱۱- پښتونیار.

---

[۱] پښتانه شعرا، پنځم ټوک، ۱۲۰۰- ۱۲۰۳ مخونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲- د میوند هنداره: (ژباړه)
۱۳- دهند سفر.
۱۴- د خوشال خټک بازنامه.
۱۵- دمعارف د دویم او دریمو ټولګیو قرائت.
۱۶- د معارف د شپږم ټولګي دینیات.
۱۷- د پښتونستان واقعات: (رساله).
۱۸- پښتو ادبیات: (رساله)
۱۹- پښتو نثر.
۲۰- د پښتو ادب درې مشهورې کورنۍ.
۲۱- د پښتو او سانسکریت نژدېوالی.
۲۲- پښتو ژبښودنه.
۲۳- نومیالي شاعران.
۲۴- ادبي او تاریخي سمونې.
۲۵- ګرامري اصطلاحات.
۲۶- دیني هنداره: (له عربي نه ژباړه)
۲۷- د خوشال طب نامه: (چاپونه، کتنه او سمونه)
۲۸- د حمید نیرنګ عشق: (چاپونه، کتنه او سمونه).
۲۹- د میا شرف عروض: (چاپونه، کتنه او سمونه).
۳۰- پښتنې مېرمنې: (ډرامه، ناچاپ).
۳۱- د ژوند وظیفې: (ترجمه، ناچاپ)
۳۲- ځلاندې پلوشې: (ترجمه، ناچاپ).
۳۳- د پښتو اشعارو قسمونه: ناچاپ

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۴- پښتو څېړنه: ناچاپ
۳۵- د ننګرهار او قطغن سفر: ناچاپ
۳۶- د پښتونستان مقالې: ناچاپ
۳۷- د معارف د دويم ټولګي پښتو قرائت: ناچاپ.
۳۸- د ژوند سندره: ناچاپ
۳۹- د مصر سفر: ناچاپ.
۴۰- د شوروي اتحاد سفر: ناچاپ.
۴۱- د قلمي نسخو د څېړنې لار: ناچاپ
۴۲- پښتو پېژندنه: ناچاپ
۴۳- روښان ستورې: ناچاپ
۴۴- سبک پېژندنه: ناچاپ
۴۵- د هېواد ننداره: ناچاپ
۴۶- نوميالي پوهان: ناچاپ
۴۷- پښتنې لارښود: ناچاپ
۴۸- د هند کتابخانې: ناچاپ
۴۹- د پښتو قلمي نسخې: ناچاپ
۵۰- د مهتمم پېژندنه: ناچاپ
۵۱- د خپلواکۍ هڅې: ناچاپ
۵۲- د پښتو تاريخي څېړنه: ناچاپ
۵۳- تاريخي ليکونه: ناچاپ
۵۴- د فکر پلوشې: ناچاپ
۵۵- د شعرونو مجموعه: ناچاپ

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵۶- پښتو ګرامر: ناچاپ، دوه ټوکه کې.
۵۷- خوږه وږمه: ناچاپ
۵۸- نړۍ وال کنفرانسونه: ناچاپ
۵۹- رنګارنګ ګلونه: ناچاپ
۶۰- د پښتو نثر هنداره: چاپ.[۱]

۷- اکاډميسين پوهاند عبدالشکور رشاد:

استاد عبدالشکور رشاد د هېواد له نوميالیو پوهانو څخه یو پوه دی. ډېره موده د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې د استاد په توګه پاتې شوی دی او زموږ د اوسني ادبي بهير زيات ليکوال د استاد له پوهنيزو وړانګو څخه برخمن شوي دي. دا دی دلته د استاد د پښتو اثارو يادونه کوو:

((۱- لودي پښتانه: پښتو ټولنه، **۱۳۳۶** کال چاپ.

۲- د تولستوي درې نکلونه: ژباړه، د هېواد ورځپاڼې له خوا په **۱۳۳۹** کال کې چاپ.

۳- د زړه وينې: شعرونه، **۱۳۷۰**ل کال چاپ.

۴- د بېلتون غږ: ناچاپ.

۵- لاله: ناچاپ

۶- روڼې اوښکې: ناچاپ

۷- ملحد شاهي او ملاشاهي: شعرونه، ناچاپ.

---

[۱] اوسني ليکوال: عبدالروف بېنوا، لومړی ټوک.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸- پښتو قرائت: د (۱۱) ټولګي لپاره، د ښوونې او روزنې وزارت له خوا چاپ شوی دی.
۹- پښتو قرائت: د (۱۲) ټولګي لپاره، د ښوونې او روزنې وزارت له خوا چاپ شوی دی.
۱۰- د احمد شاه بابا د شهنامې تحشیه او تعلیق.
۱۱- د قیصه خوانۍ خونړۍ پېښه: د سرحدونو چارو وزارت له خوا چاپ شوی دی.
۱۲- مکتبي قاموس چې له (۶-۱۲) ټولګي پورې د ښوونځیو د پښتو کتابو د پنځو او شپږو زرو لغاتو تشریح کوي.))[1]
۱۳- ډیلی د پښتنو په وخت کې: **۱۳۳۹**ل کال چاپ.
۱۴- د امیر خسرو دهلوي هندي شاعري: **۱۳۵۳**ل کال
۱۵- د خیر البیان په سریزه کې درې مقالې: **۱۳۵۳**ل کال
۱۶- د خیر البیان لغتونه: په ۱۲۲ مخونو کې د **۱۳۵۳**ل کال چاپ.
۱۷- د دولت لواڼي د دیوان سریزه: د **۱۳۵۳**ل کال چاپ.
۱۸- د واصل روښاني د څو شعرونو سریزه او سمونه، د **۱۳۵۳**ل کال چاپ.
۱۹- پاڼي نې، ابښت او هیاییي او په هغه کې پښتو کلمې، د **۱۳۵۴** ل کال چاپ.
۲۰- ګیتانجلي سریزه په ۱۰۴ مخونو کې د **۱۳۵۴**ل کال چاپ.
۲۱- د تاج سریزه: د **۱۳۵۴**ل کال چاپ.

[1] اوسنی لیکوال، لومړی ټوک.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۲- د ګولډن شتت د فرهنګ سریزه، د **۱۳۵۲**ال کال چاپ
۲۳- د ګلشن روه سریزه، په ۱۹۲ مخونو کې د **۱۳۵۲**ال کال چاپ.
۲۴- د احمد شاه بابا د څو اشعارو د پښتو شرحې سریزه، د **۱۳۵۲**ال کال چاپ.
۲۵- د احمد شاه بابا د دېوان غورچاڼ د **۱۳۵۷**ال کال چاپ
۲۶- بدیع: درسي کتاب د دارالمعلمین له خوا پر **۱۳۵۹**ال کال کې چاپ شوی دی.
۲۷- د پښتو تجدیدونو تاریخچه، په ۷۴ مخونو کې د **۱۳۵۹**ال کال چاپ.
۲۸- د ابن سینا د مخارج الحروف پښتو ژباړه.
۲۹- د اسماالحسنی سریزه، د **۱۳۵۹**ال کال چاپ.
۳۰- د ثمکنو میا عمر، د ۱۳۶۰ال کال چاپ.
۳۱- د حاجي جمعه بارکزي د دېوان سریزه او لغتنامه د ۱۳۶۱ال کال چاپ.
۳۲- پر افغانستان او هند برتانوي څو خبرې، د ۱۳۶۱ال کال چاپ.
۳۳- د پټې خزانې فرهنګ.
۳۴- درباره ظفرنامه اکبري و ناظم ان، د **۱۳۶۵**ال کال چاپ.
۳۵- لس مقالې.
۳۶- سوبهیاش چند رابوس.

د استاد ناچاپ اثار:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- پښتانه شعرا (په اردو کې): په دغه اثر کې هغه په خټه پښتانه شاعران معرفي شوي، چې په اردو ژبه یې شعرونه ویلي دي، په دغه اثر کې (۳۸۳) تنه شاعران راغلي دي.

۲- پښتانه شعرا: (په فارسي ژبه کې) په دغه اثر کې (۲۰۰) تنه شاعران معرفي شوي دي.

۳- ایا؟، په دغه اثر کې هغه تېروتنې په ګوته شوي، چې هغه په پښتو او فارسي ادبیاتو او تاریخ کې د پاملرنې وړ دي.

۴- غالب جنګ نواب احمد خان بنګښ او د هغه کورنۍ.

۵- د پښتني قومونو او قبایلو په باب یادښتونه، په ۲۰۰ مخونو کې.

۶- مستشرقین: په دغه اثر کې (۲۰۰) ختیځپوهان چې د افغانستان پښتو او فارسي ژبو په باب یې څېړنې کړي، معرفي شوي دي.

۷- امین الملک ګل محمد خان غوریاخېل بابړ او د هغه کورنۍ (چې د استاد له نیکونو څخه دی).

۸- ملي قهرمان غازي محمد اکبر خان.

۹- سوري پښتانه (لکه لودي پښتانه چې مخکې مو یاد کړل).

۱۰- د کندهار د مدرسو تدریسي نصاب.

۱۱- حضرت ابوبکر صدیق (رض) په پښتو ژبه، ۱۴۰ مخونو کې.

۱۲- په زړه فارسي او اوستا کې پښتو کلمې (د ماسترۍ دورې لپاره).

۱۳- د کندهار زیارتونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴- ادبي قاموس: دغه اثر شپږ ټوکه دی:
لومړی ټوک: (۱۰۰۰) مخه.
دويم ټوک: (۵۰۰) مخه
دريېم ټوک: (۱۰۰۰) مخه
څلورم ټوک: (۴۷۰) مخه
پنځم ټوک: (۴۸۰) مخه
شپږم ټوک: (۹۲) مخه، چې تراوسه هم ترلاس لاندې دی.
۱۵- جغرافيايي يادښتونه: دغه اثر دوه ټوکه دی.
۱۶- د کندهار تاريخي يادښتونه: په دوه ټوکه کې:
لومړی ټوک: تر مغولو دمخه د کندهار په باب.
دويم ټوک: تر مغولو وروسته د کندهار په باب.
۱۷- د احمدشاهي عصر نوميالي، په دوه ټوکه کې:
لومړی ټوک: هغه برخه ده، چې د احمدشاهي شاهنامې د تعليقاتو په نامه راغلي دي.
دويم ټوک: له احمدشاهي شاهنامې پرته نور نوميالي دي.
۱۸- پښتانه مشاهير: دا اثر درې ټوکه دی:
لومړی ټوک: (۱۵۰) مخه، دويم ټوک(۲۰۰) مخه او دريېم ټوک تر لاس لاندې دی.
۱۹- د طريقت شجرې: د هغو طريقو په باب دی، چې په افغانستان او پښتنو کې مشهورې دي.
۲۰- نسبي شجرې: دغه شجرې څلور ټوکه دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی ټوک: په هندوستان کې د پښتنو نوابی او مشهورې کورنۍ.

دویم ټوک: د سدوزیو پاچهانو او شهزاده ګانو په باب.

دریم ټوک: د محمدزیو پاچهانو او شهزاده ګانو په باب.

څلورم ټوک: د پښتنو قومونو په باب عمومي شجرې.

۲۱- سل متله په اوو ژبو: دغه اثر په څلورو ټوکو کې تراوسه کښل شوی دی. دغه متلونه، په پښتو، فارسي، عربي، روسي، انګرېزي او اردو ژبو لیکل شوي دي.

۲۲- دوه زره (۲۰۰۰) پښتو متله په روسي ژبه.

۲۳- د خوشال فرهنګ: دغه اثر په اوو ټوکو کې دی:

لومړی ټوک: طب نامه، دویم ټوک: بازنامه، دریم ټوک: رباعیات او قطعات، څلورم ټوک: دستارنامه، پنځم ټوک: غزلیات او قصاید، شپږم ټوک: رباعیات او قطعات، اووم ټوک غزلیات او قصاید.

۲۴- د پټې خزانې فرهنګ دویمه برخه.

۲۵- د ګلشن روه لغتنامه.

۲۶- د خیرالبیان لغتنامه.

۲۷- د فرهنګونو په باب: په دغه اثر کې ټول هغه فرهنګونه چې په ختیز کې کښل شوي دي، معرفي شوي:

ـ پښتو فرهنګونه د الفبا په ترتیب.

ـ پارسي فرهنګونه د الفبا په ترتیب.

ـ عربي فرهنګونه د الفبا په ترتیب.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ ترکي فرهنګونه د الفبا په ترتيب.
ـ هندي فرهنګونه د الفبا په ترتيب.
۲۸- بديع: په (۲۷۱) مخونو کې.
۲۹- بيان: په (۳۱۷) مخونو کې.
۳۰- قافيه: په (۳۰۰) مخونو کې.
۳۱- عروض: په دوو ټوکو کې، لومړی ټوک (۷۲۷) او دويم ټوک (۳۵۰) مخونو کې.
۳۲- معاني: په (۳۸۳) مخونو کې.
۳۳- نقد: د پښتو، پارسي او عربي ادبياتو په تاريخي او علمي برخو کې په (۲۹۳) مخونو کې.
۳۴- په ګلشن روه کې د بابو جان منتخباب نثر نه دی (د پوهاندي اثر).
۳۵- لوی احمد شاه بابا د خلکو له نظره)). [1]
۳۶- د کارنامو مېرمنې، ناچاپ.

۸- حبيب الله تړی نيازی:

حبيب الله تړی يوه ټاکلې او يوه د يادونې وړ موده د کابل پوهنتون د ژبو او ادبياتو پوهنځي د پښتو څانګې د استاد په توګه پاتې شوی دی.

پښتو اثار يې په دې ډول دي:

[1] خالق رشيد، قلم جريده، ۱۳۷۰ل کال د ليندۍ ۳۴-۳۵ ګڼه، ۵-۷ مخونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- ژبه خپله سرته پرېږدئ: د کارنل پوهنتون د پروفیسور ښاغلي جان هال تالیف دی، چې استاد ترې ترجمه کړی، خو چاپ شوی نه دی.

۲- د شعرونو یوه مجموعه: چاپ شوې نه ده.

۳- د لیک تاریخ او تحول: په متفرق ډول په کابل مجله کې چاپ شوی دی.

۴- معاصر افغاني ادب: ډېره مختصره برخه یې د ۱۳۳۹ل کال په کابل کالنۍ کې خپره شوې ده.))[۱]

۹- پوهاند دوکتور مجاور احمد زیار:

پوهاند دوکتور مجاور احمدزیار د هېواد له مخکښو لیکوالو او وتلو ژبپوهانو څخه دی. استاد د خپل ژوند یوه زیاته برخه د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي پښتو څانګه کې د استاد په توګه تېره کړې ده او تر اوسه یې یو زیات شمېر اثار او لیکنې د هېواد په دننه او بهر کې خپرې شوې دي، دلته یې د ځانګړو اثارو یادونه کوو:

۱- نومترنګونه یا اسمي ترکیبونه: په الماني ژبه د سویس د برن پوهنتون د ۱۹۷۴م کال خپرونه.

۲- پښتو پښویه (ګرامر): د کابل پوهنتون د ۱۳۶۲ل کال خپرونه.

---

[۱] اوسنی لیکوال، عبدالروف بېنوا، لومړی ټوک، ۱۹۲مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- پښتو ويي پوهنه (لکزيکولوژي): د کابل پوهنتون د ۱۳۶۰ل کال خپرونه.

۴- پښتو ليکلار: د ننګرهار د بايزيد روښان پوهنتون د ۱۳۶۰ل کال خپرونه.

۵- زنداني نغمې: د شعرونو مجموعه، ۱۳۵۹ل کال چاپ.

۶- سوزونه او سازونه: شعري غونډ، د چاپ او خپرونې د دولتي کمېټې رياست، ۱۳۶۴ل کال چاپ.

۷- اور او وينې: د شعرونو غونډ، د چاپ او خپرونې د دولتي کميټې رياست، ۱۳۶۴ل کال چاپ.

۸- وينه او مينه: شعري غونډ، د ملي دفاع وزارت، د ۱۳۶۰ل کال خپرونه.

۹- نظر کوتاهی بر زبان وزبان شناسي: د کابل پوهنتون ګستنر چاپ ۱۳۶۳ل کال.

۱۰- پښتانه او ورونه مليتونه: ژباړه، د چاپ او خپرونې د دولتي کمېټې رياست، ۱۳۶۶ ل کال.

۱۱- مينه د زړه په وينه: رمان، ۱۳۷۲ل کال چاپ، لاهور.

۱۲- اندو ژوند: شعري طرحې او څلوريځې، د سرحدونو چارو وزارت، ۱۳۶۸ل کال چاپ.

۱۳- پښتو-دري فرهنګ: د برلين د پوهنتون په غوښتنه کښل شوی دی.

۱۴- ګلکڅونه: شعري غونډ، د افغانستان د ليکوالو د انجمن خپرونه، ۱۳۶۷ل کال.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵- الماني- پښتو فرهنګ: د برلین پوهنتون په غوښتنه کښل شوی دی.
۱۶- د پښتو الماني ژباړیز پرابلمونه (په الماني ژبه، ناچاپ
۱۷- سپین غر: شعري غونډ، ناچاپ.
۱۸- کارپوهه (رارګولوژي): برخه برخه په فولکور مجله کې خپره شوې ده.
۱۹- ټولنوال ریالیزم: برخه برخه په هنر او ژوندون مجلو کې خپور شوی دی.
۲۰- پښتو ګړدودونه (لهجې): په وږمې مجله کې چاپ شوی دی.
۲۱- پښتو آر پوهه (اتمولوژي): تر ((ژ)) پورې په وږمه مجله کې خپره شوې ده.
۲۲- پښتو بدلمېچ یا پښتو شعر څنګه جوړېږي؟: د اطلاعاتو او کلتور وزارت، ۱۳۲۹ل کال.
۲۳- لیکونه (په پښتو ،دري،الماني او انګلیسي) ناچاپ.
۲۴- ځان پېښې (په پښتو، دري، الماني او انګلیسي، ناچاپ
۲۵- د هېواد پر ۱۴ ژبو (پښتو، دري، ازبکي، ترکمني، بلوڅي، براهوي، ورخي، پشه يي، پاراسوني، کتي (نورستان)، ګوجرو، ((ګجراتي)) تيرو ((تيراهي))، شغني، کشمونډي، ۱۰۴ ټوکه ګړدودي (لهجوي څېړنې چې د سويس د ملي فونډ له خوا د يونسکو په سپارښتنه د افغانستان (د ژبپوهنې اتلس) په نامه په برن پوهنتون کې ترکار لاندې دي.
۲۶- پښتو، دري، پشه يي فولکوري څېړنې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۷- د سبرونو نڅا: شعري غونډ، د سید جمال الدین افغان فرهنګي ټولنه، ۱۳۷۲ل کال.
۲۸- ګلوبیونه: شعري غونډ، د سید جمال الدین افغان فرهنګي ټولنه، ۱۳۷۲ل کال.
۲۹- رزم و بزم: شعري غونډ، د سید جمال الدین افغان فرهنګي ټولنه، ۱۳۷۲ل کال.
۳۰- څڅواکي: شعري غونډ، د سید جمال الدین افغان فرهنګي ټولنه، ۱۳۷۲ل کال.
۳۱- نندارلیک (ډرامه): پر ۱۳۵۷ل کال کښل شوې، خو چاپ او ننداري ته نه دی وړاندی شوی.
۳۲- د پټې خزانې لیکزیکي شننه (پټه خزانه، لغوي خزانه)، ۱۳۷۵ل کال چاپ.
۳۳- د هندو اروپایي ژبو لرغوني تاریخ (له الماني سرچینو څخه ژباړه)، د کابل مجلې د ۱۳۷۰ل کال د ۳ ګڼې برابر ۳۴ مخونه یې نیولي دي.
۳۴- د پټې خزانې الماني ژباړه او ګرامري شننه، دا ژباړه د فرانسوي افغانپوهاند (کیفر) لپاره شوې ده.
۳۵- سیندګی (جیبي قاموس) ۱۳۷۳ل کال چاپ.
۳۶- تر ۱۱۰۰ زیاتې علمي، ادبي، تحقیقي او ژورنالیستیکي لیکنې په پښتو، دري، انګلیسي او الماني د هېواد دننه او د باندې خپرې شوي دي. دغه راز یې یو لړ ادبي اثار (د شوروي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتحاد) په څو ژبو او مجاري، الماني، انګليسي، بلغاريايي او داسې نورو ژبو اړول شوی دی.

د ژوندون مجلې د ۱۳۲۷ل کال د ميزان او عقرب د ګڼې له مخې د زيار صيب د اثارو شمېر په دې ډول ښوول شوی دی: داثارو ټول شمېر يې له مقالو پرته ادبي (۱۰) اثره، علمي (۱۲) اثره، تحقيقي (۱۰۴) اثره، مجموعي (۱۳۰) اثره.))[1]

۱۰- پوهاند محمد رحيم الهام:

استاد محمد رحيم الهام د علومو اکاډمۍ د غړي او يوه زياته موده د کابل پوهنتون د ژبو او ادبياتو پوهنځي د دري او پښتو څانګو د استاد په توګه پاتې شوی دی. استاد خپلې زياتې ليکنې په دري ژبه کړي دي. موږ به يې دلته د پښتو اثارو پېژندنه وکړو:

۱- په اسلامي تصوف يوه مقدمه، ناچاپ.

۲- د تشريحي ژبپوهنې مقدمه، په کابل مجله کې چاپ شوې ده.

۳- د ژبڅېړنې مقدمه، په کابل، وږمه او رهبر مجلو کې خپره شوې ده.

۴- د پښتو ژبې فونيمي جوړښت تحليل (د پوهندوی علمي رتبې ته) ناچاپ.

۵- د پښتو ګرامر طرح: په وږمه مجله کې چاپ شوی دی.

---

[1] استاد زيار د پښتني فرهنګ يو ځلاند ستوری. محمد اسماعيل يون، ۱۳۷۲ل کال، لاهور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶- د پښتو ګرامر، هربرت پنزل، ژباړه، د ادبیاتو پوهنځي له خوا چاپ شوی دی.

۷- تطبیقي ادب: (پښتو ژباړه) په کابل مجله کې چاپ شوی دی.

۸- د پښتو او انګرېزي مقابله یي فونیم پېژندنه (د ماسترۍ تیزس) ناچاپ.

۹- د سانسکریت د دوو ټوټو شعرونو ترجمه او تحلیل، ۲ ټوکونو کې، ناچاپ.

۱۰- ادبي مسالې: د لیکوالو انجمن خپور کړی دی.

۱۱- پښتو خجځېړنه، یرژي پیچکا، ژباړه، ۱۳۶۸ل کال چاپ.

۱۱- پوهاند سید بهاوالدین مجروح:

استاد مجروح پر ۱۹۵۹م کال د ادبیاتو پوهنځي رئیس او هم پر ۱۹۷۰م کال د دویم ځل لپاره د نوموړي پوهنځي رئیس و. همدا راز استاد مجروح زیاته موده د ادبیاتو پوهنځي د تاریخ او فلسفې د څانګې استاد پاتې شوی دی.

د مجروح صیب پښتو اثار دادي:

۱- د جبر او اختیار ډیالکټیک: د ادبیاتو پوهنځي چاپ.

۲- ځانځاني ښامار: د ادبیاتو د پوهنځي چاپ.

۳- د مور پیغام: پښتو منظومه، د پېښور چاپ.

۴- د ښمن و پېژنئ: یوه تحلیلي لیکنه ده، د پېښور چاپ.

۵- نا اشنا سندرې: د پېښور چاپ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

استاد مجروح په دري او فرانسوي ژبو هم يو شمېر اثار ليکلي دي.

۱۲- پوهاند عبدالرزاق زهير:

عبدالرزاق زهير هم يو وخت د ژبو او ادبياتو پوهنځي استاد پاتې شوی دی، دلته يې د اثارو يادونه کوو:
۱- د اروپا ادبي ليکونه: پر ۱۳۳۵ل کال يې تاليف کړی او ادبياتو پوهنځي ته يې سپارلی دی.
۲- د پښتو ادب سخنوران: پر ۱۳۳۲ل کال يې د مطبوعاتو په کالنيو جايزو کې د خوشال ختهک جايزه اخيستې.
۳- د انشا فن او ليکوالي: په عرفان مجله کې، پر ۱۳۴۱ل کال خپور شوی دی.
۴- پښتو ادب: پر ۱۳۴۱ل کال په پوهنې مجله کې خپور شوی دی.
۵- شهلا: ټولنيز- اقتصادي داستان، ۱۳۳۲ل کال په انيس کې خپور شوی دی.
۶- پښتو متلونه: چاپ شوي نه دي.)) [1]

۱۳- پوهاند دوکتور محمد حسن کاکړ:

[1] اوسنی ليکوال، ۲ ټوک، ۱۳۴۱ل کال، ۵۷۱-۵۷۲ مخونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

((ښاغلی محمد حسن کاکړ هم یو وخت د ادبیاتو پوهنځي د بهرنیو ژبو کوونکو په کورس کې ښوونکی و. دغه لاندې اثار یې لیکلي دي.

۱- سود او زیان: ناچاپ

۲- د لرغوني یونان ژوند او فکر: ناچاپ

۳- پښتو د باندنیو لپاره: ناچاپ

۴- د ماکسیم ګورکي ادبي نکلونه: (ژباړه) پر ۱۳۳۹ل کال د پښتو ټولنې له خوا چاپ شوی دی.

۵- د برتانیې سیاسي سیستم: ژباړه، ناچاپ،

۶- اوسنۍ سیاسي فلسفې: ژباړه، ناچاپ.))[1]

۱۴- عبدالباري اشنا:

نوموړی هم ((یو وخت د ادبیاتو پوهنځي استاد پاتې شوی دی تر او سه یې دغه اثر لاسته راغلی دی:

۱- ادبیات: پر ۱۳۶۲ل کال په طلوع افغان او ونیزه او هم په ځانګړي ډول خپور شوی دی.))[2]

ګل محمد نورزی:

[1] اوسنی لیکوال، دریم ټوک، ۱۳۴۶ل کال، ۱۰۶۹-۱۳۷۰ مخونه.

[2] اوسنی لیکوال، دریم ټوک، ۱۳۴۶ل کال، ۱۰۶۹-۱۰۷۷ مخونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زیات وخت لپاره د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې استاد پاتې شوی دی، دغه لاندې اثار یې لاسته راغلي دي:

۱- د مغلو په دولت کې د وروستیو کودتاوو تاریخ: له روسي ژبې نه پښتو ته ژباړل شوی او په دوو ټوکو کې پر ۱۳۵۲ل کال، د کابل پوهنتون له خوا چاپ شوی دی.

۲- د درانیانیو امپراتوري: ژباړه، ۱۳۵۸ل کال، پښتو ټولنه.

۳- مفتش: د ګوګول د یو اثر ژباړه، د لیکوالو ټولنه.

۴- د ماشومانو قیصې: د ماشومانو لپاره دوه واړه کتابونه دي چې له روسي ژبې څخه ژباړل شوي او دواړه په شوروي کې چاپ شوي دي.

۵- خوشال پېژندنه: درسي نوټ دی، لنډیز یې په ګستتر ډول چاپ شوی دی.

۶- د پښتو ادبیاتو ژانرونه: ناچاپ

۷- ادبي مکتبونه: ناچاپ

سعدالدین شپون:

سعدالدین شپون د ادبیاتو پوهنځي فارغ التحصیل دی او هم په نوموړي پوهنځي کې استاد پاتې شوی دی، تر اوسه یې دغه اثار لیکلي دي:

۱- پرخه په ترخه: د شعرونو جونګ، په پېښور کې چاپ شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- د بنګړي غاړه ((ناول)): په سپېدې مجله کې يې ځينې برخې خپرې شوې دي.

۳- ليکوالي: ۱۳۵۲ل کال، د ژبو او ادبياتو پوهنځي د پښتو څانګې له خوا.

نور احمد شاکر:

استاد نوراحمد شاکر څه د پاسه پنځه ويشت کاله د ادبياتو پوهنځي استاد پاتې شوی دی. دغه اثار يې تر اوسه چاپ شوي دي:

۱- بديع او بيان: د لسمو او دولسمو ټولګيو لپاره، د ښوونې او روزنې د وزارت له خوا ، پر ۱۳۶۵ل کال خپور شوی دی.

۲- ژبنۍ څېړنې: د ادبياتو پوهنځي له خوا چاپ شوی دی.

ـ پاينده محمد زهير:

يو موده د ژبو او ادبياتو پوهنځي د استاد په توګه پاتې شوی دی. اثار يې په لاندې ډول دي:

۱- د افغانستان د معارف تاريخ: پاينده محمد زهير او ډاکتر محمديوسف علمي په ګډه ترتيب کړی او پر ۱۳۳۹ل کال د پوهنې وزارت له خوا چاپ شوی دی.

۲- پښتو خبرې: کابل، ۱۳۱۴ل کال چاپ.

۳- د پښتو لغات: (۴۰۰ لغات) ، ۱۳۱۴ل کال چاپ.

۴- د پښتو زر متلونه: کابل مطبوعات، ۱۳۱۷ل کال چاپ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- د پښتو یو زر لنډۍ.
۶- پښتو فولکوري مجموعه: (په دریو رسالو کې)، ۱۳۲۷ل کال چاپ.
۷- د پښتو ادب او انشاء: ادبیاتو پوهنځی، ۱۳۲۵ل کال.
۸- د پښتو تحلیلي او مقایسوي ګرامر.
۹- پښتو منثورې ادبي ټوټې.
۱۰- د پښتنو یرغل: (ژباړه).
۱۱- په پښتو ژبه د معارف وزارت لپاره د ځینو درسي کتابونو لکه: (فزیک، کیمیا، جغرافیه، ریاضي، هندسې، دینیاتو، تاریخ او بیولوژي ژباړه.
۱۲- د راډیو درسونه: په پښتون ژغ مجله کې چاپ شوي دي.
۱۳- د پښتو رهنما: په نوي طرز د پښتو زده کوونکو لپاره.
۱۴- د پښتو بول چال: په پښتو او فارسي په نوي طرز.
۱۵- د کلیوالو ښوونځیو لومړی کتاب: په نوي طرز، ۱۳۲۸ل کال، کابل.
۱۶- د پښتو قرائت: د لومړیو ښوونځیو لپاره.
۱۷- د پښتو قرائت: د منځنیو ښوونځیو لپاره.
۱۸- د پښتو قرائت: د ثانوي ښوونځیو لپاره.
۱۹- د دایرة المعارف د رسالو ژباړه: ټولې ۱۴ رسالې.
۲۰- د مرحوم مستغني د کلیاتو تدوین او د سریزې لیکنه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۱- د پښتو الفباء: د مجلې او تحليل په اصولو د لومړيو ټولګيو لپاره پر ۱۳۲۲ل کال ليکل شوې ده.))[۱]

محمد اعظم ايازى:

محمد اعظم ايازى يو وخت د ادبياتو پوهنځي استاد پاتې شوى دى، پښتو اثار يې دادي:

۱- قواعد پښتو: په کابل کې چاپ شوى دى.

۲- الفاروق: له اردو څخه ژباړل شوى، ناچاپ.

۳- رياضي او جغرافيه له لومړي څخه بيا تر څلورم جماعته پورې چاپ شوى دى.

۴- الانسان: له اردو څخه ژباړه، ناچاپ.

۵- لس زره لغاتونه: کابل چاپ.

۶- د پښتو ګرامر: چاپ.[۲]

طاهر علمي:

د ادبياتو پوهنځي استاد پاتې شوى دى. اثار يې دادي:

۱- د روښانيانو د تصوف په باب: ناچاپ.

۲- د پښتو معاصر ادب: لکچر نوټ.

نصرالله سوبمن:

---

(۱) اوسنى ليکوال دويم ټوک، ۵۵۸-۵۵۹ مخونه.

(۲) اوسنى ليکوال، لومړى ټوک، ۱۱۵ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوموړی هم یوه موده د ژبو او ادبیاتو پوهنځي استاد پاتې شوی. اثار یې دا دي:

۱- د لرې شرق او جنوبي شرقي اسیا جغرافیه: پر ۱۳۵۲ل کال د کابل پوهنتون له خوا چاپ شوی دی.

۲- د کابل سلطنت بیان (ژباړه): د پښتو څېړنو بین المللي مرکز، ۱۳۵۹ل کال چاپ.

۳- دراني احمدشاه: ژباړه، د علومو اکاډمي، ۱۳۶۲ل کال چاپ.

عبدالروف خپلواک:

پوهندوی خپلواک د یو وخت لپاره د ادبیاتو پوهنځي د تاریخ څانګې استاد پاتې شوی دی.

۱- د پرمختیایي هېوادونو ټولنیز، اقتصادي او سیاسي تحلیل: له الماني ژبې څخه ژباړه، ۱۳۵۸ل کال چاپ.

نورمحمد غمجن:

ارواښاد نورمحمد غمجن زیاته موده، د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې استاد و. نوموړي استاد د خپل لنډ عمر په بهیر کې د یادونې وړ ادبي فعالیتونه ترسره کړي دي، دلته یې د پښتو اثارو یادونه کوو:

۱- د پشه یانو د محیط ژبې، خلکو، د ځینو شاعرانو او متلونو معرفي (مونوګراف).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- د پشه یانو شفاهي ادبیات.
۳- د پښتو او پشه یي ژبو د ګرامر نږدېوالی (د پوهنملۍ علمي ترفیع لپاره).
۴- پشه یي-پښتو قاموس (چې تر لسو زرو زیات لغتونه لري.)
۵- د پشه یانو متلونه (ناچاپ).
۶- د پشه یانو پیداوار (ناچاپ).
۷- د پشه یانو د جغرافیایي محیط معرفي (ناچاپ).
۸- د پشه یي ژبې د ادبیاتو تاریخ.
۹- پشه یي کیسې، روایتونه، (ناچاپ).
۱۰- د پښتو شعرونو مجموعه. (ناچاپ)
۱۱- په پښتو ژبه مقالې، (ناچاپ)
۱۲- پښتو خواږه نثرونه. (ناچاپ)
۱۳- د پشه یي ژبې تاریخچه: (ناچاپ)
۱۴- د نورستاني ژبې تاریخچه: (ناچاپ)
۱۵- د روښاني دورې منظوم متون، د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د دریم ټولګي لپاره درسي کتاب. ګستسنر چاپ.
۱۶- د روښاني دورې منظوم او منثور ادب تاریخ: د پښتو د دویم ټولګي لپاره (د دوکتور زهورالدین په ګډون).
۱۷- پښتو متلونه، راټولونه. [۱]

[۱] پښتانه شعرا، پنځم ټوک، عبدالله بختاني خدمتګار، ۱۳۴۴-۱۳۴۶ مخونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرمحقق محمدصدیق روهي:

کاندید اکاډمیسین سرمحقق محمدصدیق روهي يوه زیاته موده د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي استاد و. د استاد اثار په لاندې ډول دي:

۱- د ځېړنې لارښود: د ۱۳۵۴ل کال چاپ.
۲- پښتو په بېلګه يي جملو کې: د ۱۳۵۷ل کال چاپ.
۳- ادبي څېړنې: ۱۳۶۰ل کال چاپ.
۴- د ژبښودنې مسلې: د ۱۳۶۰ ل کال چاپ.
۵- د ادب او فلکور په باره کې: د ۱۳۶۵ل کال چاپ.
۶- فلکور پېژندنه: د ۱۳۶۵ل کال چاپ.
۷- پښتو معاصر ادبیات: دوه جزوې: د ۱۳۶۶ل کال چاپ.
۸- د روښاني غورځنګ ماهیت: ناچاپ
۹- شعر پېژندنه:
۱۰- د نصیحت اکسیر: یو علمي، انتقادي اثر، ناچاپ.
۱۱- د دولسم ټولګي لپاره د ادبیاتو تاریخ: ناچاپ.

بایزید اڅک:

ډېره زیاته موده د ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې استاد پاتې شوی دی.

۱- پښتو فونولوژي او مورفولوژي (پوهنملی رتبې لپاره): ژباړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوکتور زېور الدين زېور:

پوهنوال دوکتور زېورالدين زېور هم ډېره زياته موده د ژبو او ادبياتو پوهنځي د پښتو څانګې استاد پاتې شوی دی، دغه اثار يې تر اوسه پورې ليکلي دي:

۱- پښتو ادبياتو تاريخ: د پښتو څانګې د دويم ټولګي لپاره، کابل پوهنتون، **۱۳۵۹**ل کال چاپ.

۲- پښتو ادبياتو تاريخ اوسنۍ دوره: د پښتو څانګې څلورم ټولګي لپاره، کابل پوهنتون، ۱۳۶۰ل کال چاپ.

۳- پښتو معاصر ادبيات: د ماسترۍ دورې د محصلينو لپاره، کابل پوهنتون، **۱۳۶۵**ل کال چاپ.

۴- انګېرنې: يو درسي کتاب دی، چې پر **۱۳۶۴**ل کال چاپ شوی دی.[۱]

۵- پولاد څنګه کلکېده: په دوو ټوکو کې د نامتو ليکوال استروفسکي د رومان ژباړه، ۱۹۷۷م کال د مسکو چاپ.

۶- پښتو ادبياتو تاريخ: د پښتو څانګې د درېيم ټولګي لپاره، کابل پوهنتون، **۱۳۵۷**ل کال.

۷- د ښاغلي ډزه: دا د مختار عوزوف رومان دی، چې په پښتو ژباړلی شوی، مسکو چاپ.

۸- د ادبياتو اصطلاحي قاموس: کابل پوهنتون خپور کړی دی.

---

[۱] دا ليکوال او دا څېړې: افضل ټکور، ۱۳۶۲ل کال، ۲۳۲ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډاکتره زرغونه زیور:

نوموړې هم له ډېرو کلونو راپدېخوا د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې استاده پاتې شوې او تراوسه د پوهندوی علمي رتبې ته رسېدلې ده، دغه اثار یې کښلي دي:

۱- د پښتو ژبې ګرامر، لومړۍ برخه (فونولوژي) لومړی چاپ، ۱۳۶۱ل کال، دویم چاپ، ۱۳۶۳ل کال ګستنر.

۲- پښتو ژبه کې د لرې او برې پښتونخوا د لهجې خصوصیات او د اجمل ختک ژبه، د ډاکترۍ تېزس، ناچاپ.[1]

۳- د پښتو ژبې نحوه: (ګستنرچاپ).

پوهندوی عبدالخالق رشید:

استاد عبدالخالق رشید تر ۱۳۵۸ل کال راهیسې د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې استاد دی. دغه لاندې اثار یې تراوسه پورې لیکلي دي:

۱- پښتني لنډۍ: دا د پښتو لنډیو یوه کوچنۍ رساله ده، چې چاپ شوې ده.

۲- د پښتو ژبې تاریخي متون: یو درسي کتاب دی، چې په ګستنر ډول چاپ شوی دی.

۳- ډولۍ: د لنډو کیسو مجموعه ده، پر ۱۳۶۷ل کال د لیکوالو انجمن خپره کړې ده.

---

[1] دا لیکوال دا څېړې: افضل ټکور، ۱۳۶۲ل کال، ۲۰۳ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- د پښتو هنري کره کتنې تاریخچه: پر ۱۳۶۹ل کال د لیکوالو انجمن خپور کړی دی.
۵- د خطر زنګ: ناچاپ.
۶- مخکښه هیله: ناچاپ.
۷- مرسله (ناول):
۸- بارانونه او سېلابونه: ناچاپ.[1]
۹- استوګن او نا استوګن ادبي بهیر: (د پوهندوی علمي ترفیع لپاره)، ناچاپ.
۱۰- کنګل ژمی، کنګل لاسونه (د لنډو کیسو مجموعه) دغه مجموعه د خوشال فرهنګي ټولنې له خوا پر ۱۳۷۳ل کال په پېښور کې چاپ شوې ده.

پوهنوال جلال الدین:

استاد جلال الدین خان هم له ډېرو کلونو راهیسې د ژبو او ادبیاتو پوهنځي استاد دی، دغه اثار یې تر اوسه پورې لیکلي دي:
۱- پښتو مثنوي: ناچاپ، (د پوهندوی علمي ترفیع لپاره)
۲- د پښتو نظم شکلي ډولونه، (د پوهنوالۍ علمي ترفیع لپاره).

پوهنمل محمد رفیق:

[1] دا لیکوال او دا خبرې، افضل ټکور، ۱۳۶۲ل کال، ۱۹۴مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهنمل محمد رفیق له **۱۳۵۸**ل کال راهیسې د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې استاد دی. تر اوسه یې دغه لاندې اثار لیکلي دي:

۱- وزن پوهنه، درسي نوټ، **۱۳۶۱**ل کال، ګستتنر.

۲- د بدیع علم څېړنه او اوډنه، درسي نوټ، **۱۳۶۲**ل کال، ګستتنر.

۳- ادبي فنون، درسي نوټ، **۱۳۶۳**ل کال، ګستتنر.

۴- قافیه، درسي نوټ، **۱۳۶۲**ل کال ګستتنر.

۵- د عبدالحی حبیبي د ژبنیو ادبي چاپي اثارو څېړنه، د پوهنیارۍ تیزس.

۶- د پښتو اوسني شعر سبک، د پوهنملۍ علمي ترفیع لپاره.

۷- د پښتو هنري نثر.

بخت میر وزیري:

بخت میر وزیری د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې استاد دی. تر اوسه یې دغه لاندې لیکنې کړې دي:

۱- د وزیرو د لهجې مقایسه له معیاري لهجې سره (د ماسترۍ تیزس).

۲- د وزیرستان د وزیرو پېژندل، (د لیسانس دورې مونوګراف).

محمد صابر خویشکی:

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوموړی هم له شلو کلونو راهیسې د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي استاد دی او تر دې وخته د پوهندوی علمي رتبې ته رسېدلی دی.

۱- په پښتو ادبیاتو کې ریالیزم. (د ماسټرۍ تیزس).

بریالی باجوړی:

پوهنمل بریالی باجوړی له ۱۳۶۰ کال راهیسې د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې استاد دی. تر اوسه یې دغه اثار لیکلي دي:

۱- تښتېدلی خوب: د لنډو کیسو مجموعه ده، چې پر **۱۳۶۴** کال د لیکوالو انجمن خپره کړې ده.

۲- منزلونه: (تدوین او سریزه) د مصري خان خاطر د شعرونو مجموعه، **۱۳۶۵** کال چاپ.

۳- ګیلې: د لنډو کیسو دویمه مجموعه، د قومونو او قبایلو وزارت له خوا چاپ شوې ده.

۴- سندریز شفقونه: (تدوین او سریزه) د سیف الرحمن سلیم د شعرونو مجموعه ده، چې پر **۱۳۶۵** کال د چاپ او خپرولو د دولتي کمېټې له خوا چاپ شوې ده.[1]

۵- د خاطر د شعر څېړنه او تحلیل له ژوند لیک سره (د پوهنیارۍ تیزس).

---

[1] دا لیکوال او دا څېړې، افضل ټکور، **۱۳۶۶** کال، **۵۹**-**۶۰** مخونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶- د کوزې پښتونخوا د معاصر شعر څانګړنې (د پوهنملۍ تيزس).

۷- زما د کلي لېوني بادونه (د خان بهادر حسرت د شعرونو مجموعه).

۸- د ناپښتو څانګو لپاره د پښتو ژبې ګرامر او ادب، د آصف بهاند په ګډون.

احمد شاه وېښ:

احمد شاه وېښ له ۱۳۶۴ کال راهيسې د ژبو او ادبياتو پوهنځي د پښتو څانګې استاد دی. تر اوسه د پوهنملۍ علمي رتبې ته رسېدلی دی، دا يې اثار دي:

۱- پښتو ازاد شعر، د پوهنيارۍ علمي رتبې ته، ناچاپ.

۲- د شعرونو لومړۍ مجموعه، ناچاپ.

۳- د شعرونو دويمه مجموعه، ناچاپ.

۴- د شعرونه درېيمه مجموعه، ناچاپ او هم يو شمېر نورې ادبي ټوټې او طنزونه.

لطيف بهاند:

پوهنيار لطيف بهاند هم د يو وخت لپاره د ژبو او ادبياتو پوهنځي استاد پاتې شوی دی. نوموړي تر اوسه پورې دغه اثار کښلي دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- ناول د ماه رخې: (د راحت زاخیلي)، دغه اثر پر ۱۳۶۳ل کال کابل پوهنتون خپور کړی دی.
۲- د اشرف خان هجري منتخبات: دا د هجري د شعرونو منتخب دی، چې پر ۱۳۶۴ل کال د اشرف خان هجري د علمي سیمینار په ویاړ د قومونو او قبایلو وزارت د نشراتو او فرهنګي چارو د ریاست له خوا چاپ شوی دی.
۳- د رڼا ناوې: د کوزې پښتونخوا د نامتو شاعرانو د شعرونو منتخب، لیکوالو انجمن، ۱۳۶۵ل کال.
۴- د پښتو ژبې ګرامر: دغه اثر پر ۱۳۵۹ل کال د کابل پوهنتون له خوا چاپ او خپور شوی دی.
۵- څلور اورني کلونه: دا د کورنیو چارو وزارت له خوا پر ۱۳۶۵ل کال خپور شوی دی.
۶- د خیرالبیان منتخبات: پر ۱۳۶۱ل کال چاپ شوی دی.
۷- ریالیزم او د ریالیزم ضد (پښتو ژباړه) په ګستنر ډول د قومونو او قبایلو وزارت د نشراتو او فرهنګي چارو د ریاست له خوا چاپ شوی دی.
۸- پل: د شعرونو مجموعه ده، چې پر ۱۳۶۹ل کال د لیکوالو انجمن له خوا چاپ او خپره شوې ده.
۹- ماتې کړې: د کوزې پښتونخوا د نامتو شاعرانو د ازاد شعر منتخب، ناچاپ.
۱۰- د هنر ټولنپوهنه: ژباړه، ناچاپ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱- لس مقالې: د مقالو مجموعه، ناچاپ.[1]

محمد آصف بهاند:

محمد آصف بهاند لـه ۱۳۲۵ل کـال راهیسـې د ژبـو او ادبیـاتو پـوهنځي د پښـتو څـانګې اسـتاد دی. تراوسـه یـې دا لانـدې اثـار لیکلي دي:

۱- د پښتو ژبې ګرامر، دویم کتاب، د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د ناپښتو څانګو درسي کتاب.

۲- د پښتو ژبې ګرامر، دریم کتاب، د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د ناپښتو څانګو درسي کتاب.

۳- د پښـتو ادبیـاتو د لرغـونې دورې منظـوم متـون، د ژبـو او ادبیـاتو پـوهنځي د پښـتو څـانګې درسي کتـاب، ۳، ۲، ۱ ګستسـنر چاپ.

۴- د کوچنیانو ادبیات: د لیکوالو انجمن له خوا پر ۱۳۳۲ل کال کې چاپ شوی دی.

۵- شـعر د پښـتو د کلاسـیکو شـاعرانو لـه نظـره: د پوهنیـارۍ تیزس، ناچاپ.

۶- پښـتو ادبیـات لـه ۱۲۵۰ څخـه تـر ۱۲۹۷ پـورې، د لیسـانس مونوګراف، ناچاپ.[1]

---

[1] دا لیکوال او دا څېرې، افضل ټکور، ۱۳۶۶ل کال، ۷۵-۷۶ مخونه.

[1] دا لیکوال او دا څېرې، ۱۳۶۶ل کال، ۸ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژبو او ادبياتو پوهنځي فارغان او د هغوی کتابونه

زلمی هېوادمل:

زلمی هېوادمل په **۱۳۵۲**ل کال د ادبياتو او بشري علومو پوهنځي د ژورناليزم له څانګې څخه فارغ شوی دی او تراوسه پورې يې دغه لاندې اثار پښتو ادب ته وړاندې کړي دي.

الف- ليکنې: زاړه متون:

۱- حکايت رسول: د ارزاني روښاني يوه منظومه رساله ده، چې له څرګندونو او يادونو سره پر **۱۳۵۵**ل کال د وږمې مجلې له خوا چاپ شوې ده.

۲- د قلندر ديوان: ترتيب، سريزه او تعليقات، **۱۳۵۲**ل کال چاپ، پښتو ټولنه.

۳- د سره غره ګلونه: د جانان هوتک او جان محمد کاکړ منتخبات او اثار دي (له حبيب الله رفيع سره يې په ګډه ترتيب کړی دی) د زېري کالنۍ لومړۍ ګڼه، **۱۳۵۷**ل کال چاپ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- اسماء الحسنی: میا فقیر الله جلال ابادی (تدوین او د متن لاربنود) **۱۳۵۹**ل کال، کابل پوهنتون.

۵- فوایدِ فقیرالله: (تدوین)، **۱۳۵۹**ل کال، کابل پوهنتون.

۶- د حاجي جمعه بارکزي دېوان: (سریزه او تدوین)، **۱۳۶۰**ل کال چاپ، پښتو ټولنه.

۷- د خانګل خلیل څو شعرونه: (تدوین، سریزه، لغتنامه او شرح)، **۱۳۶۰**ل کال، پښتو ټولنه.

۸- حسن و دل، مسافر مروت، (مقدمه، لغتنامه او فهرست)، **۱۳۶۱**ل کال، پښتو ټولنه.

۹- د عبدالحمید مومند دېوان: (سریزه، لغتنامه او فهرست)، **۱۳۶۱**ل کال، پښتو ټولنه.

۱۰- د خوشال منظومه بازنامه: (سریزه او فهرست)، **۱۳۶۲**ل کال، پښتو ټولنه.

۱۱- د خوشال فراقنامه: (شرح او تعلیق)، **۱۹۸۴**م کال، د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي چاپ.

۱۲- نافع المسلمین، نور محمد علي: (سریزه او تعلیق) **۱۳۶۳**ل کال، د کلتور دولتي کمېټې چاپ.

۱۳- د مست منتخبات: د ملا مست له سلوک الغزات او نورو رسالو څخه د ده د اثارو انتخاب (له سریزې او تعلیقاتو سره)، **۱۳۶۴**ل کال د علومو اکاډمۍ له خوا چاپ شوی دی.

۱۴- د سکندر خان خټک شمایل نامه او پند نامه: (سریزه، شرح او تعلیقات)، **۱۳۶۴**ل کال.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵- د شمس الفلک دېوان: پښتو اکاډمي، پېښور، ۱۹۹۳م کال.

۱۶- د خوشال پارسي منثوره بازنامه: (سریزه، ترتیب، شرح او تعلیقات)، ۱۳۶۵ل کال، خراسان مجله.

۱۷- رابعه او بکتاش: ۱۳۷۱ل کال، پېښور چاپ.

۱۸- د واصل روښاني دېوان: (تدوین)، ۱۳۶۵ل کال چاپ.

۱۹- رستم او سهراب: د ملا نعمت الله نوښاري د رستم او سهراب د متن چاپ ته برابرول له سریزې سره، ۱۳۶۱ل کال، ناچاپ.

۲۰- د عبدالرحیم هوتک دېوان: د موجودو معلومو خطي او چاپي منتخبو نسخو له مخې چاپ ته تیارول.

۲۱- هدایت المبتدي: د پیرمحمد کاکړ د هدایت المبتدي د متن چاپ ته تیارول له سریزې او شرحې سره، ناچاپ.

۲۲- یاقوت السیر: د محقق العلما عبدالحق خروټي د یاقوت السیر د لومړي ټوک چاپ ته تیارول، پر ۱۳۶۰ل کال چاپ شوی دی.

ب- د معاصرو ادبیاتو پر مجموعو کار:

۱- د غلام محی الدین افغان افکار او اثار: د سراج الاخبار له پاڼو څخه د غلام محی الدین افغان د اثارو راټولونه، د ده ژوند، اثارو افکارو په باب له یوې څېړنې سره، ۱۳۶۰ل کال، د کابل پوهنتون چاپ.

۲- د عقیدت ګلونه: د ارواښاد محمد نواز خټک پر مزار د یوې مشاعرې د نظمونو ترتیب له سریزې سره، ۱۳۶۳ل کال.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- داغستان، راحت زاخیلي، (سریزه او راټولونه) د هېواد ورځپاڼې له خوا، ۱۳۶۳ل کال (د عبدالله بختاني خدمتګار مقدمه هم ورسره مله ده).

۴- د غني کلیات: (تدوین)، ۱۳۶۴ل کال، د قومونو او قبایلو وزارت د نشراتو ریاست.

۵- خوشال نامه: د مرحوم سرفراز خان عقاب د څلورو لیکنو مجموعه له سریزې او تعلیق سره چاپ ته برابرول، پر ۱۳۶۵ل کال چاپ شوی دی.

۶- د کره کتنې ډولونه، د لیکوالو انجمن، ۱۳۷۰ل کال.

ج- د کتابپوهنې او ادبي تاریخ په باب اثار:

۱- فرهنګ زبان و ادبیات پښتو، ۱ ټوک، ۱۳۵۲ل کال چاپ، د ښوونې او روزنې وزارت.

۲- د محمد هوتک ژوند او مزار: ۱۳۶۲ل کال، د بایزید روښان پوهنتون.

۳- بیدیاني ګلونه: (تذکره)، ۱۳۶۲ل کال چاپ، پښتو ټولنه.

۴- د هند د کتابخانو پښتو خطي نسخې: د هند په کتابتونونو کې د پښتو د اثارو یوه ببلیوګرافي ده، له سریزې او تعلیقاتو سره، ۱۳۶۳ل کال، پښتو ټولنه.

۵- فرهنګ زبان و ادبیات پښتو، ۲ ټوک، ۱۳۶۵ل کال، د چاپ او خپرولو دولتي کمېټه.

۶- فرهنګ زبان و ادبیات پښتو، ۳ ټوک، کابل چاپ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- په هند کې د پښتو ادبیاتو د ایجاد او ودې پړاوونه، ۱۳۷۰/۱۳۷۳ل کال چاپ، پېښور.

۸- د پښتو د ادبي تاریخ خطي منابع: (د تاشکند، دوشنبې، ماسکو، لیننګراد او ایران) په کتابتونونو کې د پښتو خطي فهرست، د ۱۳۶۲ل کال په نشراتي پلان کې شامل و.

۹- د پښتو شاعرانو تذکره: هېوادمل صیب وایي: ((دا تذکره اوس زما تر کار لاندې ده، نوم مې ورته نه دی خوښ کړی، د چاپ او خپرونو د دولتي کمېټې د ۱۳۶۲ل کال په نشراتي پلان کې شامل وه)).

۱۰- د جاج په تله: د قومونو او قبایلو وزارت د نشراتو د ریاست له خوا، ۱۳۶۵ل کال چاپ.

د- د مقالو مجموعې چې ښاغلي هېوادمل راټولې کړې دي:

۱- د پښتو ټولنې تاریخچه: پر ۱۳۵۲ل کال د پښتو ټولنې له خوا چاپ شوې دی.

۲- تاریخي پلټنې: پر ۱۳۵۷ل کال د علومو اکاډمۍ له خوا چاپ شوې دی.

۳- امیرعلي شېر نوایي: د نوموړي پر ژوند او اثار د مقالو مجموعه، ۱۳۶۰، پښتو ټولنه.

۴- د افغان یاد: د غلام محی الدین افغان د مړینې د شپېتمې کالیزې په درنښت د مقالو مجموعه، ۱۳۶۰ل کال، کابل پوهنتون.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- شیخ بوستان بړیڅ: د شیخ د څلورم سوم تلین په مناسبت مقالې، ۱۳۶۰ل کال، د اطلاعاتو او کلتور وزارت.

۶- د الفت یاد: د استاد الفت د پنځم تلین په مناسبت د مقالو مجموعه، ۱۳۶۱ل کال، د قبایلو وزارت خپرونه.

۷- د زرغونې یاد: د مقالو مجموعه (تدوین)، ۱۳۶۲ل کال، پښتو ټولنه.

۸- د محمد هوتک یاد: د محمد هوتک د نمانځنې د غونډې په ویاړ د مقالو مجموعه، ۱۳۶۲ل کال، پښتو ټولنه.

۹- د نوري یاد: د محمدګل نوري د لسم تلین په ویاړ د مقالو مجموعه، ۱۳۶۲ل کال، پښتو ټولنه.

۱۰- د راحت یاد: د نوموړي د زوکړې د سلمې کلیزې په ویاړ د مقالو مجموعه، ۱۳۶۳ل کال، کابل پوهنتون.

۱۱- د استاد یاد: د علامه لوی استاد پوهاند حبیبي د مړینې په مناسبت د مقالو مجموعه، ۱۳۶۴ل کال، پښتو ټولنه.

۱۲- د امیر کروړ یاد: د امیر کروړ سوري د دولس سوه پنځوسم تلین په مناسبت مقالې، ۱۳۶۴ل کال چاپ.

۱۳- د ننګونو شاعر: د ارواښاد محمد اکبر خادم د زوکړې د سلمې کالیزې په مناسبت مقالې، ۱۳۶۴ل کال چاپ.

۱۴- غني او اجمل: د نوموړو د زوکړې د کلیزو په مناسبت مقالې، د قبایلو وزارت، ۱۳۶۵ل کال چاپ.

۱۵- تاریخ مرصع د څېړنو په بهیر کې: کابل پوهنتون، ۱۳۶۶ل کال چاپ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۶- د حمزه یاد: د قومونو او قبایلو وزارت د نشراتو او فرهنګي چارو ریاست، ۱۳۶۹ل کال چاپ.

۱۷- د عبدالحمید مومند یاد: د پښتو څېړنو نړیوال مرکز، ۱۳۶۵ل کال چاپ.

ح- د نورو پر اثارو مقدمې:

۱- فولکوري مرغلرې: مولف یې عبدالکریم پتنګ دی او هېوادمل پرې یوه اوږده سریزه کښلې، ۱۳۵۶ل کال چاپ.

۲- د خلکو تجربې: دا اثر هم ښاغلي پتنګ لیکلی چې هېوادمل صیب پرې اوږده سریزه کښلې، کابل پوهنتون، ۱۳۵۷ل کال.

۳- پښتو روزنه: د استاد بېنوا اثر دی، د هېوادمل (۳۸) مخه مقدمه یې په پیل کې راغلې ده، ۱۳۵۷ل کال چاپ.

۴- نوموړکي مورخین: د لوی استاد حبیبي صاحب اثر دی، د هېوادمل پر سریزه، کابل پوهنتون، ۱۳۵۹ل کال چاپ.

۵- د غرونو څوکې: مولف یې عبدالکریم پتنګ دی، په (۵۰) مخونو کې هېوادمل پرې سریزه کښلې ده، کابل پوهنتون، ۱۳۵۹ل کال چاپ.

۶- غرنۍ سندرې: د ښاغلي (م،ع،غ) اثر دی، هېوادمل پرې (۷۰) مخه سریزه کښلې ده، پښتو ټولنه، ۱۳۶۰ل کال.

۷- قصې او افسانې: د سلیمان لایق اثر دی، هېوادمل پرې سریزه کښلې ده، پښتو ټولنه، ۱۳۶۱ل کال چاپ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸- د ښکارندوی غوري پر قصیده مشاعره: د استاد الفت ټولونه ده، هېوادمل پرې سریزه کښلې، ۱۳۲۲ل کال چاپ.

۹- اریایي، پارسي، پښتو ویرنې: د استاد بېنوا اثر دی، هېوادمل پرې سریزه کښلې، پښتو ټولنه، ۱۳۲۲ل کال چاپ.

۱۰- د رضواني منتخب نثرونه: ښاغلي ځدران ټول کړي دي، هېوادمل پرې سیزه کښلې، پښتو ټولنه، ۱۳۲۲ل کال.

۱۱- د خوشال په باب د خارجي پوهانو اثارو ته ژوره کتنه: د استاد کامل مومند د یو اثر پښتو ژباړه ده، چې ډګروال کریمي ترسره کړې ده، هېوادمل پرې سریزه کښلې ده، پښتو ټولنه، ۱۳۲۳ل کال چاپ.

۱۲- امیر کروړ سوري اور چند پښتو شاعران: د اردو رساله ده ښاغلي متین چاپ ته تیاره کړې ده، هېوادمل پرې سریزه کښلې ده، د قومونو قبایلو وزارت، ۱۳۲۳ل کال چاپ.

یادونه: پر ۷، ۶، ۵، ۴، نومره کتابونو چې د هېوادمل کومې سریزې راغلي، بې نومه چاپ شوي دي، پر ۱۱، ۱۰، ۹، ۸ او ۱۲ نومرو کتابونو چې کومې سریزې راغلي په پای کې د امیر کروړ سوري د بین المللي سیمینار د علمي سکرتریت امضا لیدل کېږي دا ځکه چې ددغه سیمسینار علمي سکرتر ښاغلی هېوادمل و.

۱۳- د هجري منتخبات: لطیف بهاند تدوین کړی، هېوادمل پرې سریزه کښلې، ۱۳۲۴ل کال چاپ.

۱۴- د زنځیرونو شاعر: زرین انځور لیکلی او هېوادمل پرې سریزه کښلې، پښتو ټولنه، ۱۳۲۴ل کال چاپ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵- د پټې خزانې پر څلورم چاپ يوه مقدمه (د کتاب پوهنې)، **۱۳۵۷**ل کال، کابل پوهنتون.

د هېواد مل صيب د سريزو يادونه مې ځکه وکړ چې دده سريزې هم د يوې رسالې يا کتابګوټي، په انډول او تناسب دي.

ط- د شفاهي ادبياتو او فولکور په باب ليکنې:

۱- په ولسي شعرونو کې اړونه: دا رساله په فولکور مجله کې پرله پسې نشر شوې ده، **۱۳۵۲**ل کال.

۲- پښتو سندرې د تاريخ د يوې منبع په توګه: د دې رسالې څو برخې متفرقې چاپ شوي دي، **۱۳۵۲**ل کال.

۳- ولسي سندرې: لومړی ټوک يې پر **۱۳۲۱**ل کال د پښتو ټولنې له خوا چاپ شوی دی، په دې مجموعه کې د ۲۲۰ په شاوخوا کې سندرې له مقدمې او تعليقاتو سره راغلي دي.

۴- په پښتني فولکور کې د تصنيف مسأله: د دې رسالې لنډيز د جاج په تله نومي اثر کې چاپ شوی دی.

۵- د پښتني فولکور ټولونې رهبري: د دې رسالې لنډيز (د افغان ياد) نومي مجموعه کې چاپ شوی دی.

۶- پښتني هنداره: د ختيز ولايت (لغمان) دودونه دي (له زانګو تر هديرې) چاپ ته تياره ده.

۷- ولسي سندرې: دويم ټوک، **۱۳۶۶**ل کال چاپ.

۸- پښتو څانتني ادب او موسيقي: دا د مرحوم جلالي يوه رساله ده، چې هېواد مل پرې يوه هر اړخيزه مقدمه او حاشيه ليکلې او اصلي متن يې هم ايډېټ کړی او چاپ ته تيار کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ی- ژباړې:

۱- د پټې خزانې د دریم چاپ د مقدمې پښتو ژباړه: لوی استاد حبیبي په پارسي کښلې او هېواد مل په پښتو ژباړلې او پر **۱۳۵۴**ل کال د پټې خزانې د دریم چاپ په سریزه کې چاپ شوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده او ژباړه يې پر ۱۳۵۷ل کال د څلورم چاپ د سريزې په توګه راغلې ده، کابل پوهنتون چاپ.

۲- د بوعلي سينا ژوند ليک: دا د (زنده ګی نامه بوعلي سينا) پښتو ژباړه ده، چې لوی استاد حبيبي يې پارسي متن ترتيب کړی او پښتو ژباړه يې هېواد مل کړې ده، اصل پارسي متن او پښتو ژباړه يې پر ۱۳۵۹ل کال د علومو اکاډمۍ له خوا چاپ شوې ده.

۳- د ميا فقيرالله ژوند ليک: دا رساله هم د (شناخت نامهٔ فقيرالله) پښتو ژباړه ده، پارسي متن يې استاد حبيبي تهيه کړی دی. ۱۳۵۹ل کال، کابل پوهنتون چاپ.

۴- امير کروړ او دده کورنۍ: دا رساله د (امير کروړ و دودمان او) پښتو ژباړه ده، چې لوی استاد حبيبي په پارسي ژبه کښلې ده، دا ژباړه له پارسي متن او انګرېزي ژباړې سره يوځای پر ۱۳۶۱ل کال د علومو اکاډمۍ له خوا چاپ شوې ده.

۵- متن پوهنه: هېوادمل د متن پوهنې او نسخه پوهنې د بېلابېلو څانګو په باب له اردو ژبې څخه تر شلو زياتې مقالې راژباړلې دي، چې په کابل مجله، عرفان مجله، کتاب مجله او زېري جريده کې نشر شوي دي.

۶- دملتان لودي شاهي کورنۍ: د لوی استاد حبيبي يوه اردو رساله ده، چې هېوادمل يې لنډيز په پښتو ژباړلی دی.

۷- خوشال خان خټک: دا ژباړه د ننګرهار مجلې په څو ګڼو کې خپره شوې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸- د شوروي د مطبوعاتو سيستم: د پوهاند حبيب الرحمن هاله د پوهندوی اثر، پښتو ژباړه. د ليسانس دورې مونوګراف، ۱۳۵۲ل کال.

ک- مقالې:

هېوادمل تر اوسه پورې تر دوو سو زياتې اخباري او تحقيقي مقالې کښلي، چې دغو لاندې خپرونو کې خپرې شوي دي: اصلاح، هېواد، جمهوريت، ژوندون، (پخواني، اوسني) ورمه، پلوشه، اريانا، کابل، زېرى، ننګرهار مجله، کندهار مجله، پکتيا مجله، کتاب، عرفان، فولکور او خراسان.

ل- تخليقي اثار:

۱- بېوزلي ګوجر (لنډه کيسه) وږمه مجله، ۱۳۵۰ل کال، ۲ ګڼه.

م- د کتابونو چاپ.

کومو موسسو ته چې هېوادمل کتابونه چاپ کړي دي دادي:

۱- بايزيد روښان پوهنتون: درې کتابونه.

۲- د اطلاعاتو او کلتور وزارت او کلتور کمېټه: درې کتابونه.

۳- د قومونو او قبايلو وزارت: دېرش کتابونه.

۴- پښتو ټولنه او د علومو اکاډمي: تر اتياوو زيات کتابونه او رسالې.

۵- کابل پوهنتون: دېرش کتابونه.

۶- د هېواد ورځپاڼه: دوه کتابونه.

۷- د چاپ او خپرونې دولتي کمېټه: دوه کتابونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټول تر (۱۲۰) څخه زيات بېلا بېل عنوانه کتابونه.

ن- د جغرافيا په باب څېړنې:

۱- د لغمان اقتصادي جغرافيا: دا رساله پر ۱۳۵۱ل کال د ننګرهار ورځپاڼې د يوې مياشتې په ګڼو کې پرله پسې نشر شوې ده.

۲- د لغمان تاريخي جغرافيا: دا رساله پر ۱۳۶۴ل کال د کابل پوهنتون د اجتماعي علومو د پوهنځي له خوا چاپ شوې ده.[1]

۳- د ننګرهار تاريخي جغرافيه: پر ۱۳۶۷ل کال د کابل پوهنتون له خوا چاپ شوې ده.

خالد روښان:

نوموړی د ادبياتو پوهنځي فارغ دی او د لسو په شاوخوا کې اثار يې ليکلي دي. روښان خپل اثار په انګرېزي او تر هغې وروسته په پارسي ژبه ليکلي دي. دلته به يې د پښتو اثر يادونه وکړو:

۱- د شېرشاهي پېښه (پښتو ډرامه).[2]

محمد حسن ساپی:

محمد حسن ساپی هم د ادبياتو پوهنځي ليسانسه فارغ التحصيل دی او ددغو اثارو نوموړنه يې موږ ته د مطبوعاتو له لارې رارسېدلي دي:

---

[1] دا ليکوال او دا څېړې، افضل ټکور، ۴۴۹-۴۲۳ مخونه.

[2] اوسنی ليکوال، لومړی ټوک، ۵۱۳مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- سلطان شهاب الدين غوري: (د ليسانس دورې مونوگراف).

۲- د تاريخ په باره کې: د ادبياتو پوهنځي له خوا په ۱۳۷ مخونو کې پر ۱۳۳۸ل کال چاپ شوی.

۳- برېښنا: د برېښنا په باب يوه رساله ده، چې له انگرېزي څخه ژباړل شوې ده.[1]

محمد ظاهر افق:

دی هم د ادبياتو پوهنځي فارغ التحصيل دی او تراوسه يې دا لاندې اثار ليکلي دي:

۱- ليک ننبې:

۲- هنر او ښکلا پېژندنه:

سليمان لايق:

ښاغلی لايق هم د ژبو او ادبياتو پوهنځي فارغ دی، اثار يې دادي:

۱- کېږدی: د شعرونو مجموعه، چاپ.

۲- چونغر: د شعرونو مجموعه، چاپ.

۳- ساحل: د شعرونو مجموعه، چاپ.

۴- يادونه او درمندونه: د شعرونو مجموعه، د اطلاعاتو او کلتور وزارت، ۱۳۵۷ل کال.

---

[1] اوسنی ليکوال، دويم ټوک، ۲۰۴ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالرحیم هاتف:

ښاغلی هاتف هم له ژبو او ادبیاتو پوهنځي څخه فارغ شوی دی، پښتو اثار یې دادي:

۱- د حمید ماشوخېل احوال او اشعار: ناچاپ.

۲- د روزنې د نفسیاتو اساس: ناچاپ.[۱]

عبدالقدوس تندر:

د ادبیاتو له پوهنځي فارغ شوی دی او د (مینې سوغات) په نوم یې د لنډو کیسو یوه مجموعه لیکلې ده، چې تراوسه چاپ شوې نه ده.

محمد اسماعیل زاهل:

د ادبیاتو له پوهنځي څخه فارغ شوی دی او د (کلي ژوند) په نوم یې یو اثر لیکلی دی، چې تراوسه چاپ شوی نه دی.

محمد زرین انځور:

پر ۱۳۵۶ل کال کې د ژبو او ادبیاتو د ژورنالیزم له څانګې څخه فارغ شوی او دا لاندې اثار یې لیکلي دي:

۱- دا سرونه او دا رسمونه: د لنډو کیسو مجموعه، ۱۳۶۳ل کال، د لیکوالو انجمن.

---

[۱] اوسني لیکوال، دویم ټوک، ۱۳۵۰-۱۳۵۱ مخونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- د غـزل پـه اننګـو کـې: (تـدوین او سـریزه)، **۱۳۶۴ل** کـال، د قومونو او قبایلو چارو وزارت د نشراتو او فرهنګي چارو ریاست.

۳- د شریف دېوان: راټولونه او سریزه، **۱۳۶۳ل** کال، کتاب مجله.

۴- اشرف خان هجري د زنځیرونو شاعر: **۱۳۶۴ل** کال، د علومو اکاډمي.

۵- اباسین کیسې کوي: (تدوین او سریزه)، **۱۳۶۴ل** کال، د لیکوالو انجمن.

۶- شعرونه او نقدونه: **۱۳۶۵ل** کال، د لیکوالو انجمن.

۷- د افغانستان د ژورنالیزم مخکښان: **۱۳۶۵ل** کال، د چاپ او خپرونې دولتي کمېټه.

۸- د مهدي داستاني کلیات: (تدوین او سریزه) د لیکوالو انجمن.[1]

۹- تروږمۍ: د لنډو کیسو مجموعه، پېښور چاپ.

۱۰- د ثور په تراژیدي کې ادبیات....

۱۱- زموږ د کلي پانې: د لنډو کیسو مجموعه، پېښور چاپ.

۱۲- د پښتو کیسو تاریخ: په دوه ټوکه کې، ناچاپ.

نوراالله ولسپال:

نوموړی هم د کابل پوهنتون له ادبیاتو پوهنځي څخه پر **۱۳۵۱ل** کال فارغ شوی، اثار یې دادي:

---

[1] دا لیکوال او دا څېړې، ۳۳-۳۴ مخونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- د خوشال کلیات: ۱، ۲، ۳ ټوکونه تیارول او چاپ ته برابرول (ګڼه پروژه) لومړی ټوک یې پر ۱۳۵۸ل کال چاپ شوی دی.
۲- د عبدالقادر خان خټک دیوان. [2]

عزيزي تحریک:

عزیز تحریک د ادبیاتو پوهنځي له انګلیسي څانګې څخه فارغ شوی دی او تراوسه یې دغه لاندې اثار لیکلي دي، خو د مجموعې په شکل نه دي چاپ شوي:

۱- رنګینه شعرونه، د شعرونو مجموعه.
۲- اوښتون: د شعرونو مجموعه.
۳- انقلابي تحفه: د شعرونو مجموعه.
۴- د اوښکو باران: د شعرونو مجموعه. [1]
۵- الینګاري شاعران: (ادبي تذکره).

شاه محمود حسین:

شاه محمود حسین د ادبیاتو پوهنځي له تاریخ څانګې نه فارغ شوی دی، نوموړي په پښتو او دري ژبو یو شمېر اثار لیکلي، پښتو اثار یې په دې ډول دي:

[2] دا لیکوال او دا څېړې، ۴۱-۴۲ مخونه.
[1] دا لیکوال او دا څېړې، ۹۸ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- د هیلو غوټۍ: (د شعرونو مجموعه)، **۱۳۲۳**ل کال، د لیکوالو انجمن.

بسم الله حقمل:

نوموړی هم د ادبیاتو پوهنځي فارغ التحصیل دی، اثار یې په دې ډول دي:

۱- لنډې کیسې: دا رساله د افغانستان د علومو اکاډمۍ له خوا خپره شوې ده.

۲- د څارندوی غږ: دا رساله پر **۱۳۲۲**ل کال کې د څارندوی مجلې له خوا چاپ شوې ده.

۳- حماسه هستوونکي: دا رساله هم د څارندوی مجلې له خوا خپره شوې ده.

۴- د خوست د خلکو اتنوګرافیک جوړښت، ناچاپ.

۵- ورکه دې وي وسله او جنګ: ناچاپ.

۶- هغه انسان چې د ځان دښمن دی: ناچاپ.

۷- د شعرونو مجموعه: ناچاپ.[1]

عبدالرحیم ځدراڼ:

ځدراڼ هم د ادبیاتو پوهنځي فارغ دی، تر اوسه یې یو شمېر اثار لیکلي دي:

---

[1] دا لیکوال او دا څېړې، ۱۲۸ مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- په خارج کې پښتو څېړونکي: ۱۳۲۵ل کال، پښتو ټولنه.

۲- روهیله پښتانه: ۱۳۵۷ل کال، پښتو ټولنه.

۳- په ملي ازادي بښونکو نهضتونو کې د ښځو برخه: پر ۱۳۵۴ل کال په کابل مجله کې په پرله پسې توګه چاپ شوې ده.

۴- د شعر او شاعرۍ په باب یې یوه رساله هم پر ۱۳۵۲ل کال د کابل مجلې له لارې چاپ شوې ده.

۵- شېرشاه افغان: دغه رساله پر ۱۳۵۷ل کال په زېري کالنۍ مجله کې چاپ شوې ده.

۶- د شرق د تمدن تاریخ: پر ۱۳۶۴ل کال یې ژباړلی او د ادبیاتو پوهنځي د درسي کتاب په توګه د کابل پوهنتون له خوا چاپ شوی دی.

۷- د ادب مطالعه: دا د لیکوال ژباړل شوی اثر دی، د قومونو او قبایلو وزارت چاپ.

۸- د رضواني منتخب نثرونه: د افغانستان د علومو اکاډمۍ چاپ.

۹- پښتو-پښتو تشریحي قاموس، ګډه پروژه، د افغانستان د علومو اکاډمۍ چاپ.

۱۰- پښتو کلي، دریېم، څلورم او پنځم ټوک کې یې هم له یو درې کسیز هئیت سره کار کړی دی.

۱۱- خوشال او د هغه ادبي کورنۍ: ژباړه، د کابل مجلې له لارې چاپ شوی دی.

۱۲- د ملا لتاړ دېوان: په کابل کې چاپ شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳- نژادي توپير: ناچاپ.

۱۴- د نړۍ د غوره ليکوالانو او ادبياتو معرفي: ناچاپ.

۱۵- مادي او معنوي کلتور: ناچاپ.

۱۲- د لنډې کيسې فني او تخنيکي خواوې، پر دې سربېره يې يو شمېر ليکنې او مقالې هم د هېواد په مطبوعاتو کې چاپ شوي دي.[1]

سهراب ديدار:

ديدار پر ۱۳۵۲ل کال له پښتو څانګې څخه فارغ شوی دی، اثار يې دادي:

۱- د لنډو کيسو مجموعه، ناچاپ.

۲- د فولکوري کيسو مجموعه، ناچاپ.

۳- ولسي لوبې: ناچاپ.[1]

داد محمد راسا:

راسا پر ۱۳۶۴ل کال د ادبياتو له شپې پوهنځي څخه فارغ شوی دی او د (رڼا استازی) په نوم يې د شعرونو يوه مجموعه خپره شوې ده.

محمد نعيم سالارزی:

---

[1] دا ليکوال او دا څېړې، ۱۲۳-۱۲۴مخونه.

[1] دا ليکوال او دا څېړې، ۱۷۲مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سالارزی پر **۱۳۴۲**ل کال له ادبیاتو پوهنځي څخه فارغ شوی دی او دا لاندې اثار یې لیکلي دي:

۱- پښتو-پښتو تشریحي قاموس، ګډه پروژه، پنځه ټوکه، ۳ ټوکه چاپ شوی دی.

۲- شیخ ملي او د ځمکو وېش: **۱۳۲۳**ل کال، د قومونو او قبایلو وزارت چاپ.

۳- د خوشال فرهنګ: **۱۳۲۵**ل کال چاپ.

۴- پخوانیو پښتو چاپي دېوانونو کې متلونه او اصطلاحات، د کابل مجلې له لارې په متفرق ډول خپور شوی دی.[1]

محمد اسماعیل سړه بن:

سړه بن پر **۱۳۴۵**ل کال له ادبیاتو پوهنځي څخه فارغ شوی دی او دغه اثار یې تراوسه پورې پښتو ادب ته وړاندې کړي دي:

۱- د خوشال رباعیات: چاپ.

۲- د دولت لواڼي دېوان، چاپ.

۳- د خوشال خټک دېوان لومړی او دویم ټوک، چاپ.

۴- پښتو لنډۍ، چاپ.

۵- فولکوري طب، چاپ.

۶- د خوشال خټک فرهنګ، چاپ.

---

[1] دا لیکوال او دا څېړې، ۲۳۰مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- د پښتو ادب په تاریخ کې د اخوند درویزه او دده د پیروانو ادبي مقام، چاپ.
۸- د اماني دورې ریفورمونه، چاپ.[1]

نورمحمد سهیم:

سهیم پر ۱۳۵۵ل کال د کابل پوهنتون د ادبیاتو پوهنځي د ژورنالیزم له څانګې څخه فارغ شوی دی، اثار یې په دې ډول دي:
۱- د څراغ ارمان: د لنډو کیسو مجموعه، ۱۳۶۴ل کال، د لیکوالو انجمن.
۲- په پښتو لنډو کیسو کې ریالیستیکي افکار، چاپ.
۳- څلور مقالې پر فردوسي او شهنامه (ژباړه).
۴- د محمد رسول د جغتو د دیوان تحقیقي متن، ناچاپ.
۵- د برې پښتونخوا او سنیو لنډو کیسو ته کره کتنه، ناچاپ.
۶- په پښتو او سني شعر کې د نوښت مسئله، ۱۳۶۹ل کال، د لیکوالو انجمن.[2]

شریفه شریف:

نوموړې پر ۱۳۵۴ل کال د کابل پوهنتون له ادبیاتو پوهنځي فارغه شوې ده، دغه اثار یې لیکلي دي:

---

[1] دا لیکوال او دا څېړې، ۲۴۳مخ.
[2] دا لیکوال او دا څېړې، ۲۲۲مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- د ژوند انځور (د پښتو د نثر او شعر منتخب)، **۱۳۵۲**ل کال، پښتو ټولنه.

۲- د لنډې کيسې تيوري (ژباړه).[۱]

محمد نبي صلاحي:

صلاحي پر **۱۳۶۱**ل کال له ادبياتو پوهنځي څخه فارغ شوی او اثار يې دادي:

۱- نوې ادبي تيوري، پر **۱۳۶۹**ل کال د علومو اکاډمۍ له خوا چاپ شوې ده.

۲- ادبي ګلشن (شعرونه او مقالې) ناچاپ.

۳- د حافظ کانی، د لنډو کيسو مجموعه.

۴- په پښتو شعر کې د انځور مسئله: ناچاپ.[۲]

فرهاد ظريفي:

ظريفي پر **۱۳۵۲**ل کال له ادبياتو پوهنځي څخه فارغ شوی، اثار يې دادي:

۱- حيات افغاني: لطيف طالبي او ظريفي په ګډه ژباړلی، د قومونو او قبايلو وزارت چاپ.

---

[۱] دا ليکوال او دا څېرې، ۲۸۱مخ.

[۲] دا ليکوال او دا څېرې، ۳۰مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- د غازي امان الله خان سقوط، له اردو نه په پښتو ژباړل شوی دی.

۳- د صفاري کورنۍ تر مشرۍ لاندې د افغانستان د خلکو د ازادۍ غوښتلو مبارزه، (رساله) ناچاپ.

۴- همدا ډول یې د پکتیا د دودونو په باب یو څه معلومات راټول کړي دي، چې تراوسه لا چاپ شوي نه دي.[1]

محمد عیان عیان:

عیان پر ۱۳۴۹ل کال د ادبیاتو پوهنځي د ژورنالیزم له څانګې څخه فارغ شوی دی، اثار یې په لاندې ډول دي:

۱- علمي سوسیالیزم: په پښتو یې ژباړلی او تر ۱۳۵۷کال د مخه چاپ شوی دی.

۲- چپه کبښ: یوه کیسه ده، چې پر ۱۳۵۷ل کال چاپ شوې او په روسي ژبه ژباړل شوې ده.

۳- کوچۍ: د لنډو کیسو مجموعه ده، چې پر ۱۳۶۴ل کال د لیکوالو انجمن له خوا خپره شوې ده.

۴- د ډیالکټیکي ماتریالیزم لنډ کورس په نوم یې یو اثر هم ژباړلی، چې تراوسه چاپ شوی نه دی.[1]

غوټۍ خاورې:

---

[1] دا لیکوال او دا څېرې، ۳۲۰ مخ.

[1] دا لیکوال او دا څېرې، ۳۲۲مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوتيی خاورې پر ۱۳۶۲ل کال د کابل پوهنتون له ادبیاتو پوهنځي ځخه فارغه شوې او دا یې اثار دي:

۱- د ننګرهار نکلونه، چاپ.

۲- د پښتو په شفاهي ادب کې شکل او مضمون.[۱]

عاشق الله فریاد:

فریاد پر ۱۳۶۴ل کال د ژبو او ادبیاتو له شپږ پوهنځي ځخه فارغ شوی دی، اثار یې په دې ډول دي:

۱- ډیوې: د شعرونو مجموعه، د لیکوالو انجمن چاپ.

۲- د چاربیتو د پیدا ینښت او جوړښت په باب یې تحقیقي ځېړنه هم کړې ده، چې تر اوسه چاپ شوې نه ده.

۳- د لغمان د ځینو شاعرانو شعرونه یې هم راټول او د مجموعې په شکل ترتیب کړي دي.[۲]

محمد اکبر کرګر:

کرګر پر ۱۳۵۲ل کال د ادبیاتو پوهنځي له فلسفې څانګې ځخه فارغ شوی دی او تر اوسه یې لاندې اثار ټولنې ته وړاندې کړي دي:

۱- کیسې او حماسې (ځېړنه او ژباړه)، چاپ.

۲- د اګست یو دبرشمه یا بلشویکا: چاپ.

۳- شبې: د لنډو کیسو مجموعه، ۱۳۶۴ل کال چاپ.

۴- لیننیزم په تیوری او عمل کې (ژباړه) چاپ.

---

[۱] دا لیکوال او دا ځېړې، ۳۳۰ مخ.

[۲] دا لیکوال او دا ځېړې، ۳۶۴-۳۶۷مخونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- غني د شګو په محل کې: **۱۳۶۵**ل کال چاپ.
۶- څو ادبي یادونې، **۱۳۶۶**ل کال چاپ.
۷- سینده ځه، سینده بهېږه، د لنډو کیسو مجموعه، چاپ.
۸- استتیک مقولې، چاپ.
۹- په حالنامه کې د بایزید روښان عرفاني افکار، چاپ.
۱۰- د ثور انقلاب او د ملي او قبایلي مسایلو مقدماتي څېړنه، ناچاپ.
۱۱- د پښتو ګړنې یا اصطلاحات، ناچاپ.
۱۲- منځنۍ پېړۍ او سکولاستیکي افکار، ناچاپ.[1]

فضل الهي ګران:

ګران پر ۱۳۶۰ل کال د ادبیاتو پوهنځي له پښتو څانګې څخه فارغ شوی دی، اثار یې دادي:
۱- د هیلو ګودرونه: د شعرونو مجموعه، د لیکوالو انجمن.
۲- د برېښنا پړک: ناچاپ.
۳- افغاني غورځنګ، ناچاپ.
۴- د ننګرهار غږ: ناچاپ.
۵- شنې لوخوړې: ناچاپ.
۶- لګېدلی اور: ناچاپ.
۷- سرې سکروټې: ناچاپ.

---

[1] دا لیکوال او دا څېړې، **۳۵۹**مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸- د خپګان څپې: ناچاپ.

۹- د پیوستون نغمې: ناچاپ.

۱۰- د ګران شاهیکوټي شاعري (حالنامه).

۱۱- لاسنیوی.

۱۲- د شاهیکوټ دودونه او رواجونه.

۱۳- د پښتنو د تاریخ میتودولوژي.[۱]

میر احمد ګوربز:

نوموړی پر **۱۳۴۸**ل کال له ادبیاتو پوهنځي څخه فارغ شوی او (د ګوربزو نکلونه) په نوم یې اثر لیکلی، چې د افغانستان د علومو اکاډمۍ له خوا خپور شوی دی.

عبدالمتین متین:

متین پر **۱۳۴۵**ل کال له ادبیاتو پوهنځي څخه فارغ شوی او دغه لاندې اثار یې ټولنې ته وړاندې کړي دي:

۱- د کامګار خټک دیوان انتقادي متن: **۱۳۵۸**ل کال چاپ.

۲- د خوشال کلیات لومړی ټوک: **۱۳۵۸**ل کال چاپ.

۳- د خوشال خان خټک سواتنامه.

۴- د خوشال خان خټک دستارنامه.

[۱] دا لیکوال او دا څېړې، ۳۷۱مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- امیر کروړ اور چند شاعران، یوه کوچنۍ رساله ده، چې د نوموړي په زیار چاپ شوې ده.[1]

کمال الدین مستان:

مستان پر **۱۳۶۴**ل کال د ژبو او ادبیاتو له شپې پوهنځي څخه فارغ شوی دی، دغه یې اثار دي:

۱- ولسي پانګه: د فرهنګ مجلې له لارې خپره شوې ده.

۲- ولسي شاعران: د هنر مجلې له لارې یې ځینې ولسي شاعران معرفي کړي دي.

۳- د خوږ ژبي شاعر بهايي جان ژوند لیک: د رسالې په شکل چاپ شوی دی.

۴- توفان: د ګورکي د لنډو کیسو ژباړه ده، **۱۳۶۳**ل کال چاپ.

۵- د لمر شغلو ته: د شعرونو لومړۍ مجموعه، چاپ.

۶- د شهادت پاڼې: د شعرونو دویمه مجموعه، چاپ.

۷- زما پوهنځی: د ګورکي د یو اثر ژباړه ده، چې چاپ شوی دی.[1]

نصر الله خان ناصر:

[1] دالیکوال او دا څېړې، **۳۹۸** مخ.
[1] دا لیکوال او دا څېړې، **۳۹۸**مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوموړی پر **۱۳۵۷**ل کال د ادبیاتو پوهنځي له پښتو څانګې څخه فارغ شوی دی او (د پښتني فولکور د ترجمو تاریخي سیر ته یوه کتنه) تر نامه لاندې یو اثر لیکلی چې چاپ شوی نه دی.

نظري اریانا:

له ادبیاتو پوهنځي فارغ شوی دی او تر اوسه یې د (لیکوال) په نامه یو اثر په پښتو ژبه ژباړلی دی او چاپ کړی دی.

تاج محمد یاري:

نوموړی د ژبو او ادبیاتو له شپې پوهنځي څخه فارغ شوی دی او د (ستوری او سیوری) تر نامه لاندې یې د شعرونو یوه مجموعه د لیکوالو د انجمن له خوا چاپ شوې ده.

سید الشاه پولاد:

نوموړی پر **۱۳۴۰**ل کال د ادبیاتو پوهنځي له پښتو څانګې څخه فارغ شوی دی او د (ښکلا پېژندنه) په نوم یې یوه رساله د زېري جریدې له خوا په متفرق ډول خپره شوې ده.

نور الله ولسپال:

ولسپال پر **۱۳۵۱**ل کال له ادبیاتو پوهنځي څخه فارغ شوی دی او دغه ادبي کارونه یې ترسره کړي دي:

۱- د خوشال کلیات، ۱،۲،۳ ټوک (ګډه پروژه) چې لومړی ټوک یې پر **۱۳۵۸**ل کال چاپ شوی دی.

۲- د عبدالقادر خان خټک دیوان، د علومو اکاډمۍ چاپ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

معروف شاه خان:

نوموړی له ادبیاتو پوهنځي څخه فارغ شوی او اثار یې دادي:

۱- د حمید په دېوان کې د تلمیح صنعت ډولونه (د پوهنیارۍ تیزس) ناچاپ.

۲- په پښتو کې د فاعلي جملو د استعمال جوړښت او ځانګړتیاوې (د ماسترۍ تیزس) ناچاپ.

۳- پښتو پښویز سمونونه یا پښتو ګرامري مطابقتونه (د پوهندوی رتبې ته)، ناچاپ.

خان سلام:

د ادبیاتو له پوهنځي پښتو څانګې څخه فارغ شوی او دا لاندې اثار یې لیکلي دي:

۱- د میرزاخان انصاري د دېوان قافیوي نیمګړتیاوې (پوهنیارۍ رتبې ته) ناچاپ.

۲- د حمید په دېوان کې د استعارې او کنایې ادبي صنعتونو لټونه او تحلیل، ناچاپ.

محبوب شاه ارزومند:

د ادبیاتو پوهنځي له پښتو څانګې څخه فارغ شوی دی، اثار یې دادي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- د امانت او اور لمبې: د داستانو نقد (د پوهنیارۍ تیزس) ناچاپ.

۲- د پښتو نظم کلاسیک ژانرونه (د پوهنملۍ تیزس)، ناچاپ.

شاه ولي خان:

نوموړی د ادبیاتو پوهنځي له پښتو څانګې څخه فارغ شوی دی او دا لاندې اثار يې ليکلي دي:

۱- پښتو ويي پانګه (د پوهنملۍ تیزس) ناچاپ.

۲- د پښتو نثر ډولونه او بشپړتیایي پړاوونه (د پوهندوی تیزس) ناچاپ.

پري اقبال:

د ادبياتو پوهنځي له پښتو څانګې څخه فارغه شوې ده او اثار يې دادي:

۱- د خوګیانو د وزیرو ګړدود (د ماستري تیزس)، ناچاپ.

۲- د لوی ننګرهار نوموړکي شاعران، ناچاپ.

فیاض:

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوموړی د ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې فارغ التحصیل دی،
اثار یې دادي:
۱- په پښتو لنډو کیسو کې د ریالیزم څرنګوالی (د پوهنملۍ
تیزس) ناچاپ.
۲- د روښاني ادبیاتو په هنداره کې د روښاني نهضت په باب د
بېلابېلو نظریو کره کتنه (د پوهندوی تیزس) ناچاپ.

عزیزالله جبارخېل:

جبارخېل د ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې فارغ التحصیل دی
او د (غلجایي حصارک ګړدودونه) په نوم یې یو اثر لیکلی، خو
چاپ شوی نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سید محی الدین هاشمي:

هاشمي پر ۱۳۶۱ل کال د کابل پوهنتون له ژبو او ادبیاتو پوهنځي څخه فارغ شوی دی، اثار یې دادي:

۱- ابدي ژوند، چاپ.

۲- د سردرو توتیان، (د ولسي شاعرانو تذکره) چاپ.

۳- پښتو ګرامر (ژباړه) چاپ.

۴- د ادبي- هنري او کلتوري اصطلاحاتو تشریحي فرهنګ (دوه ټوکه) ناچاپ.

۵- په پښتو لنډیو کې انګېرنې، چاپ.

۶- لیدلی خوب (د اشعارو مجموعه) ناچاپ.

۷- د سرمنزل په لور، د ادبي ټوټو مجموعه، ناچاپ.

۸- د کونړ سادات، ناچاپ.

۹- په کوز کونړ کې د جهاد پیلامه او ادامه، ناچاپ.

۱۰- د روسانو د مزدور رژیم په زندانو کې لیدلي او اورېدلي حالات، ناچاپ.

۱۱- د ادب پوهنې بنسټونه (درسي کتاب).

۱۲- د هجرت پر لار او دیار (سفرنامه) ناچاپ.

۱۳- د پښتو معاصر ادب تاریخ (د ادبیاتو درسي کتاب)

۱۴- د لیکوالۍ فن، چاپ.

۱۵- د جهاد او مقاومت فرهنګي مرکزونه او خپرونې.[1]

---

[1] د لیکوالۍ فن: سید محی الدین هاشمي، پېښور، چاپ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

توريالی ځاځی:

پر ۱۳۵۳ل کال د ادبیاتو پوهنځي له ژورنالیزم څانګې څخه فارغ شوی دی، اثار يې دادي:

۱- د شعرونو مجموعه: چاپ.

۲- جهادي لنډۍ: چاپ.

۳- د لنډو کيسو مجموعه: چاپ.

سيد ګلاب سباوون:

پر ۱۳۵۵ل کال د ادبیاتو پوهنځي له ژورنالیزم څانګې نه فارغ شوی دی:

۱- د حمزه ژوند و اند: ناچاپ.

محمد نسيم ستانيزی:

پر ۱۳۵۵ل کال له ادبیاتو او بشري علومو پوهنځي څخه فارغ شوی دی. پښتو اثار يې دادي:

۱- ځاله او طوفان (د لنډو کيسو مجموعه).

۲- د لارې مشال (ژباړه).

۳- د مارکسيزم اشتباه، چاپ.

۴- د اسلام څلور ستر فاتحين.

۵- د توحيد، نبوت او له مرګه وروسته ژوند عقلي ثبوت، ژباړه.

۶- جونګړه او مانۍ (د لنډو کيسو مجموعه) چاپ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- د اسلامي انقلاب هنداره: (ژباړه) چاپ.
۸- هغه ټول پسې ليواله وو: د لنډو کيسو مجموعه. چاپ.
۹- توري حاشيې: د لنډو کيسو مجموعه، چاپ.
۱۰- ځلايي کونجې: د لنډو کيسو مجموعه، چاپ.
۱۱- د اسلامي دعوت اصول: (ژباړه).
۱۲- سور ښامار: (ژباړه).
۱۳- د ايشيا په زړه کې طوفان، چاپ.
۱۴- د اسلام اقتصادي اصول، ناچاپ.
۱۵- څلور زندانونه، ناچاپ.

محمد آصف صميم:

پر ۱۳۵۲ل کال د ادبياتو او بشري علومو پوهنځي عربي څانګې څخه فارغ شوی دی. اثار يې دادي:

۱- رښتيانې کيسې (ژباړه) چاپ.
۲- د رحمان بابا ديوان نوم ښود، چاپ.
۳- مړه يې مه بولئ ژوندي دي، ۲ ټوکه، چاپ.
۴- توحيدي ټولنه او ټولنيز عدالت، (ژباړه) ناچاپ.
۵- د حضرت علي(رض) لنډې ويناوې (ژباړه)، ناچاپ.
۶- رښتيا خبرې، درې جلده، (ژباړه) ناچاپ.
۷- خوشال او قران.
۸- خوشال ياد کړي شاعران.
۹- شاعر د شاعر په هنداره کې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰- خوشال نومښود.
۱۱- د رحمان بابا فرهنګ.
۱۲- پښتو درسي کتاب د ۴ او ۲ ټولګي لپاره.
۱۳- وهابيت د قران او سنتو په رڼا کې (ژباړه) چاپ.
۱۴- د اسلام په جامه کې د استعمار مزدوران، چاپ.
۱۵- د پټې خزانې ميزان رښتيا ميزان دی (ګډ اثر) چاپ.
۱۶- په کلاسيکو ادبياتو کې پښتو ګړنې، ناچاپ.
۱۷- زندان خوږلي يادونه (ژباړه). ناچاپ.
۱۸- ګام پر ګام له خوشال سره، (پوهه) مجله کې چاپ شوی دی.
۱۹- د شعرونو مجموعه (سانګې).
۲۰- پښتو نامې.
۲۱- زړه ويي پانګه.
۲۲- د خوشال د ژبې ټوپک.
۲۳- د لرغونې شاعرۍ غورچاڼ.
۲۴- په پښتو لرغونې شاعرۍ کې متلونه.
۲۵- شعرونه اياتونه.
۲۶- شعرونه حديثونه.
۲۷- د پښتو د ليکنۍ ژبې د معياري اړخ يوجاج.
۲۸- رښتيني اتلان (ژباړه).
۲۹- د ملا لتاړ د ديوان د چاپي او خطي نسخو مقابله.
۳۰- خوشال ياد کړي کتابونه.
۳۱- د حمزه ليکونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۲- په انساني غرو پورې اړوند ګړنې.
۳۳- روهیلې په هندوبار کې.
۳۴- ځان پېښې له (۹۴-۸۴) پورې.
۳۵- روښاني روحاني فرهنګ.
۳۶- ربنتیانۍ خبرې.

محمد عارف غروال:

پر ۱۳۴۷ل کال د ادبیاتو پوهنځي له پښتو څانګې څخه فارغ شوی دی. اثار یې دادي:

۱- د دولت لوانې د دیوان انتقادي متن، چاپ.
۲- د رحمان بابا د دیوان انتقادي متن، چاپ.
۳- د خوشال خټک د کلیاتو د لومړي ټوک انتقادي متن، چاپ.
۴- د سید جمال الدین افغان العروة الوثقی، چاپ.
۵- د حبیب الله دیوان، چاپ.
۶- غرنۍ سندرې، چاپ.
۷- د بنګړو شرنګ (د معاصرو شاعرانو د اشعارو مجموعه) چاپ.
۸- د وینو فوارې، د جهادي شعرونو مجموعه، چاپ.
۹- تورزن تورن افغان، د جهادي شعرونو مجموعه، چاپ.
۱۰- بمونه او غمونه، د جهادي شعرونو مجموعه، چاپ.
۱۱- راه عمل فارسی ترجمه، چاپ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲- منظر مرگ، فارسي ترجمه، چاپ.
۱۳- انګليسي پښتو ورځنۍ خبرې (ژباړه) چاپ.
۱۴- د خوشال خټک د کلياتو د دويم ټوک انتقادي متن، ناچاپ.
۱۵- اختيارات بديعي د پښتو يوناني طب، ناچاپ.
۱۶- د پکتيا ولسي شاعران، ناچاپ.
۱۷- د وطن مينه د شعرونو مجموعه، ناچاپ.
۱۸- کورنی طب، (ژباړه). ناچاپ.
۱۹- غوټۍ نامه د شعرونو مجموعه، ناچاپ.
۲۰- قصص الانبياء (ژباړه)، ناچاپ.

فدا محمد فايض:

پر **۱۳۵۶**ل کال د ادبياتو پوهنځي له دري څانګې څخه فارغ شوی دی، يوه د شعرونو مجموعه لري، چې تراوسه نه ده چاپ شوې.

ذکريا ملاتړ:

پر **۱۳۵۶**ل کال د ادبياتو او بشري علومو پوهنځي له پښتو څانګې څخه فارغ شوی دی، اثار يې دادي:

۱- د پښتو متلونو او اصطلاحاتو قاموس لومړی ټوک، (تاليف).
۲- په پښتو ادب کې د طالب په نوم شاعرانو تذکره، (تاليف)
۳- چې نه غواړم مه يې راپېښوې، دزندان کيسه، (تاليف).
۴- د پښتو په ولسي ادب کې د ماشومانو شاعري، (تاليف)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- تیرایان او تیرایي ژبه، (تالیف).
۶- پر افغانستان باندې د روسانو د تېري اساسي علتونه، (تالیف).
۷- عملي لار او علمي فلسفه، (ژباړه).

فضل ولي ناګار:

د ادبیاتو پوهنځي له پښتو څانګې څخه فارغ شوی دی، ((دا هغه بالا حصار دی)) په نوم یې د شعرونو یوه مجموعه خپره شوې ده.

محمد حسن ولسمل:

پر **۱۳۴۲**ل کال له ادبیاتو پوهنځي فارغ شوی دی.
۱- ظاهر شاه د قضاوت په تله کې، (د ګڼو مقالو مجموعه)، چاپ.
۲- زنداني سوغات، چاپ.

محمد معصوم هوتک:

پر **۱۳۶۲**ل کال د ژبو او ادبیاتو پوهنځي له پښتو څانګې څخه فارغ شوی دی. اثار یې دادي:
۱- پاشلې ویناوې، د مولوي صالح محمد هوتک، ترتیب، سریزه، تحشیه او تعلیقات، **۱۳۶۹**ل کال چاپ.
۲- سرامنې اوښکې، (شعرونو مجموعه)، **۱۳۶۹**ل کال چاپ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- د میرزا حنان بارکزي دېوان، ترتیب، سمون، سریزه، مقابله او ویي پانګه، ۱۳۷۰ل کال چاپ.

۴- میرزا عبدالودود هوتک، ناچاپ.

۵- ښکار او کندهار، ناچاپ.

۶- احمدشاهي کندهار، ناچاپ.

۷- پښتنې قبیلې او روایتي شجرې، ناچاپ.

۸- بحرالعلوم، دوست محمد خټک، ۱ ټوک، ترتیب، سریزه، سمون او حاشیه، ناچاپ.

۹- خیرالبیان او درېیم قرائت، چاپ، (ګډ هڅه واد).

۱۰- د ملا امیر دېوان، ترتیب او سریزه، ناچاپ.

۱۱- د غره او دوره (ژوند لیک)، ناچاپ.

۱۲- د زړه ایشناو، د شعرونو مجموعه، ناچاپ.[1]

وسیع الله سیار:

د ژبو او ادبیاتو پوهنځي له پښتو څانګې څخه فارغ شوی دی.

۱- په پښتو کې د مسجع نثر د پیدا ایښت او پایښت مسئله، پر ۱۴۱۳هـ ق کال لیکل شوی.

افضل شېرزاد:

---

(۱) پوخ کاڼی، محمد معصوم هوتک، ټورنټو، کاناډا، ۱۳۷۵ل کال چاپ د پښتې ځلورم مخ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژبو او ادبیاتو پوهنځي له انګلیسي څانګې څخه فارغ شوی دی، د شعرونو یوه مجموعه لري، چې تراوسه لا چاپ شوې نه ده.

عبیدالله محک:

محک د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي انګلیسي څانګه لوستې، نوموړی په پښتو او دري ژبو یو شمېر اثار لیکلي دي، پښتو اثار یې دا دي:

۱- د نیمو شپو چغې: د لنډو کیسو مجموعه، د لیکوالو انجمن، کابل چاپ.

۲- ګل په جبه زار کې (ناول)، ۱۳۷۰ل کال چاپ.

لعل پاچا ازمون:

ازمون تر دریم ټولګي پورې د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي پښتو څانګه لوستې او بیا یې د جګړو له امله خپل وروستی کال د ننګرهار په پوهنتون کې بشپړ کړ، تراوسه یې دغه ادبي فعالیتونه ترسره کړي دي:

۱- د ملنګ جان خوږې نغمې له نویو زیاتونو سره، ۱۳۷۰ل کال چاپ.

۲- د سیند غاړې ګلونه، د محمد نور د شعرونو راټولونه او سریزه، لاهور چاپ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- پرهرونه دي چې خاندي: د شعرونو مجموعه، پېښور، ۱۳۷۲ل کال چاپ.

۴- کابل د وینو او لمبو په سین کې: د کابل په باب د شعرونو مجموعه، راټولونه، پېښور، ۱۳۷۳ل کال چاپ.

۵- د خسرو شعرونه: سریزه او راټولونه، ناچاپ.

غلام نبي فراهي:

غلام نبي فراهي د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي له پښتو څانګې فارغ شوی او بیا یې له همدې څانګې ماسټري هم ترلاسه کړې ده. د لیسانس دورې پر مونوګراف سربېره (د استاد بېنوا ر ژوند او اثار په نامه یې د ماسټرۍ دورې د تیزس په توګه یو بل اثر هم لیکلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژبو او ادبیاتو پوهنځي پښتو مونوګرافونه

۱- د رحمان بابا او خوشال شعر او شاعري:

د شریفي خوګیانی (اسلمي) له خوا پر ۱۳۴۲ل کال د پوهاند صدیق الله رښتین تر لارښوونې لاندې لیکل شوی، د مخونو شمېر یې (۲۴) دی. په دغه مونوګراف کې د رحمان بابا د اشعارو پر اخلاقي، ټولنیزو، تصوفي او د خوشال د اشعارو پر اخلاقي، ټولنیزو، عشقي او حماسي خواوو لنډې خبرې شوي دي.

۲- بلوڅ او بلوڅي:

عبدالرحمن بلوڅ د پوهاند صدیق الله رښتین تر لارښوونې لاندې پر ۱۳۴۳ل کال لیکلی دی، د مخونو شمېر یې (۴۴) دی. دغه مونوګراف پر شپږو څپرکو وېشل شوی، چې په هره برخه کې یې د بلوڅو او بلوڅي ژبې په باب لنډه رڼا اچولې.

۳- د باختري او ایرانیو تاریخي انکشاف:

د محمد کریم اخکزي له خوا پر ۱۳۴۳ل کال لیکل شوی، لارښود استاد یې حبیب الله جاج پښتون زوی دی، د مخونو شمېر یې (۲۰) ته رسېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- د کوچنیانو شفاهي ادب یا د کوچنیانو فولکور:

د شاه ولي له خوا پر ۱۳۴۴ل کال په ۹۷ مخونو کې لیکل شوی، په مونوګراف کې د کوچنیانو شفاهي ادب ته پر کتنې سربېره د هغو پر روزنیز اړخ هم رڼا اچول شوې ده.

۵- پښتنې شاعرانې:

د زرغونې زېور له خوا پر ۱۳۴۵ل کال په (۷۵) مخونو کې د لوی استاد علامه عبدالحی حبیبي تر لارښوونې لاندې لیکل شوی دی. په دغه مونوګراف کې ټولې (۳۳) پښتنې شاعرانې معرفي شوي او د شعرونو بېلګې یې راوړل شوي دي.

۶- د ننګرهار د سیمې ولسي شاعران:

د زېورالدین زېور له خوا پر ۱۳۴۵ل کال په (۵۱) مخونو کې لیکل شوی، لارښود استاد یې پوهاند عبدالحی حبیبي دی، په دغه مونوګراف کې د (۳۲) تنو شاعرانو ژوند لیک او د شعرونو بېلګې خوندي دي.

۷- د ادبي تاریخ تیوري:

پر ۱۳۴۲ل کال په (۴۸) مخونو کې د حبیب الله تږي له خوا لیکل شوی دی. په دې مونوګراف کې د ادب تاریخ تیوري، تاریخي سیر او د تیورۍ د میتود په باب خبرې شوې دي.

۸- د تګاب د سیمې ولسي شاعران:

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیکوال یې سید امیر دی، پر ۱۳۴۶ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې لیکل شوی دی. د مخونو شمېر یې (۸۱) ته رسېږي، په دې مونوګراف کې د تګاب د څلورو تنو شاعرانو ژوند لیک او د شعرونو بېلګې راغلې دي.

۹- د ننګرهار مجله:

دا مونوګراف د شاه ولي قرار له خوا پر ۱۳۴۶ل کال د استاد محمد حسین راضي تر لارښوونې لاندې لیکل شوی، د مخونو شمېر یې (۴۷) ته رسېږي. دا مونوګراف شپږ څپرکي لري او د ننګرهار مجلې د موضوعي نیولیک (فهرست) په باب په کې خبرې شوي دي.

۱۰- د کونړ د سیمې اجتماعي دودونه:

د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې د جلال الدین کونړي له خوا پر ۱۳۴۶ل کال په (۲۷) مخونو کې لیکل شوی دی. په دې مونوګراف کې د کونړ د خلکو په ځینو دودونو او رواجونو لنډه رڼا اچول شوې ده.

۱۱- بازارک او څخوبې:

د عبدالباقي (شینواري) له خوا پر ۱۳۴۶ل کال لیکل شوی، د مخونو شمېر یې (۲۷) دی. یاد شوی مونوګراف دوه برخې لري، په

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړۍ برخه کې يې د بازارک او په دويمه برخه کې يې د څڅوبي سيمو په باب خبرې شوي دي.

۱۲- د افغانستان په تاريخ او ادبياتو کې د روښانيانو د نهضت مقام:

د عبدالقيوم نورزي له خوا په (۲۴) مخونو کې پر ۱۳۴۷ل کال ليکل شوی، په دغه مونوګراف کې د روښانيانو د نهضت ماهيت، اصولو او عقايدو په باب خبرې شوي دي.

۱۳- د شګې پخواني شاعران:

عبدالمجيد زاخېل د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې پر ۱۳۴۸ل کال ليکلی، د مخونو شمېر يې (۵۱) ته رسېږي. په دې مونوګراف کې د شګې د څو تنو شاعرانو ژوند ليک او د شعرونو بېلګې راوړل شوي دي.

۱۴- پښتني دودونه-کړنې او فالونه:

د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې علي محمد منګل پر ۱۳۴۸ل کال ليکلی دی. دغه مونوګراف (۷۰) مخونه لري او د پکتيا د خلکو د ځينو دودونو په باب په کې لنډه رڼا اچول شوې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵- د لغمان بشري جغرافيه:

اسد الله (رويا) پر ۱۳۴۸ل کال په (۴۷) مخونو کې ليکلی دی. لاربښود استاد يې حميدالله امين دی، په ياد شوي مونوګراف کې د لغمان ولايت پر ځينو دودونو، رواجونو او ځينو سپورتي لوبو لنډه رڼا اچول شوې ده.

۱۶- مېرمن حميده او د هغې ژوند او اشعارو ته يوه کتنه:

عبدالصبور مليار په (۴۰) مخونو کې پر ۱۳۴۸ل کال د حبيب الله جاج تر لارښوونې لاندې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د مېرمن حميدې ژوند ليک او د شعرونو نمونې راوړل شوي دي.

۱۷- د شيدا په فکر او شعر لنډه څېړنه:

خيرمحمد شينواري پر ۱۳۴۹ل کال ليکلی دی، (۳۸) مخه لري د کاظم خان شيدا د ژوند پر حالاتو او د شعر پر ځينو ځانګړنو خبرې شوي دي.

۱۸- د پکتيا ولايت د ګوملې پېژندنه:

محمدعلم نواب خېل د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې پر ۱۳۴۹ل کال ليکلی دی، (۷۹) مخونه لري. په دې مونوګراف کې د پکتيا ولايت د ګوملې د سيمې پر لنډې پېژندنې سربېره د نوموړې سيمې پر ځينو قوانينو او دودونو هم لنډې خبرې شوي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۹- د پکتیا ولایت د ځائیو ولسي شاعران:

د سید محمد کارګر لـه خوا د پوهاند عبدالشکور رشاد تـر لارښوونې لاندې پر ۱۳۴۹ل کال لیکل شوی دی. (۵۵) مخونه لري، پـه نوموړي مونوګراف کې د پکتیا ولایت د هاشم خېلو او عمرخېلو د سیمو (۷۲) تنه شاعرانو پېژندګلوي او شعري بېلګې راغلي دي.

۲۰- د نوزاد رواجونه:

نصر الله نوزادي پر ۱۳۴۹ل کال پـه (۲۸) مخونو کې لیکلی دی. پـه نوموړي مونوګراف کې پـه دریو برخو کې د نوزاد د خلکو پـر ځینو رواجونو خبرې شوې دي.

۲۱- خوشال خان او د پښتنو د ازادۍ تحریک:

عبدالمالک شهبازخېل پر ۱۳۵۰ل کال د پوهاند میرحسن شاه تـر لارښوونې لاندې لیکلی، (۵۰) مخونه لري. پـه نوموړي مونوګراف کې د خوشال خان پر ژوند، اقتصادي او ټولنیزو حالاتو باندې لنډه رڼا اچول شوې ده.

۲۲- د راډیـو افغانسـتان د پروګرامونـو شـکل او څرنګوالي ته یوه کتنه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاه محمود زيارمل پر ۱۳۵۰ل کال په (۲۰) مخونو کې ليکلی، په نوموړي مونوګراف کې د کابل راډيو د پروګرامونو او دهغو د نشر او خپرېدو د وختونو په باب معلومات ورکړل شوي دي.

۲۳- د پشه يي د خلکو محيط او د ژبې معرفي:

نورمحمد غمجن الينګاري په (۲۸) مخونو کې پر ۱۳۵۰ل کال ليکلی، په ياد شوي مونوګراف کې د پشه يي ژبې او د پشه يانو د محيط په باب رڼا اچول شوې ده.

۲۴- د افغانستان کالنۍ د مضامينو فهرست:

سيد عبدالستار رازي پر ۱۳۵۰ل کال په (۵۵) مخونو کې ليکلی، لارښود استاد يې محب الله رحمتي دی.

۲۵- د اندړو دودونه:

د محمد اسلم قربانخېل له خوا د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۵۱) مخونو کې پر ۱۳۵۰ل کال ليکل شوی دی، په ياد شوي مونوګراف کې د غزني د اندړو ولسوالۍ د خلکو د ټولنيزو دودونو په باب خبرې شوې دي.

۲۶- د احمدشاه بابا لښکرکشي او دده د امپراطورۍ حدود:

(c) ketabton.com: The Digital Library

امان الله ایازي پر ۱۳۵۱ل کال د پوهاند میرحسین شاه تر لارښوونې لاندې بشپړ کړی دی. په دغه مونوګراف کې د احمد شاه بابا د واکمنۍ د حدودو او لښکرکشیو په باب په لنډیز سره خبرې شوې دي.

۲۷- د پښتونستان مسئله د تاریخ په اوږدو کې:

عبدالشاه ظفرخېل پر ۱۳۵۱ل کال د پوهنوال حبیب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې لیکلی دی. (۵۲) مخونه لري.

۲۸- پښتونستان:

لیکواله یې حفیظه ده، پر ۱۳۵۱ل کال یې د پوهاند میرحسین شاه تر لارښوونې لاندې بشپړ کړی دی. (۸۲) مخونه لري، په یاد شوي مونوګراف کې د پښتونستان پر جغرافیایي موقعیت خبرې شوي او د پښتونستان د ځینو ملي مبارزو لکه خان عبدالغفار خان پېژندګلوي په کې راغلې ده.

۲۹- عربي ژبه د پېړیو په بهیر کې:

عبدالغفور رسول پر ۱۳۵۲ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې بشپړ کړی دی، (۳۰) مخونه لري. مونوګراف درې برخې لري او د عربي ژبې د پرمختګ او څرنګوالي په باب په کې خبرې شوي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۰- د قره باغ پښتني دودونه:

محمد حسن پر ۱۳۵۲ل کال په (۵۸) مخونو کې لیکلی، د غزني ولایت د قره باغ د سیمې د پښتنو د ځینو دودونو په باب په کې معلومات وړاندې شوي دي.

۳۱- د لغمان ولایت د ملي شاعرانو په شعرونو کې د ځایونو نومونه:

محب الدین محب پر ۱۳۵۲ل کال په (۵۱) مخونو کې لیکلی، په دې مونوګراف کې د یادې شوې سیمې د اتو تنو شاعرانو د شعرونو له مخې سیمه ییزو نومونو ته ګوته نیول شوې ده.

۳۲- وړانګې ورځپاڼه:

محمد انور پر ۱۳۵۲ل کال د حبیب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې لیکلی، (۳۲) مخونه لري. په دغه مونوګراف کې د یادې شوې خپرونې او د هغې د مضامینو په باب معلومات وړاندې شوي دي.

۳۴- د قرغیو د ولسوالۍ جغرافیه:

محمد اعظم حیدري پر ۱۳۵۲ل کال د پوهاند حمید الله امین تر لارښوونې لاندې بشپړ کړی دی، (۷۵) مخونه لري، په دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونوګراف کې د لغمان ولایت د قرغیو سیمې د یو شمېر غرونو او سیندونو په باب معلومات وړاندې شوي دي.

۳۵- ۱۸۹۳م څخه راپه یخوا د تاریخ په اوږدو کې د پښتونستان مسئله:

د جان محمد ، دوړ له خوا پر ۱۳۵۲ل کال لیکل شوی دی. لارښود استاد یې برهان الدین حساس دی، مخونه یې (۴۸) دي. مونوګراف څلور څپرکي لري او په هر څپرکي کې د پښتونستان په باب معلومات وړاندې شوي دي.

۳۶- په افغاني ټولنه کې د ښځو دریځ:

لطیفې پر ۱۳۵۲ل کال د زرغونې زېور تر لارښوونې لاندې لیکلی، (۳۵) مخونه لري. په دغه مونوګراف کې په افغاني ټولنه کې د ښځو د دریځ په باب خبرې شوي او هم د ځینو افغاني ښځمنو شاعرانو پېژندګلوي او د شعرونو بېلګې راغلې دي.

۳۷- د خوست لهجې او مروج لیکدود:

حضرت محمد ویاړ پر ۱۳۵۲ل کال د شیرېندل ګردیوال تر لارښوونې لاندې لیکلی دی. دغه مونوګراف (۲۷) مخونه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۸- د پروفیسور ډاکتر برنارډورن د پښتو منتخباتو او د رحمان بابا د چاپي دیوان مقایسه:
د میرزامحمد له خوا پر **۱۳۵۲**ل کال په (۷۹) مخونو کې لیکل شوی دی.

۳۹- په کندهار کې د ډله ییزو مفاهیمو وسایلو تاریخي سیر:
احمدالله پر **۱۳۵۲**ل کال د عنایت الله تر لارښوونې لاندې لیکلی دی، (۲۲) مخونه لري. په دې مونوګراف کې د کندهار د مطبوعاتو او خپرو شویو مطالبو په اړه خبرې شوې دي.

۴۰- پښتني جرګې او دودونه:
سهراب مومند پر **۱۳۵۲**ل کال د مجاور احمدزیار تر لارښوونې لاندې لیکلی، (۳۲) مخونه لري. په دغه مونوګراف کې د پښتني جرګې پر اهمیت او په اولسمه او اته لسمه پیړۍ کې د پښتنو د ځینو دودونو په باب خبرې شوې دي.

۴۱- د سراج الاخبار او هیواد مقایسوي مطالعه:
لعل پاچا ځدراڼ پر **۱۳۵۳**ل کال د حبیب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې لیکلی، (۴۲) مخونه لري. په دغه مونوګراف کې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سراج الاخبار او هېواد د ورځپاڼو پرتلنه شوې ده او د دواړو ورځپاڼو توپیرونو ته ګوته نیول شوې ده.

۴۲- د هسکې مېنې جغرافیه:

د سید بادشاه له خوا پر ۱۳۵۳ل کال د حمیدالله امین تر لارښوونې لاندې لیکل شوی، (۳۰) مخونه لري. په دغه مونوګراف کې د شینوارو د هسکې مېنې د ولسوالۍ پر جغرافیه لنډه رڼا اچول شوې ده.

۴۳- د پښتو فولکور او ادب:

حفیظ الله جمالي پر ۱۳۵۳ل کال د دوکتور مجاوراحمد زیار تر لارښوونې لاندې لیکلی، (۳۲) مخونه لري. په دغه مونوګراف کې د پښتني فولکور پر ځینو اړخونو رڼا اچول شوې ده.

۴۴- پښتونستان و پېژنئ:

محمد نعیم پر ۱۳۵۳ل کال د دوکتور مجاوراحمد زیار تر لارښوونې لاندې په (۳۰) مخونو کې بشپړ کړی دی. په مونوګراف کې د پښتونستان د سیمې په باب ځینې معلومات راغلي دي.

۴۵- د جمعي مفاهیمې وسایل په کندهار کې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

حبیب الله حبیب پر ۱۳۵۳ل کال د استاد حبیب الله تر لارښوونې لاندې په (۲۲) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د کندهار د خپرونو په باب یو لړ معلومات وړاندې شوي دي.

۴۶- د پښتونستان په مسئله کې د هېواد ورځپاڼې رول:

شیخ محمد پر ۱۳۵۳ل کال د پوهنوال حبیب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې په (۴۹) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې هغو لیکنو ته نغوته شوې ده، چې د پښتونستان په باب په هېواد ورځپاڼه کې خپرې شوې دي.

۴۷- د انګولا مسئله:

رحیم داد همزولي پر ۱۳۵۳ل کال د حبیب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې په (۳۷) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د نوموړي هېواد جغرافیا او تاریخ ته لنډه کتنه شوې ده.

۴۸- د مطبوعاتو رول د هېواد او ازادۍ په برخه کې:

خان زمان پر ۱۳۵۳ل کال د حبیب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې په (۲۸) مخونو کې بشپړ کړی دی. دغه مونوګراف پر څلورو برخو وېشل او د هېواد د ازادۍ په برخه کې د مطبوعاتو پر اغېز او تاثیر خبرې کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۹- تربګني:

د استاد عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې (وزیر) لیکلی دی، د لیکلو کال یې ۱۳۵۳ل دی، (۳۸) مخونه لري او د لنډې کیسې، ډرامې او تربګنۍ په باب په کې معلومات راغلي دي.

۵۰- له جغرافیایي نومونو سره د روایاتو تړون:

د وزیر محمد له خوا پر ۱۳۵۳ل کال لیکل شوی، (۳۵) مخونه لري، په دغه مونوګراف کې د ځینو روایاتو په باب خبرې شوي دي.

۵۱- ژبه او د ژبې د پیداکېدو سرچینه:

د الله باز له خوا د دوکتور مجاوراحمدزیار تر لارښوونې لاندې پر ۱۳۵۳ل کال په (۲۲) مخونو کې لیکل شوی دی. په دغه مونوګراف کې د ژبې د پیداکېدو پر علتونو او عواملو لنډې خبرې شوې دي.

۵۲- د پښتو څېړنو بین المللي مرکز:

عبدالهادي هاند پر ۱۳۵۳ل کال په ۲۳ مخونو کې لیکلی دی، په دغه مونوګراف کې د پښتو ژبې د بین المللي مرکز په باب معلومات وړاندې شوي دي.

۵۳- د تصوف اغېز پر ټولنه باندې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصرخان پر ۱۳۵۳ل کال د زیورالدین زیور تر لارښوونې لاندې په ۳۳ مخونو کې بشپړ کړی دی او د روښانیانو د غورځنګ په باب په کې خبرې شوي دي.

۵۴- د ملنګ جان ورک اشعار:

اخندخان پر ۱۳۵۳ل کال د مجاوراحمدزیار تر لارښوونې لاندې بشپړ کړی دی. ۲۵ مخونه لري، په نوموړي مونوګراف کې د ملنګ جان پر پېژندګلوي سربېره د هغه ځینې شعرونه او د هغه په باب د کورنیو او بهرنیو لیکوالو ځینې اشعار راغلي دي.

۵۵- د کندهار د سیمې فکاهیات:

د بریالي پکتا له خوا پر ۱۳۵۳ل کال د حبیب الله جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې لیکل شوی. دغه مونوګراف (۲۲) مخونه لري او په کې د کندهار د سیمې ځینې ټوکې ټکالې راټولې شوې دي.

۵۶- د پښتو ټولنې نشراتي فعالیتونه:

زمري محقق پر ۱۳۵۴ل کال د حبیب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې بشپړ کړی. دغه مونوګراف (۳۰) مخونه لري او په کې د پښتو ټولنې لنډه تاریخچه بیان او ددې ټولنې پر خپرنیو فعالیتونو رڼا اچول شوې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵۷- د پښتونستان د مطبوعاتو وضع د صدر بوټو د حکومت په دوره کې:

محمد زمان پر ۱۳۵۴ل کال د حبيب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې ليکلی دی. نوموړي مونوګراف کې د ذوالفقار علي بوټو د واکمنۍ پر وخت د پښتونستان د غورځنګ او د پښتنو د مطبوعاتو د څرنګوالي په باب خبرې شوې دي.

۵۸- د کټواز د سيمې دودونه:

محمدنواز پر ۱۳۵۴ل کال د دوکتور مجاوراحمد زيار تر لارښوونې لاندې بشپړ کړی، (۳۴) مخونه لري. په دغه مونوګراف کې د غزني د کټواز د سيمې پر ځينو دودونو او پښتني رواجونو لنډه رڼا اچول شوې ده.

۵۹- مقلوبې پښتو کلمې:

محمد قاسم سالمي پر ۱۳۵۴ل کال د استاد عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۱۹) مخونو کې ليکلی. په دغه مونوګراف کې د پښتو د مقلوبو کلمو په باب معلومات راغلي دي لکه: اغزی agzay ، ازغی azgay

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۰- د مومندو ورزشي لوبې:

د سرفراز له خوا د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې پر **۱۳۵۴**ل کال په (۲۱) مخونو کې ليکل شوی دی. په ياد شوي مونوګراف کې د مومندو پر ځينو سيمه ييزو لوبو رڼا اچول شوې ده.

۲۱- په افغانستان کې د مطبوعاتو لوړ او ځوړ او د هغو پرمختيا:

نام حق ځيرک پر **۱۳۵۴**ل کال د حبيب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې ليکلی دی، (۴۲) مخونه لري. په دغه مونوګراف کې په افغانستان کې د مطبوعاتو پر څرنګوالي او همدارنګه پر ځينو اقتصادي، فرهنګي، سياسي، مذهبي او ټولنيزو حالاتو هم لنډه رڼا اچول شوې ده.

۲۲- د جمهوري پلوشه د مطبوعاتو په لمن کې:

پر **۱۳۵۴**ل کال د حبيب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې عبدالشکور ليکلی دی، (**۳۵**) مخونه لري. په نوموړي مونوګراف کې د پلوشې جريدې د مضامينو او همدارنګه له کابل مجلې سره د نوموړې جريدې پرتلنه شوې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۳- د پښتو په ګړني (شفاهي) ادب کې د ښځو ونډه:

شریفې شریف پر ۱۳۵۴ کال د مجاور احمد زیار ترلارښوونې لاندې بشپړه کړې ده، (۵۵) مخونه لري. په دغه مونوګراف کې په لنډیو کې د ښځو پر ونډې او دریځ خبرې شوې دي.

۲۴- د زده کوونکو د درسي وروسته والي علتونه:

محمد نسیم قسیمي پر ۱۳۵۴ کال د ډاکتر ګل جانان ظریف تر لارښوونې لانندې لیکلی دی، ۲۴مخونه لري. دا مونوګراف اته ځپرکي لري، چې د زده کوونکو پر درسي ستونزو او د هغو پر د عواملو خبرې شوي.

۲۵- د سرخورد په پارسي کې د پښتو ګډون او اغېزه:

جمال الدین وطنمل پر ۱۳۵۴ کال د استاد عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۱۲) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې په ورځنیو خبرو کې په یاد شوې سیمه کې پر پارسي باندې د پښتو ژبې اغېزې ته نغوتې شوې دي.

۲۶- د میرویس هوتکي او احمد شاه دراني زمامداري ته مقایسوي کتنه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد صدیق خالقي پر ۱۳۵۴ل کال د پاینده محمد (سرهنګ) تر لارښوونې لاندې لیکلی او (۳۲) مخونه لري. په دغه مونوګراف کې د میرویس نیکه او احمدشاه بابا د جګړو، اتلولیو او واکمنیو په باب لنډه رڼا اچول شوې ده.

۲۷- د خوشال خان ختک عصر ته یوه کتنه او د هغه معاصرین:

ذکریا پر ۱۳۵۴ل کال لیکلی دی، (۳۱) مخونه لري، په دغه مونوګراف کې د خوشال خان ختک پر پېژندګلوۍ سربېره د هغه وخت پر حالاتو هم لنډه رڼا اچول شوې ده.

۲۸- د ماشومانو د بد اخلاقۍ سببونه:

زرشاه حق یار پر ۱۳۵۵ل کال د پوهاند محمد فاضل تر لارښوونې لاندې لیکلی، نوموړی مونوګراف شپږ څپرکي لري او د ماشومانو د روزنې او همدارنګه پر ناوړه چارو د هغو د اخته کېدو پر سببونو خبرې شوې دي.

۲۹- د افغانستان د ثانوي ښوونځیو ازموینې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

شبرخان رښتین پر ۱۳۵۵ل کال د پوهندوی عطاالله روف تر لارښوونې لاندې په ۴۲ مخونو کې لیکلی دی. پر دغه اثر کې د افغانستان د ثانوي ښوونځیو په درسي میتود خبرې شوې دي.

۷۰- ښوونه او روزنه د اسلام له نظره:

عبدالقیوم وزیر پر ۱۳۵۵ل کال د استاد دانش تر لارښوونې لاندې په (۷۹) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د اسلام له نظره پر ښوونه او روزنه خبرې شوې دي.

۷۱- د وردګو د قبیلې د واده او مړي دودونه:

محمد مبارک پر ۱۳۵۵ل کال د دوکتور مجاوراحمد زیار تر لارښوونې لاندې په ۴۹ مخونو کې لیکلی دی. په یاد شوي مونوګراف کې د ودرګو د قبیلې د مړي او ژوندي او د واده پر دودونو او رواجونو رڼا اچول شوې ده.

۷۲- په ننګرهار کې فولکوریکې کیسې:

عبدالروف پت یار پر ۱۳۵۵ل کال د دوکتور مجاوراحمد زیار تر لارښوونې لاندې په (۱۲۰) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د ننګرهار ولایت (۹) فولکوریکې کیسې راټولې شوې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷۳- سرې لمبې:

سعدالله فيضي پر ۱۳۵۵ل کال ليکلی دی، (۸۳) مخونه لري او په دغه مونوګراف کې د ملا عبدالحنان حيرت پر ژوند او ټولنيزو شرايطو او اشعارو خبرې شوې دي.

۷۴- د اماني دولت د سقوط سببونه:

غلام احمد واک پر ۱۳۵۵ل کال د پوهندوی سيد سعدالدين هاشمي تر لارښوونې لاندې ليکلی دی. (۲۳) مخونه لري، په نوموړي مونوګراف کې د اماني دولت د ظهور په مقابل کې د بريتانوي ښکېلاک د مخالفتونو عوامل ترکتنې لاندې نيول شوي دي.

۷۵- زيتون په افغانستان کې:

بخت جمال پر ۱۳۵۵ل کال ليکلی دی. لارښود استاد يې محب الله رحمتي دی. په دغه مونوګراف کې په افغانستان کې د زيتون د حاصلاتو په باب معلومات راټول شوي دي.

۷۶- د لغمان ولايت د کلمان د سيمې معرفي:

عبدالمومن پر ۱۳۵۵ل کال د استاد عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۴۲) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د کلمان د سيمې، اقتصادي ځرنګوالی او

(c) ketabton.com: The Digital Library

جغرافیایي موقعیت او د سیمې د ځینو دودونو په باب څرګندونې شوې دي.

۷۷- د امــان افغــان جریــدې خپرونـــې پــه سیاســي، اقتصادي، اجتماعي او کلتوري ساحه کې:

محمد صفر خواریکښ پر ۱۳۵۲ل کال لیکلی، لارښود استاد یې حبیب الـرحمن هالـه دی. (۳۹) مخونه لري. پـه نوموړي مونوګراف کـې د (امـان افغـان) جریـدې د خپـر شـوو لیکنـو پـه بـاب ځینـې معلومات راټول شوي دي.

۷۸- سیکان او د هغوی دودونه:

شـفیق الله دردمـل پـر ۱۳۵۲ل کـال د حبیـب الـرحمن هالـه تـر لارښـوونې لانـدې پـه (۷۲) مخونـو کـې لیکلـی دی. پـه یـاد شـوي مونوګراف کې د هندوستان سیکانو د کلتور او د هغو د دودونو په باب ځینې معلومات راټول شوي دي.

۷۹- د مرکخېلو دود او دستور:

محمـد صـابر پـر ۱۳۵۲ل کـال د پوهانـد عبدالشـکور رشـاد تـر لارښـوونې لانـدې پـه (۴۷) مخونـو کـې لیکلـی دی. پـه نومـوړي مونوګراف کې د مرکخېلو د دود او دستور په باب په لنډه توګه رڼا اچول شوې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸۰- د پاینده محمد کرېوال ژوند او ځینې شعرونه:

محمد سراب پر **۱۳۵۲**ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (**۳۵**) مخونو کې لیکلی دی. په یاد شوي مونوګراف کې د پاینده محمد کرېوال د ژوند او شاعرۍ په باب څرګندونې راغلې دي.

۸۱- د غزني د قره باغ د سیمې منطقوي جغرافیه:

د قیوم داد حکیمزي له خوا پر **۱۳۵۲**ل کال لیکل شوی، لارښود استاد یې پوهنوال حمیدالله امین دی. د یادې شوې سیمې جغرافیایي موقعیت یې څېړلی دی.

۸۲- د ګوجري ژبې لغوي ذخیره:

عبدالطیف دلسوز پر **۱۳۵۲**ل کال د استاد عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۳۶) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د ګوجرو د ژبې (ګوجري) په باب لنډ معلومات راغلي دي.

۷۳- په افغانستان کې د ښوونې او روزنې د ښه والي لپاره لازمې طریقې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګلبدین نېکمل پر ۱۳۵۲ل کال د عطاالله روف تر لارښوونې لاندې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د یادې شوې موضوع په باب څرګندونې شوې دي.

۸۴- د پکتیا ولایت د سید کرم ولسوالۍ عمومي جغرافیه:

اشرف شریفي پر ۱۳۵۲ل کال د پوهنوال حمیدالله امین تر لارښوونې لاندې لیکلی دی، چې د سید کرم ولسوالۍ عمومي جغرافیه په کې تشریح شوې ده.

۸۵- د منځنۍ پېړۍ او اسکولاستیکي افکار:

د محمد اکبر ارینمل له خوا پر ۱۳۵۲ل کال په (۳۲) مخونو کې لیکل شوی دی. په دغه مونوګراف کې د افغانستان د منځنیو پېړیو د ټولنیز، اقتصادي جوړښت او د ښوونې او روزنې په باب لنډ معلومات وړاندې شوې دي.

۸۶- د ساووجي ژبې لغات:

محمد نادر مشواڼي پر ۱۳۵۲ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د ساووجي ژبې ځینې وییونه (لغات) د هغو فونیټیک شکل او پښتو ماناوې راغلي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸۷- خبر په امان افغان کې:

سید امین مجاهد پر ۱۳۵۲ل کال د محمد کاظم اهنګ تر لارښوونې لاندې بشپړ کړی دی، (۳۴) مخونه لري. په نوموړي مونوګراف کې د امان افغان جریدې د ځینو لیکنو فهرست او د نوموړي جریدې لنډه تاریخچه راغلې ده.

۸۸- د مزار درې د ادیت او شماش دودونه:

رحمت سید پر ۱۳۵۲ل کال د دوکتور مجاور احمد زیار تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د مزار درې د ادیت او شوماش د جغرافیې پېژندګلوي او د هغو د ځینو دودونو په باب معلومات راغلي دي.

۸۹- د ګوشتې ولسوالۍ دودونه:

عبدالجبار پر ۱۳۵۲ل کال د پوهنمل محمد طاهر علمي، تر لارښوونې لاندې په (۱۹) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د ګوشتې ولسوالۍ د ځینو دودونو په باب خبرې شوې دي.

۹۰- د خوست محلي ګړنې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

شازالي پر ۱۳۵۲ل کال د محمد طاهر علمي تر لارښوونې لاندې په (۳۶) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوګراف کې د خوست د خلکو يو شمېر عاميانه ګړنې څېړل شوې دي.

۹۱- د ښاغلي محمد داود سفرونه بهرنيو هېوادونو ته:
محمد شريف شاذ پر ۱۳۵۲ل کال د محمد کاظم اهنګ تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوګراف کې د سردارمحمدداود د سفرونو يادونه راغلې او هم د دې سفرونو د موخو په باب رڼا اچول شوې ده.

۹۲- د سيد عبدالخالق کندهاري پېژندګلوي او د اشعارو مجموعه:
عبدالطيف پر ۱۳۵۲ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې ليکلی دی، (۲۸) مخونه لري. په نوموړي مونوګراف کې د سيد عبدالخالق کندهاري ژوند ليک او د هغه د شعرونو بېلګې راغلې دي.

۹۳- د چپرهار د سيمې د ولسي شاعر اميرزاده (خاکسار) د اشعارو مجموعه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

شېرزاده پر **۱۳۵۲**ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۳۰) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د امیرزاده لنډ ژوند لیک او د هغه د شعرونو بېلګې خوندي دي.

۹۴- د کونړونو ولایت بشري جغرافیه:

سید احمد پر **۱۳۵۲**ل کال د پوهنمل دوکتور عبدالله (روحاني) تر لارښوونې لاندې په (۴۲) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د کونړونو د عمومي جغرافیې، ټولنیز څرنګوالي او د اداري تشکیلاتو په باب یو لړ معلومات راغلي دي.

۹۵- د محمد باقي بادل (بارکزي) اشعار:

د عوذ بالله له خوا پر **۱۳۵۲**ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۵۱) مخونو کې لیکل شوی دی. په نوموړي مونوګراف کې د یاد شوي شاعر لنډه پېژندنه او د کلام بېلګې خوندي دي.

۹۶- په شینوارو کې د کونه تیر غزا:

معروف شاه خان پر **۱۳۵۲**ل کال د استاد رشاد تر لارښوونې لاندې په (۴۳) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

شینوارو د غزا علتونه او د غزا د ګډون کوونکو په باب معلومات راغلي دي.

۹۷- د محمد نواب اشعار:

محمد ظاهر (همت) پر **۱۳۵۲**ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (**۵۰**) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د محمد نواب پېژندګلوي، دهغه اشعارو په باب تبصره او د شعرونو بېلګې راغلې دي.

۹۸- د شینوارو د سیمې اصطلاحات:

سید عیسی نېکمل پر **۱۳۵۲**ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (**۵۵**) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د شینوارو د سیمې یو لړ عامیانه اصطلاحات ځای شوي.

۹۹- د اشرف خان هجري په شعر کې ادبي تصلفات (باتې):

محمد ګل کوچي پر **۱۳۵۲**ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۳۳) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د اشرف خان هجري په شعر کې تصلفات څېړل شوي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰۰- د یوه ولسي شاعر پېژندنه:

د عبدالاحد ښکاره له خوا پر ۱۳۵۲ل کال د دوکتور مجاوراحمد زيار تر لارښوونې لاندې ليکل شوی دی. په نوموړي مونوګراف کې د ولسي شاعر حاجي محمد پر ژوند لیک او شاعرۍ رڼا اچول شوې ده.

۱۰۱- د حضرت ولي پېژندنه او نظمونه يې:

فضل ولي ناګار پر ۱۳۵۲ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۳۶) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوګراف کې د حضرت ولي پېژندنه او د هغه د نظمونو په باب معلومات راغلي دي.

۱۰۲- د ارچې تجارت د کونړونو په ولايت کې:

د غلام قادر جليلي له خوا پر ۱۳۵۲ل کال د عبدالله روحاني تر لارښوونې لاندې په (۲۸) مخونو کې ليکل شوی دی. په نوموړي مونوګراف کې د کونړونو ولايت پېژندنه، د ولايت جغرافيايي موقعيت او د ارچې د لرګيو د سوداګرۍ په باب معلومات راغلي دي.

۱۰۳- د تګاب د سيمې نوي او زاړه شاعران:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګلداد ببړني پر ۱۳۵۲ل کال ليکلی دی. لارښود استاد يې پوهاند عبدالشکور رشاد دی، (۲۸) مخونه لري. په نوموړي مونوګراف کې د تګاب د سيمې د ځلورو تنو شاعرانو پېژندنه او د شعرونو بېلګې راغلې دي.

۱۰۴- د جانان فدوي هوتک پېژندنه او اثار:

محمد حنيف پر ۱۳۵۲ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۵۰) مخونو کې ليکلی. په دغه مونوګراف کې د جانان فدوي پېژندګلوي او د شعرونو بېلګې خوندي دي.

۱۰۵- د زابل ولايت د بادامو او انګورو توليد او تجارت:

د سيد علي هوتک له خوا پر ۱۳۵۲ل کال د حميدالله امين تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې ليکل شوی دی. په دغه مونوګراف کې لومړی د زابل ولايت د جغرافيې په باب خبرې شوي، بيا د اوسېدونکو د اقتصادي حالت او هم په اقتصاد کې د بادامو پر اهميت او د هغو پر تجارت خبرې شوې دي.

۱۰۶- د ولسي شاعر بهاوجان پېژندنه:

محمدعارف پېژاند پر ۱۳۵۲ل کال د استاد عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې ليکلی دی، چې په کې د سيدبهاوجان پېژندګلوي او د شعرونو بېلګې خوندي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰۷- د پښتو ادب طالبان:

ذکریا ملاتړ پر **۱۳۵۲**ل کال د پوهندوی دوکتور ګل محمد نورزي تر لارښوونې لاندې په (۲۳) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د پښتو ادب (۲۲) طالبانو په باب معلومات راغلي دي.

۱۰۸- د پښتو ژبې د ځینو ولسي شاعرانو پېژندګلوي:

محمد معین باجوړي پر **۱۳۵۲**ل کال د ګل محمد نورزي تر لارښوونې لاندې لیکلی دی، چې (۴۱) مخونه لري. په نوموړي مونوګراف کې د پښتو ژبې د (۱۸) تنو شاعرانو پېژندګلوي او د کلام بېلګې راغلي دي.

۱۰۹- د کندهار په سیمې کې کرکې:

محمد رحیم سلطاني پر **۱۳۵۷**ل کال د حبیب الله جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د کندهار د خلکو په فولکور کې کرکې څېړل شوې دي.

۱۱۰- د بېسوادۍ د مسلې حل په افغانستان کې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوشحال یاسیني پر **۱۳۵۷**ل کال لیکلی دی. دا مونوګراف پنځه برخې لري، په هره برخه کې یې د سواد د ګټې او د بېسوادۍ د له منځه وړلو لارې چارې څه نا څه په ګوته شوې دي.

۱۱۱- د نوم صرف (نوم ګړپوهه):

نصرالله ناصر پر **۱۳۵۷**ل کال د پوهاند دوکتور مجاور احمد زیار تر لارښوونې لاندې په (**۳۹**) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د نوم پر صرف باندې خبرې شوې دي او د نوم ډولونه هم په ګوته شوې دي.

۱۱۲- د شینوارو ولسي ادب:

تاج محمد پر **۱۳۵۷**ل کال د نورمحمد غمجن تر لارښوونې لاندې په (**۵۵**) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د شینوارو ولسوالۍ پر ولسي ادب رڼا اچول شوې ده.

۱۱۳- د ګرشک د خلکو ګړنی ادب:

سخیداد هلمندي پر **۱۳۵۷**ل کال د پوهاند دوکتور مجاور احمد زیار تر لارښوونې لاندې په (**۴۱**) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د ګرشک د خلکو ولسي اصطلاحات څېړل شوي او بېلګې یې راوړل شوې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱۴- تولنیزه پراختیا:

فیض محمد فیاض پر **۱۳۵۷**ل کال د حبیب الله جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۳) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې ټولنیزه پراختیا له علمي نړۍ لید او د هغه د مخالف فکر دواړو له مخې څېړل شوې ده.

۱۱۵- اجتماعي انقلابونه او ښوونې روزنې سره د هغو اړیکې:

سراج الدین پر **۱۳۵۷**ل کال د رنا ګل رنا تر لارښوونې لاندې په (۲۱) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې پر ښوونه او روزنه باندې د ټولنیزو بدلونونو اغېزې څېړل شوې دي.

۱۱۶- د تره خېلو ګړدود:

مصطفی نژدې پر **۱۳۵۷**ل کال د دوکتور مجاوراحمد زیار تر لارښوونې لاندې په (۳۱) مخونو کې لیکلی دی، چې د تره خېلو د ګړدود په باب معلومات په کې راغونډ شوي دي.

۱۱۷- د شوروي اتحاد د مطبوعاتو سیستم:

زلمي هېوادمل پر **۱۳۵۷**ل کال د حبیب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې په (۱۷) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوروي اتحاد د مطبوعاتو، راډيو او ټلويزيون په باره کې په لنډيز سره معلومات راوړل شوي دي.

۱۱۸- د ممتاز کارګر اشعار:

نادرخان پر **۱۳۵۷**ل کال د دوکتور مجاور احمدزيار تر لارښوونې لاندې په (۴۴) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د ممتاز کارګر ژوندليک او د شعرونو بېلګې راغلې دي.

۱۱۹- د حيات الله بشري اشعار:

نورمحمد پر **۱۳۵۷**ل د مجاور احمدزيار تر لارښوونې لاندې په (۲۱) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د شاعر پېژندګلوي او د شعرونو بېلګې راغلې دي.

۱۲۰- د حصارک غلجايي د ولسوالۍ بشري جغرافيه:

زلمي داد پر **۱۳۵۷**ل کال د لطف الله ساپي تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د حصارک د ولسوالۍ پر ټولنيز ژوند، اداري تشکيلاتو، دود او دستور باندې رڼا اچول شوې ده.

۱۲۱- ښځه په پښتو منثورو ادبياتو کې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

امیرمحمد پاڅون پر ۱۳۵۷ل کال د حبیب الله جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د ښځې د ټولنیز او طبقاتي ژوند په باب معلومات راغلي دي.

۱۲۲- د شغني ژبې فولکور (ګړنی ادب):

دلبرشاه سرچشمه پر ۱۳۵۷ل کال د مجاور احمد زیار تر لارښوونې لاندې په (۴۱) مخونو کې لیکلی دی. نوموړی مونوګراف درې څپرکي لري، چې په هر څپرکي کې يې د شغنان د خلکو د ولسي ادب او ټولنيز ژوند په باب معلومات راغلي دي.

۱۲۳- د تګاو ولسوالۍ د خلکو ګړنی ادب:

محمد ابراهیم پر ۱۳۵۷ل کال د حبیب الله جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۴۱) مخونو کې لیکلی دی. نوموړي مونوګراف کې د تګاو ولسوالۍ جغرافيايي موقعيت، ټولنيزه او اقتصادي بڼه او پر ولسي ادب رڼا اچول شوې ده.

۱۲۴- د حمید د شاه ګدا په مثنوي کې د قافیې د عیبونو مطالعه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

خان اباد پر ۱۳۵۷ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۲۷) مخونو کې لیکلی دی. دې مونوګراف کې د حمید د یاد شوي اثر د قافیې نیمګړتیاوې په ګوته شوې دي.

۱۲۵- د غلام حسین پېژندګلوي او اشعار:

محمد عمر دایمزي پر ۱۳۵۷ل کال د نورمحمد غمجن تر لارښوونې لاندې په (۵۱) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د غلام حسین ژوند لیک او د شعرونو بېلګې راغلې دي.

۱۲۶- په پکتیا کې ډله ییزه مفاهمه او د هغې وسایل:

عزیزخان عدلي پر ۱۳۵۷ل کال د حبیب الرحمن هاله تر لارښوونې لاندې په (۳۸) مخونو کې لیکلی دی. نوموړی مونوګراف پنځه څپرکي لري او د پکتیا ولایت د مطبوعاتو په باب په کې معلومات راغونډ شوي دي.

۱۲۷- د سیداباد د ولسوالۍ انګېرنې او کرنې:

محمد اصف پر ۱۳۵۷ل کال د دوکتور مجاوراحمد زیار تر لارښوونې لاندې په (۳۱) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د سید اباد د ولسوالۍ لنډه پېژندنه او د هغې سیمې د کرنو او انګېرنو په باب معلومات راغلي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲۸- د ګلستان د ولسوالۍ جغرافيايي څېړنه:

عبدالعزيز اکرمي پر **۱۳۵۷**ل کال د محمد ظريف ظريفي تر لارښوونې لاندې په (۲۰) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د ګلستان د ولسوالۍ جغرافيايي موقعيت او بشري او اقتصادي بنې په باب معلومات راغلي دي.

۱۲۹- د ننګرهار ولايت د غني خېلو د ولسوالۍ اصطلاحات:

داود شاه خوشال پر **۱۳۵۷**ل کال د حبيب الله جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې ليکلی دی، چې د غني خېلو د ولسوالۍ عاميانه اصطلاحات په کې راغلي دي.

۱۳۰- کيسې:

عاصم شرر پر **۱۳۵۷**ل کال د زېورالدين زېور تر لارښوونې لاندې په (۳۸) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې څلور فولکوريکې کيسې راټولې شوې دي.

۱۳۱- د دولت تطبيقي شکل په افغانستان کې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مسافر له خوا پر ۱۳۵۷ل کال د لطف الله ساپي تر لارښوونې لاندې په (۳۵) مخونو کې لیکلی شوی دی. په دغه مونوګراف کې د دولت د تاسیس، منشا، ماهیت او بڼو په باب معلومات راټول شوي دي.

۱۳۲- د نجونو او هلکانو روابط د پوهنتون په ساحه کې:

عالیې تنویر پر ۱۳۵۷ل کال د حبیب الله جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۴۱) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د تحصیل په دوره کې د پوهنتون په ساحه کې د هلکانو او نجونو، یا ښځو او نارینه وو اړیکي تر بحث لاندې نیول شوي دي.

۱۳۳- د محمد عثمان د اشعارو مجموعه او ژوند پیښې:

نظام الدین پر ۱۳۵۷ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۵۷) مخونو کې لیکلی دی، چې د شاعر ژوندلیک او د شعرونو بېلګې په کې خوندي دي.

۱۳۴- بالابلوک د ولسوالۍ ګړنی ادب:

غلام سخي پر ۱۳۵۸ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۲۸) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د یادې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوې ولسوالۍ پر جغرافيايي موقعيت، ټولنيزو اړخونو او ځينو عاميانه اصطلاحاتو خبرې شوې دي.

۱۳۵- د وزيرستان د برملې پښتنې دودونه:

الياس وزيري پر ۱۳۵۸ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۸) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوګراف کې د وزيرستان د برملې ځينې پښتنې دودونه معرفي شوي دي.

۱۳۶- د تاريخي ماترياليزم د څلورو مفاهيمو لنډه توضيح:

داود سرلوړي پر ۱۳۵۸ل کال په (۵۵) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوګراف کې د ماترياليزم ځينې موضوعات څېړل شوي دي.

۱۳۷- د چک ولسوالۍ شفاهي ادبيات:

خرم دل پر ۱۳۵۸ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۲۸) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د وردګو د ولايت پېژندنه، د چک ولسوالۍ پېژندنه او همدارنګه د نوموړي ولسوالۍ د خلکو پر شفاهي ادبياتو خبرې شوې دي.

۱۳۸- د حميد په ديوان کې تلميح:

(c) ketabton.com: The Digital Library

رحمت الله پر ۱۳۵۸ل کال د زېورالدین زېور تر لارښوونې لاندې په (۲۴) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د حمید مومند پر پېژندنې سربېره د هغه په شعرونو کې د تلمیح ادبي صنعت په ګوته شوی دی.

۱۳۹- د کارګري طبقې نوی ډول ګوند:

مثل خان نثار پر ۱۳۵۸ل کال د توریالي (دایم) تر لارښوونې لاندې په (۵۲) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د کارګري طبقې ګوند په باب معلومات راغلي دي.

۱۴۰- په سراج الاخبار کې د پښتو ادبیاتو ونډه:

حبیب الرحمن زلمي پر ۱۳۵۸ل کال د زېورالدین زېور تر لارښوونې لاندې په (۵۷) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د سراج الاخبار لنډه تاریخچه او په دې جریده کې د پښتو لیکنو نیولیک راغلی دی.

۱۴۱- مېرمن حمیده او د هغې اشعار:

بریالي زهیر باجوړي پر ۱۳۵۸ل کال د زېورالدین زېور تر لارښوونې لاندې په (۴۲) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د مېرمن حمیدې د نثر او نظم بېلګې راغلي دي.

۱۴۲- د ښځینه لنډیو غنایي غشقي برخه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سپوږمۍ له خوا پر ۱۳۵۸ل کال د نورمحمد عمجن تر لارښوونې لاندې په (۴۴) مخونو کې لیکل شوی دی. په نوموړي مونوګراف کې د ښځینه لنډیو عشقي برخه د الفبا په ترتیب (ښلتون، وصال، د یار خاطر، سپوږمۍ او د مینانو دنیا) په باب معلومات وړاندې شوي دي.

۱۴۳- د الینګار ولسوالۍ د نیازیو د قوم کلیوالي لوبې:

د صدیق راشوجان له خوا پر ۱۳۵۸ل کال د نورمحمد غمجن تر لارښوونې لاندې لیکل شوی، چې د نیازیو د قوم یو شمېر سیمه ییزې لوبې یې تشریح کړې دي.

۱۴۴- د شوروي اتحاد د ځینو معاصرو لیکوالو بیوګرافي:

شاه صنم پر ۱۳۵۸ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۵۲) مخونو کې لیکلی دی. په یاد شوي مونوګراف کې د ((شوروي اتحاد) د څوارلسو لیکوالانو بیوګرافي راغلې ده.

۱۴۵- د کونړ ولایت د نرنګ علاقه دارۍ کلیوالي ورزشي لوبې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

غلام حسین پر ۱۳۵۸ل کال د نورمحمد غمجن تر لارښوونې لاندې په (۵۲) مخونو کې لیکلی دی او د یادې شوې علاقه داری ځینې ورزشي لوبې یې په کې راوړې دي.

۱۴۶- د خراسانیانو نهضت د عربو په مقابل کې:

ظابط الله پر ۱۳۵۸ل کال د پاینده محمد سرهنګ تر لارښوونې لاندې په (۸۴) مخونو کې لیکلی دی، چې د عربو پر وړاندې د خراسانیانو د مبارزو څرګندونه په کې شوې ده.

۱۴۷- د نارینه وو له خوا ښځو ته غنایي لنډۍ:

وړانګې پر ۱۳۵۸ل کال د نورمحمد غمجن تر لارښوونې لاندې په (۲۱) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړې مونوګراف کې د الفبا په ترتیب د نارینه وو له خوا ښځو ته غنایي لنډۍ راوړل شوې دي.

۱۴۸- وزیرستان و پېژنئ:

بخت میر وزیري پر ۱۳۵۸ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۲۰) مخونو کې لیکلی دی، چې د وزیرستان جغرافیایي موقعیت، د هغه ځای ژبه، کرنه او ځینې دودونه په کې بیان شوي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴۹- د ګیلان په ورځنیو خبرو اترو کې ځینې نادر لغتونه:

عبدالرزاق پر ۱۳۵۸ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۴۵) مخونو کې لیکلی دی، چې د ګیلان د سیمې ځینې نادر لغتونه په کې راغلي دي.

۱۵۰- پښتو ادبیات له ۱۴۵۰ څخه تر ۱۲۹۷پورې:

آصف بهاند پر ۱۳۵۸ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۴۳) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د یاد شوي عصر عمومي وضعې ته یوه کتنه، د پښتو د نثر او نظم ځانګړتیاوې، د صنعتي انقلاب اغېزې او د ځینو لیکوالو د نظم او نثر بېلګې راوړل شوي دي.

۱۵۱- د خوشال خان سیاسي موضع:

محمد اسمعیل پر ۱۳۵۸ل کال د زبورالدین زبور تر لارښوونې لاندې په (۵۲) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د خوشال خان ژوند لیک، د بند دوره، د ځوانۍ دوره، مبارزې، د بند علتونه، له مغلو سره جنګ او د خوشال سیاسي او ټولنیز موقف بیان شوي دي.

۱۵۲- د شیګل په شینوارو کې د ځمکې د وېش سیستم:

(c) ketabton.com: The Digital Library

شېرزمین پر ۱۳۵۸ل کال د حکیم تنیوال تر لارښوونې لاندې په (۳۹) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړې مونوګراف کې د کونړ ولایت د شیګل د سیمې جغرافیایي موقعیت تاریخچه او د ځمکو د وېش سیستم څېړل شوی دی.

۱۵۳- پښتو ادبیاتو ته د ثور انقلاب په رڼا کې یوه کتنه:

خالق رشید پر ۱۳۵۸ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې لیکلی دی، (۴۴) مخونه لري. دا مونوګراف دوه برخې لري چې له لرغونې دورې څخه تر ۱۳۵۷ل کال او بیا له ۱۳۵۷ څخه تر ۱۳۵۸ کاله پورې پښتو ادبیاتو ته په کې کتنه شوې ده.

۱۵۴- د ورګون د ولسوالۍ سیمه ییزه جغرافیه:

حفیظ الله وزیر پر ۱۳۵۸ل کال د محمد ظریف تنیوال تر لارښوونې لاندې په (۷۲) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړې مونوګراف کې د ورګون بشري، فزیکي او اقتصادي بڼې بیان شوې دي.

۱۵۵- د خلق په جریده کې د علمي مضامینو فهرست:

مکمل پر ۱۳۵۹ل کال دجاج پښتون زوی تر لارښونې لاندې په (۳۳) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړې مونوګراف کې په یاد

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوې جریده کې د علمي لیکنو عنوان، لنډیز او د لیکوال نوم راوړل شوي دي.

۱۵۶- د تعلیمي نصاب په رڼا کې د پښتو ژبې تاریخي سیر ته یوه کتنه:

ګل محمد پر ۱۳۵۹ل کال د نوراحمد شاکر تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د تعلیمي نصاب په باب خبرې شوي او هم د ځینو لیکوالو د تعلیمي نصاب کتابونه معرفي شوي دي.

۱۵۷- د پښتو په شفاهي ادبیاتو کې د حماسي لنډیو یوه برخه:

د وږمې یوسفي له خوا پر ۱۳۵۹ل کال د نورمحمد غمجن تر لارښوونې لاندې په (۲۰) مخونو لیکل شوی دی، چې په کې یو شمېر حماسي لنډۍ او د هغو د ځینو لغتونو مانا راوړل شوې دي.

۱۵۸- د پښتنې ښځې تصویر په لنډیو کې:

زرغونې عزیز وردګ پر ۱۳۵۹ل کال په (۵۸) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې هغه لنډۍ راوړل شوي چې د ښځو د ژوند څېره په کې ځلېږي.

۱۵۹- د پښتنو ښځو مبارزې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

الینیس قیوم پر ۱۳۵۹ل کال په (۵۳) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د افغانستان د ښځو ټولنیز موقف، په ملي مبارزو کې د هغوی ونډه او بیا د (۱۳) مبارزو ښځو معرفي د دوی فکري او ادبي کارونه او د هغوی د شعرونو بېلګې راغلې دي.

۱۲۰- پښتنې شاعرانې:

حبیبي پر ۱۳۵۹ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۲۰) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې (۱۷) تنه پښتنې شاعرانې معرفي شوي دي.

۱۲۱- په کندهار کې پښتنې دودونه:

د زینب فروغ له خوا پر ۱۳۵۹ل کال د نورمحمد غمجن تر لارښوونې لاندې په (۵۱) مخونو کې لیکلی شوی دی، چې د کندهار ولایت ځینې پښتنې دودونه په کې معرفي شوي دي.

۱۲۲- د فراه د سیمې پښتنې دودونه:

پر ۱۳۵۹ل کال د عبدالرزاق له خوا په (۳۵) مخونو کې لیکل شوی دی، چې د فراه ولایت ځینې دودونه په کې معرفي شوي دي.

۱۲۳- د خوشال په غزلیاتو کې ښکلا:

(c) ketabton.com: The Digital Library

غلام مصطفی نږدي پر ۱۳۵۹ل کال د ډاکتر زېورالدین زېور تر لارښوونې لاندې په (۵۸) مخونو کې لیکلی دی، چې د خوشال په شعرونو کې حسن، مینه، عشق، هنر او اقتصادي موقف په کې څېړل شوی دی.

۱۲۴- د دولت لواني په دېوان کې د نومونو برخه:

محمدصابر حقمل پر ۱۳۶۰ل کال د زېورالدین زېور تر لارښوونې لاندې په (۵۳) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د دولت لواني په دېوان کې د راغلیو نومونو لکه د مېړیو، ګلانو او مرغانو یادونه شوې ده.

۱۲۵- سترګې:

فاطمې اسد حسیني پر ۱۳۶۰ل کال د نورمحمد غمجن تر لارښوونې لاندې په (۴۶) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې هغه لنډۍ د الفبا په حساب راوړل شوي، چې سترګې په کې یادې شوې دي.

۱۲۶- د خوست په خبرو اترو کې نادر لغات:

ګلاب خان پر ۱۳۶۰ل کال د حاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۳) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځنيو خبرو کې د خوست ځينې نادر لغات په ګوته شوي او بيا تشريح شوي دي.

۱۲۷- يو لړ هغه لنډۍ چې د ښځو له لوري په محروميت کې ويل شوي:

هما اختري پر ۱۳۶۰ل کال د نورمحمد غمجن تر لارښوونې لاندې په (۳۵) مخونو کې ليکلی دی او هغو لنډيو ته په کې اشاره شوې، چې د ژوند د ځينو برخو د محروميت په نتيجه کې د ښځو له خوا ويل شوي دي.

۱۲۸- د کونړ ولايت په باره کې عمومي معلومات:

محمد قدير پر ۱۳۶۰ل کال د نورمحمد غمجن تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوګراف کې د کونړ ولايت جغرافيايي موقعيت، د خلکو پېژندنه، تاريخي سوابق، زراعت، کرنې، اداري تشکيلات او ټولنيزو دودونو په باب ځينې معلومات راغلي دي.

۱۲۹- د کرکو او کږو د پيدا ښت عوامل او ډولونه:

نواز پر ۱۳۶۰ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۳) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د کرکو او

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړنو په باب ځینې معلومات راغلي دي، لکه: له یو چا څخه کرکه، له ناروغۍ څخه کرکه او داسې نورې بېلګې.

۱۷۰- فولکوري طب:

حضرت ګل احساس پر ۱۳۶۰ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۴۴) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د فولکوري طب په باب یو لړ معلومات راغلي دي.

۱۷۱- د مقر د ګیلان علاقه دارۍ د واده دودونه:

محمد عمر ګیلاني مقري پر ۱۳۶۱ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۲۸) مخونو کې لیکلی دی او د یادې شوې سیمې د واده دودونه په کې بیان شوي دي.

۱۷۲- په پښتو لنډیو کې شونډې، خوله، خالونه او مخ:

نظیفې پر ۱۳۶۱ل کال د بایزید اڅک تر لارښوونې لاندې په (۲۷) مخونو کې لیکلی دی او هغه لنډۍ په کې راغلي دي، چې یاد شوي موضوعګانې په کې یادې شوې دي.

۱۷۳- د محمد جان فنا ادبي ټوټې:

کاملې پښېمان پر ۱۳۶۱ل کال د لطیف بهاند تر لارښوونې لاندې په (۴۰) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د محمد جان

(c) ketabton.com: The Digital Library

فنا ژوند لیک د هغه اثار او تالیفاتو پېژندنه او د هغه یو لړ ادبي ټوټې راغلي دي.

۱۷۴- د لوګر دودونه:

آصفي احمدزی پر ۱۳۶۱ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۰) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د لوګر جغرافیایي موقعیت او د هغه ځای ځینې پښتني دودونه بیان شوي دي.

۱۷۵- د کونړونو ولسي شاعران:

سید محی الدین پر ۱۳۶۲ل کال د زهورالدین زهور تر لارښوونې لاندې په (۵۰) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د کونړ د سیمې یو شمېر ولسي شاعران او د هغوی د ځینو شعرونو بېلګې راوړل شوي دي.

۱۷۶- د کلیوالو پر ورځني ژوند د فولکور اغېزه:

غوټۍ خاورې پر ۱۳۶۲ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۱۲) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د کلیوالو د مېرانې، اتلولۍ، زړورتیا او ټولنیز ژوند په باب معلومات راغلي دي.

۱۷۷- په فولکور کې د کیسې ماهیت او وظیفه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

زرغونې احمدزۍ پر ۱۳۶۲ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړې مونوګراف کې د اتلانو د کیسو په باب یو لړ معلومات راغلي دي.

۱۷۸- خوشال خان د پخوانیو او اوسنیو شاعرانو په نظر کې:

خدایداد پر ۱۳۶۳ل کال د زېورالدین زېور تر لارښوونې لاندې لیکلی دی، (۵۳) مخونه لري. په دغه مونوګراف کې لومړی د خوشال د ملي مبارزو په باب یو لړ معلومات راغلي او بیا د خوشال په باب د پخوانیو او اوسنیو شاعرانو نظرونه راوړل شوي دي.

۱۷۹- د دولت لوانۍ په دېوان کې قافیوي نیمګړتیاوې:

عزیزالله پاک جبارخېل پر ۱۳۶۳ل کال د جلال الدین خان تر لارښوونې لاندې په (۵۰) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د دولت لوانۍ د دېوان ځینو قافیوي نیمګړتیاوو ته نغوته شوې ده.

۱۸۰- په اندړو کې د واده دودونه:

مهتاب الدین وحدت پر ۱۳۶۴ل کال د پوهنیار جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۴۰) مخونو کې لیکلی دی. په دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونوګراف کې د غزني ولايت د اندړو ولسوالۍ د واده دودونه تشريح شوي دي.

۱۸۱- کلمه داره روپۍ:

عزيزې شېرزاد پر ۱۳۶۴ل کال د دوکتور زېورالدين زېور تر لارښوونې لاندې په (۲۲) مخونو کې ليکلې دی. په دغه مونوګراف کې کلمه داره روپۍ (ډرامې) خبرې شوي.

۱۸۲- د خوشال په ديوان کې د ځينو ځايونو نومونه:

ذکريا پر ۱۳۶۴ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۲۹) مخونو کې ليکلې دی. په دې مونوګراف کې د خوشال په غزلونو، رباعياتو او قصايدو کې د مهمو ځايونو نومونه په ګوته شوي دي.

۱۸۳- د روښاني نهضت ببل ببل اړخونه:

محمدرسول باوري پر ۱۳۶۴ل کال د استاد ضمير ساپي تر لارښوونې لاندې په (۳۵) مخونو کې ليکلې دی. په دغه مونوګراف کې د بايزيد روښان ژوند ليک، مبارزې، اثار، مذهبي عرفاني اړخ او ملي فکر بيان شوي دي.

۱۸۴- د خوشال خان ژوند ليک:

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد قدوس پر ۱۳۶۴ل کال د ګل محمد نورزي تر لارښوونې لاندې په (۴۰) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوګراف کې د خوشال د کوچنيوالي دوره، د ژوند ځينې پېښې او د کورنۍ په باب معلومات راغلي دي.

۱۸۵- د خوشال خان په اشعارو کې د ازادۍ انعکاس او د ازادۍ له اوسني مفهوم سره د هغه پرتله:

حکيم محمد خاورين پر ۱۳۶۴ل کال د ګل محمد نورزي تر لارښوونې لاندې په (۵۵) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوګراف کې د خوشال خان په شعرونو کې د ازادۍ موضوع څېړل شوې ده او د هغه يو شمېر حماسي شعرونه هم راوړل شوي دي.

۱۸۶- د تاريخ په پوړيو کې د پښتو هنري ادبياتو ته يوه کتنه:

دادمحمد راسا پر ۱۳۶۴ل کال د جلال الدين خان تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې ليکلی دی. په ياد شوي مونوګراف کې د لرغونې دورې د ادبياتو او شاعرانو او همدارنګه د معاصرې دورې د ادبياتو او شاعرانو په باب يو لړ معلومات راغلي دي.

۱۸۷- د سيد جمال الدين افغان ژوند او مبارزې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر ۱۳۶۴ل کال محمد عارف طاهر د محمد صابر خویشکي تر لارښوونې لاندې په (۳۱) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د سید جمال الدین افغان د ژوند او مبارزو په باب یو لړ معلومات راغلي دي.

۱۸۸- د لرغوني مصر، یونان او روم په افسانو کې د خلقت مفکوره:

محمد قاسم هیله من پر ۱۳۶۴ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۹) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د لرغوني مصر تاریخچه او په افسانو کې د ارباب الانواعو خلقت څېړل شوی دی.

۱۸۹- په پښتو معاصرو ادبیاتو کې ځینې ریالستیکي موضوعات:

د شمس الله مجمر له خوا پر ۱۳۶۴ل کال د محمد صابر خویشکي تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې لیکلی شوی دی. په دغه مونوګراف کې د ریالیزم په هکله، د ریالستیکي هنر او د رنساس د دورې د ریالیزم په باب معلومات لیکل شوي دي، دغه راز د استاد الفت، اجمل خټک او سلیمان لایق په اثارو کې ځینې ریالستیکي افکار څېړل شوي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۹۰- په پښتو ادب کې د مولوي صالح محمد ونډه:

اسد الله کاروان پر ۱۳۶۴ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۵) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د مولوي صالح محمد ژوند ليک او اثارو په باب معلومات راغلي دي.

۱۹۱- دلعل ګل شاعر پېژندنه:

محمدنذير بري پر ۱۳۶۴ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۱) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د **لعل ګل** د کورني ژوند او د شعر د ويلو د عواملو په باب معلومات راغلي دي او هم د شاعر د شعرونو بېلګې په کې راوړل شوي دي.

۱۹۲- د حميد په ديوان کې بديع صنايع:

حضرت يوسف افتخار پر ۱۳۶۴ل کال د جلال الدين خان تر لارښوونې لاندې په (۴۲) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د حميد په ديوان کې بديع صنايع په ترتيب سره ښوول شوي دي.

۱۹۳- پښتو منظومې کيسې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالغني اقبال پر ۱۳۶۴ل کال د جلال الدین خان تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې (۹) منظومې او مشهورې فولکوري کیسې لیکل شوي دي.

۱۹۴- په پښتو منظوم ادب کې د نظم شکلي ډولونه:

سید کریم ملګري پر ۱۳۶۴ل کال د جلال الدین خان تر لارښوونې لاندې په (۴۷) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې ځینې شعري فورمونه لکه: مربع، رباعي، مثنوي، قصیده، مخمس او داسې نور تشریح شوي دي.

۱۹۵- چاربیته او د هغې ډولونه:

عاشق الله فریاد پر ۱۳۶۴ل کال د جلال الدین خان تر لارښوونې لاندې په (۳۹) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د چاربیتو پر فورم باندې رڼا اچول شوې ده او هم د چاربیتو بېلګې راوړل شوي دي.

۱۹۶- د لنډ داستان پیدا ایښت:

نفیسې طوطاخېل پر ۱۳۶۴ل کال د زېورالدین زېور تر لارښوونې لاندې په (۳۵) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د لنډې کیسې ځانګړنې او پړاوونه بیان شوي دي او اوسنۍ لنډې کیسې ته په کې هم کتنه شوې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۹۷- د اديپوس افسانه او پر هغې يوه انتقادي تبصره:

ګل غوټۍ نايب خېل پر ۱۳۶۴ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۴۱) مخونو کې ليکلې دی، په دغه مونوګراف کې د يونان لنډه تاريخچه او د اديپوس پاچا د کيسې مضمون ليکل شوی دی.

۱۹۸- په ولسي ادب کې د جمعه ګل د اشعارو دريځ:

د احمد شاه ويښ له خوا پر ۱۳۶۴ل کال د زبورالدين زبور تر لارښوونې لاندې په (۳۷) مخونو کې ليکل شوی دی. په نوموړي مونوګراف کې د شاعر پېژندګلوي، د هغه چاپېريال، د هغه په شعر کې انځورونه بيان او د شعرونو بېلګې راوړل شوي دي.

۱۹۹- په پښتو ادبياتو کې د ناول پيدايښت:

شريفې احمدزۍ کوچۍ پر ۱۳۶۴ل کال د زبورالدين زبور تر لارښوونې لاندې ليکلی دی. په دغه مونوګراف کې د ناول ډولونه، ځانګړنې او په پښتو ادب کې د ناول په باب خبرې شوي دي.

۲۰۰- پښتو د امير شېرعلي خان په دوره کې:

مامور مموزي پر ۱۳۶۴ل کال د جلال الدين خان تر لارښوونې لاندې په (۳۰) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوګراف کې پښتو ژبه د امير شېرعلي خان په دوره کې د پوځي او رسمي ژبې په توګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

څېړل شوې ده او د هغه وخت سیاسي او اقتصادي اوضاع هم تر څېړنې لاندې نیول شوې ده.

۲۰۱- یوسفزي د خوشال بابا په نظر:

عبدالغني بشردوست پر ۱۳۷۴ل کال د محمد صابر خویشکي تر لارښوونې لاندې په (۳۵) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د خوشال د ژوند حالات، د سوات یوسفزي او د هغوی ژوند او د خوشال او یوسفزیو ترمنځ مناسبات څېړل شوي دي.

۲۰۲- د پرامېته داستان ته یوه انتقادي کتنه:

جانانې ځائي، پر ۱۳۷۴ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۵۵) مخونو کې لیکلی دی او د پرومېتې پر داستان یې یوه انتقادي تبصره کړې ده.

۲۰۳- مومن خان او شیرینو:

هنګامې ظاهر پر ۱۳۷۴ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۴۰) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د داستان اصلي متن، د لغتونو څېړنه، د ځایونو نومونه او د فولکوري عباراتو څېړنه راغلې ده.

۲۰۴- نمرو او تاج محمد:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماه جبيني لمر پر ۱۳۶۴ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۷) مخونو کې ليکلې دی. په دغه مونوګراف کې د دغه منظوم داستان د نظم د برخې وزن و قافيه، د لغتونو څېړنه، د ځايونو نومونه، د شعر ساده ګي او د داستان د موضوع څېړنه راغلې ده.

۲۰۵- د قصيدې وده او پيدا ېښت:

محبوبې پر ۱۳۶۴ل کال د جلال الدين تر لارښوونې لاندې په (۴۳) مخونو کې ليکلې دی. په دغه مونوګراف کې د قصيدې تعريف او د غوريانو روښانيانو او خوشال په دوره کې د قصيدې په باب معلومات راټول شوي دي.

۲۰۶- د الفت په نثر کې د لنډې کيسې ببلګې:

نفس ګل شريفي پر ۱۳۶۴ل کال د محمد صابر خويشکي تر لارښوونې لاندې په (۳۰) مخونو کې ليکلې دی. په دغه مونوګراف کې د الفت ژوند ليک، د الفت په نثر کې دلنډو کيسو ځانګړتياوو او د نثر ببلګې راوړل شوي دي.

۲۰۷- اويرجل د اينيا د تحليل او د روم تشکل:

د راحلې احمدي وردګ له خوا د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې پر ۱۳۶۴ل کال ليکل شوی، چې (۳۱) مخونه لري. په دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونوګراف کې د تېراى او سپارتا ترمنځ د لس کلن جنګ علتونه بيان شوي دي.

۲۰۸- په فولکور مجله کې د پښتني فولکور انعکاس:

زرلښتې اوريا خېلې پر **۱۳۶۵**ل کال د پوهنمل بايزيد اڅک تر لارښوونې لاندې په (۴۰) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې هغو ليکنو ته اشاره شوې، چې د پښتني فولکور په باب په فولکور مجله کې خپرې شوې دي.

۲۰۹- په سراج الاخبار کې د پښتو شعر:

محمدشاه پور احمدزي پر **۱۳۶۵**ل کال د دوکتور زېورالدين زېور تر لارښوونې لاندې په (۷۸) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوګراف کې په سراج الاخبار کې د پښتو شعر د خپرېدو او څومره والي په باب معلومات راغلي دي.

۲۱۰- د کندهار مجلې فهرست د تاسيس له وخته تر ۱۳۵۲ل کال پورې:

سردار محمد راستمل پر **۱۳۶۵**ل کال د دوکتور زېورالدين زېور تر لارښوونې لاندې په (۴۱) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوګراف کې د کندهار مجلې نيوليک راغلی (د ليکوال نوم او د ليکنې سرليک).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۱۱- د روښان د مبارزې تصوفي اړخ:

نسيمې فقير پر ۱۳۶۵ل کال د پوهنمل محمدصابر خويشکي تر لارښوونې لاندې په (۴۰) مخونو کې ليکلی دی. دا مونوګراف دوه څپرکي لري، په لومړي څپرکي کې يې د روښان پېژندنه او په دويم کې يې د روښاني تصوف د اتو مرحلو په باب خبرې شوې دي.

۲۱۲- د بي بي نېکبختې مموزۍ ژوند او ادب:

صاحب ګل مموزي پر ۱۳۶۵ل کال د دوکتور زېورالدين زېور تر لارښوونې لاندې په (۴۷) مخونو کې ليکلی دی. په نومړي مونوګراف کې د بي بي نېکبختې پر ژوند ليک سربېره د هغې پر ادبي ژوند هم رڼا اچول شوې ده.

۲۱۳- د ګيلګه مېش حماسه او د هغې څېړنه:

مصري خان کليوال پر ۱۳۶۵ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې ليکلی دی. په نومړي مونوګراف کې د ګيلګه مېش د حماسې پيدا ينښت او مضمون شامل دی.

۲۱۴- د چغه سرای نرخونه او دودونه:

مرسلين روغوال پر ۱۳۶۵ل کال د پوهندوی جلال الدين تر لارښوونې لاندې په (۳۳) مخونو کې ليکلی دی. په نومړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونوګراف کې د چغه سرای د پېژندګلوۍ او دودونو په باب معلومات راغلي دي.

۲۱۵- د کوهدامن د داودزو اجتماعي، تاريخي او ادبي فعاليت:

وجيهې داودزۍ پر ۱۳۶۵ل کال د زېورالدين زېور تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د سيمې د داودزيو ټولنيز، تاريخي او ادبي فعاليتونه ياد شوي دي.

۲۱۶- د مستورې شال شاعرې:

سيد محقق پر ۱۳۶۵ل کال د پوهندوی ډاکترې زرغونې زېور تر لارښوونې لاندې په (۴۷) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د پښتنې شاعرې (مستورې شال) پر ادبي ژوند رڼا اچول شوې ده.

۲۱۷- د خوشال په کلياتو کې ادبي صنايع:

فهيمې هاشمي پر ۱۳۶۵ل کال د پوهندوی جلال الدين تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوګراف کې د خوشال ژوند ليک، اثار او د هغه په کلياتو کې ادبي صنايع په ګوته شوي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۱۸- د ماشوم ادبیات:

سدو تکني پر ۱۳۶۵ل کال د جلال الدین خان تر لارښوونې لاندې په (۴۰) مخونو کې لیکلی دی. د ماشومانو د ادبیاتو په باب معلومات په کې راغلي دي.

۲۱۹- پر نظم باندې ختیځې کیسې او اسطورې:

میاجان مشفق پر ۱۳۶۵ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۰) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې (۱۲) افسانوي کیسې راغلې دي.

۲۲۰- د پښتو ژبې باقاعده او بې قاعده مصدرونه:

نورس امرخېل پر ۱۳۶۵ل کال د نوراحمد شاکر تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د پښتو باقاعدې او بې قاعدې مصدرونو ته ګوته نیول شوې ده.

۲۲۱- د پښتو ژبې د باقاعده او بې قاعده لغاتو مجموعه چې مصدر یې په (یدل) ختمېږي:

زرغونې برېښ پر ۱۳۶۵ل کال د پوهندوی نوراحمد شاکر تر لارښوونې لاندې په (۳۱) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د پښتو ژبې د باقاعده او بې قاعده لغتونو تشریح راغلې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۲۲- د بهايي جان په اشعارو کې ادبي صنايع:
محمد داود ساپي پر ۱۳۶۵ل کال د پوهندوی جلال الدين تر لارښوونې لاندې په (۴۸) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د بهايي جان پر ژوند ليک سربېره د هغه په شعرونو کې ادبي صنايع هم ښوول شوي دي.

۲۲۳- په معاصرو هنري پښتو ادبياتو کې د وينې ځلميانو د خپرونو او اثارو تحليل:
زرغونې دراني پر ۱۳۶۵ل کال د پوهنوال ګل محمد نورزي تر لارښوونې لاندې په (۴۲) مخونو کې ليکلی دی. نوموړي مونوګراف کې د وينې ځلميانو له جملې څخه د بېنوا د اثارو تحليل او په دويمه برخه کې د ګل پاچا الفت د اثارو تحليل راغلی دی.

۲۲۴- د ماه رخې ناول ته لنډه انتقادي کتنه:
پروين منګل پر ۱۳۶۵ل کال د پوهنوال ګل محمد نورزي تر لارښوونې لاندې په (۵۴) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوګراف کې د سيد راحت زاخېلي د (ماه رخې ناول) ته يوه انتقادي کتنه شوې ده.

۲۲۵- د ننګرهار د مجلې فهرست:

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاه ولي پر **۱۳۶۵**ل کال د دوکتور زیورالدین زیور تر لارښوونې لاندې په (**۵۰**) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د ننګرهار مجلې د لیکنو فهرست (د لیکوال نوم او د لیکنې سرلیک) برابر شوی دی.

۲۲۶- د رحمان بابا په دېوان کې ادبي صنایع:

بي بي حیا خلازی پر **۱۳۶۵**ل کال د پوهندوی جلال الدین تر لارښوونې لاندې په (**۴۷**) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د رحمان بابا پر پېژندګلوی سربېره د هغه په دېوان کې ادبي صنایع هم په ګوته شوي دي.

۲۲۷- په معاصر پښتو شعر کې ملي او مترقي افکار:

محمد حکیم تڼیوال پر **۱۳۶۵**ل کال د پوهنوال زېورالدین زېور تر لارښوونې لاندې په (۸۰) مخونو کې لیکلی دی. نوموړی مونوګراف درې څپرکي لري، چې د پښتو د معاصرو ادبیاتو په ځانګړي ډول د شعر د فکري خوا (مترقي افکارو) په باب په کې خبرې شوي دي.

۲۲۸- په پښتو لنډیو کې تاریخي پېښې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد قسيم پر ۱۳۶۲ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې ليکلی، چې په لنډيو کې تاريخي پېښې په کې څېړل شوې دي.

۲۲۹- په پښتو ادب کې تو کې ټکالې:

ميراجان غروال پر ۱۳۶۲ل کال د پوهنوال زېورالدين زېور تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د پښتو ژبې يو شمېر تو کې او عاميانه اصطلاحات راغلي دي.

۲۳۰- د سراجي دورې پښتو منظوم ادبيات:

محمد علي قريشي پر ۱۳۶۲ل کال د پوهنوال زېورالدين زېور تر لارښوونې لاندې په (۴۵) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د پښتو ادبياتو د نظم او شعر پر برخې يو څه خبرې شوې او بيا په ياد شوې دوره کې ځينې پښتو نظمونه راوړل شوي دي.

۲۳۱- پښتانه په بلخ کې:

عبدالقيوم پر ۱۳۶۲ل کال د جلال الدين خان تر لارښوونې لاندې په (۲۴) مخونو کې ليکی دی. نوموړی مونوګراف شپږ څپرکي لري او د بلخ د پښتنو په باب معلومات په کې خوندي شوي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۳۲- په پښتو ادبیاتو کې سفرنامه:

حیات الله صبور پر ۱۳۶۲ل کال د پوهنوال زېورالدین زېور تر لارښوونې لاندې په (۴۹) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د پښتو ژبې یونلیکونو (سفرنامو) په باب معلومات راغلي دي.

۲۳۳- په بره او کوزه پښتونخوا کې ادبي تاریخ لیکنه:

غلام نبي فراهي پر ۱۳۶۲ل کال د پوهنوال زېورالدین زېور تر لارښوونې لاندې په (۴۲) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د یادې شوې موضوع په باب یو لړ معلومات راټول شوي دي.

۲۳۴- شعر او شاعري د لرغوني یونان د پوهانو له نظره:

غلام مصطفی رحیمي شلګري پر ۱۳۶۲ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۹۲) مخونو کې لیکلی دی. نوموړی مونوګراف شپږ څپرکي لري، چې د موضوع په باب معلومات په کې راغلي دي.

۲۳۵- مهمې فولکوري شپې او ورځې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

داکتر خان پر ۱۳۶۶ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۰) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د فولکوري روایاتو له مخې مهمې شپې او ورځې په ګوته شوې دي.

۲۳۶- د منګلو د پښتونولۍ نرخ:

ګلات منګل پر ۱۳۶۶ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د منګلو د قوم د پښتونولۍ، دود او دستور په باب معلومات راټول شوي دي.

۲۳۷- په پښتو ژبه کې د باقاعده او بې قاعده مصدرونو ډیټا:

شیرین شاه پر ۱۳۶۶ل کال د نوراحمد شاکر تر لارښوونې لاندې په (۳۱) مخونو کې لیکلی دی.

۲۳۸- د ګودر په باره کې لنډۍ:

محمد اسحق پر ۱۳۶۷ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د الفبا په ترتیب هغه لنډۍ راټولې شوې چې د (ګودر) په باب ویل شوي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۳۹- لازمـــي افعـــال او د هغـــوی مورفولـــوژيکي خصوصيات:

ګل غوټۍ پر ۱۳۶۷ل کال د زرغونې زيور تر لارښوونې لاندې په (۳۷) مخونـو کـې ليکلـی دی. پـه دغـه مونـوګراف کـې د فعلـي کټګورۍ او لازمي فعلونو په باب معلومات راغونډ شوي دي.

۲۴۰- د افغانستان د ليکوالو انجمن له تاسيس (۱۳۵۹- ۱۳۶۶) کلونو پورې د پښتو چاپ شويو اثارو فهرست:

تاج محمد ياري پر ۱۳۶۷ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۵۹) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوګراف کې د هغو پښتو کتابونو يادونه شوې، چې په ياد شوي زماني واټن کې د ليکوالو ټولنې خپاره کړي دي.

۲۴۱- د ملګرو ملتو منشور او زموږ ملي روغه جوړه:

ميـرزا محمـد توتاخېـل پـر ۱۳۶۷ل کـال د جـاج پښـتون زوی تـر لارښوونې لاندې په (۳۱) مخونو کې ليکلی دی. په دغه مونوګراف کې د ياد شويو موضوعګانو فکري نږدېوالی تـر بحث لاندې نيـول شوی دی.

يادښـت: پـر ۱۳۷۰ل کـال د کابـل پوهنتـون د ژبـو او ادبيـاتو پـوهنځي د پښـتو څـانګې پـه امريـت کـې يـو زيـات شـمېر پښـتو مونوګرافونه خوندي وو، په دې لړ کې يو شمېر داسې مونوګرافونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم وو ، چې د کابل پوهنتون په مرکزي کتابتون کې یې کاپي نه وې، ددې خبرې یوه وجه شاید دا وي، چې مرکزي کتابتون ته یې کاپي نه وې استول شوې او یا هم د کتابتون د کارکوونکو د تخنیکي ستونزو او ځینو نورو لاملونو له امله د دغو مونوګرافونو نقل د پوهنتون په مرکزي کتابتون کې نه وي خوندي شوی. په هر حال دلته به د کال په ترتیب د دغو مونوګرافونو یادونه هم وکړو. د پېژندنې لپاره (د پوهنتون په مرکزي کتابتون کې د هغو د کتلاک نومره هم ثبت شوې وه خو څرنګه چې د مرکزي کتابتون اکثره خطي نسخې چور او یا سیزل شوې چې دې کې پښتو مونوګرافونه هم شامل وو ، نو ځکه د کتلاک نومره یې رانه وړل شوه، او س ددې مونوګراف یو شمېر د زیاتو سیلاوونو او ناتارونو له بلاوو سره سره په پښتو څانګه کې خوندي پاتې دي او ځینې یې کېدی شي د هغو له خپلو لیکوالو سره هم خوندي وي.

۲۴۲- غرځستان:

بسم الله ځیرمن پر ۱۳۳۹ل کال لیکلی، چې (۵۹) مخونه لري او د یاد شوې سیمې سیاسي، ټولنیز او اقتصادي حالات په کې څېړل شوي دي.

۲۴۳- د خوشال خان ادبي لار:

(c) ketabton.com: The Digital Library

عزيزالله پښتونمل پر ۱۳۳۹ل کال، پـه (۱۲۷) مخونو کې ليکلی او د خوشال د ادبي ژوند په باب په کې معلومات ورکړل شوي دي.

۲۴۴- د غرب او سنی تمدن:

نوراحمد پر ۱۳۳۹ل کال په (۴۰) مخونو کې ليکلی، چې د غـرب د تمدن په باب يې يو لړ معلومات وړاندې کړي دي.

۲۴۵- د افغانســتان د لمــر ختيځــو او مرکــزي برخــو کوچيان:

محمد عزيز کاکړ پر ۱۳۴۰ل کال په (۱۷۵) مخونو کې ليکلی او د ياد شوې موضوع په هکله په کې يو لړ معلومات ورکړل شوي دي.

۲۴۶- د لغمان محلي شاعران:

عبدالرشيد پر ۱۳۴۱ل کال ليکلی، (۱۰۵) مخـه لري او د لغمـان د ځينو محلي شاعرانو ژوند ليک او د شعرونو بېلګې پـه کې راوړل شوي دي.

۲۴۷- ابداليان:

امين الله پر ۱۳۴۱ل کال په (۵۹) مخونو کې ليکلی او د پښـتنو د يوه نامتو ټبر (ابداليانو) په باب معلومات په کې راټول کړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۴۸- د ښځې تاریخي او محیطي موقف:

صفورا پر ۱۳۴۱ل کال په (۲۴) مخونو کې لیکلی او د تاریخ په اوږدو کې او بیا تر نوي عصره پورې په ټولنه کې د ښځې پر ژوند او دریځ خبرې شوې دي.

۲۴۹- د پکتیا ولایت یو لړ ملي او اجتماعي دودونه:

پر ۱۳۴۳ل کال محمد رحیم شملزي په (۷۰) مخونو کې لیکلی او د یاد شوې ولایت یو لړ ملي او ټولنیز دودونه په کې بیان شوې دي.

۲۵۰- د پښتو اصطلاحات:

حبیب الله جاج پښتو زوی پر ۱۳۴۳ل کال په (۳۰) مخونو کې لیکلی دی او د پښتو ژبې ځینې اصطلاحات یې په کې راټول کړي دي.

۲۵۱- د نباتاتو او مرغانو په باب تحقیق:

محمد اسمعیل پر ۱۳۴۵ل کال په (۳۵) مخونو کې لیکلی او د یاد شوې موضوع په باب په کې یو لړ معلومات راغونډ شوي دي.

۲۵۲- د هلمند ولایت د مارجي د ناقلو حوزه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

پایاب پر ۱۳۴۸ل کال د استاد احمدي تر لارښوونې لاندې په (۳۱) مخونو کې لیکلی او د یاد شوي موضوع په باب په کې یو لړ معلومات راټول شوي دي.

۲۵۳- د پښتو پخوانیو ګرامرونو ته یوه کتنه:

جانباز پر ۱۳۴۸ل کال په (۵۹) مخونو کې لیکلی او د پښتو د ځینو پخوانیو ګرامرونو پر معرفۍ سربېره یې پر هغوی یو لړ خبرې کړي دي.

۲۵۴- د لوګر ولایت د فیض اخوندزاده سوانح او اشعار:

شاه الله احمدزي پر ۱۳۴۹ل کال د استاد عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۳۸) مخونو کې لیکلی او د یاد شوي شخص پر ژوند لیک سربېره یې د شعرونو بېلګې هم راوړي دي.

۲۵۵- د سپرې ولسوالۍ دودونه:

عبدالودود پر ۱۳۵۰ل کال د پوهاند عبدالحی حبیبي تر لارښوونې لاندې په (۱۵) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې لومړی د سپرې ولسوالۍ موقعیت، دکلیو نومونه او د همغه ځای د ځینو پښتني دودونو په باب معلومات لیکل شوي دي.

۲۵۶- د کندهار سیاسي او اجتماعي اوضاع:

(c) ketabton.com: The Digital Library

حیات الله رفیقي پر ۱۳۵۰ل کال د پوهاند عبدالحی حبیبي تر لارښوونې لاندې په (۴۲) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د کندهار تاریخي اهمیت، د هغه ټولنیزه وضع، اقتصادي اوضاع او جغرافیایي حالت څېړل شوي دي.

۲۵۷- ولسي ادب:

محمد صابر خویشکي پر ۱۳۵۱ل کال د مجاور احمد زیار تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې پښتو لنډۍ، ناول او د ولسي ادب ځینې نور ډولونه بیان شوي دي.

۲۵۸- د باجوړ متلونه:

پذیرګل سالارزي پر ۱۳۵۱ل کال د استاد عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۴۳) مخونو کې لیکلی او د الفبا په حساب یو شمېر هغه متلونه په کې راټول شوي، چې د باجوړ د خلکو په خبرو اترو کې کارول کېږي.

۲۵۹- ژوند او هنر:

محمد جان ګیاني پر ۱۳۵۲ل کال د ګل محمد نورزي تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هنر او ادبیاتو ارزونې، شعر او هنر، فن او ژوند او د خلکو او هنر په باب یو لړ معلومات راټول شوي دي.

۲۲۰- په لغمان کې لاسي صنایع او د هغو اقتصادي ارزښت:

عبدالظاهر نوري پر ۱۳۵۲ل کال په (۵۲) مخونو کې لیکلی او د لغمان ولایت د جغرافیایي موقعیت او لاسي صنایعو په باب په کې معلومات ځای کړای شوي دي.

۲۲۱- په افغانستان کې د ښځو د عصري تربیې تاریخ:

فاطمې ساپۍ پر ۱۳۵۳ل کال د مجاور احمد زیار تر لارښوونې لاندې په (۵۷) مخونو کې لیکلی او په افغانستان کې یې د ښځو د عصري تربیې او تعلیم په باب رڼا اچولې ده.

۲۲۲- د راډیو افغانستان د پروګرامونو شکل او څرنګوالي ته یوه کتنه:

شامحمود زیارمل پر ۱۳۵۳ل کال په (۳۰) مخونو کې لیکلی. په دغه مونوګراف کې د ۱۳۵۲ل کال او تر هغه وړاندې د راډیو پروګرامونه معرفي شوي او هم د دغو پروګرامونو پر مطالبو خبرې شوې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۶۳- د کیسو په باره کې:

پر ۱۳۵۳ل کال د محمود ساپي له خوا د استاد عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۵۷) مخونو کې لیکل شوی. په دغه مونوګراف کې د کیسې تعریف، مرام او بیا په بېلابېلو سیمو کې د کیسو ویل څېړل شوي او هم یې د ویلو طرز بیان شوی دی.

۲۶۴- د ننګرهار ولایت د برېنې د سیمې فولکور:

سیمین پر ۱۳۵۲ل کال د استاد عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۴۰) مخونو کې لیکلی او د یادې شوې سیمې پښتنې دودونه لکه: واده، کوژده او ځینې نور دودونه بیان شوي دي.

۲۶۵- د زین الله لنډه پېژندګلوي او اشعار یې:

عزیزالله پر ۱۳۵۲ل کال د مجاوراحمد زیار تر لارښوونې لاندې په (۴۷) مخونو کې لیکلی او د یاد شوي شاعر پر ژوند لیک سربېره یې د هغه پر اشعارو خبرې کړې او د شعرونو بېلګې یې ورته راوړې دي.

۲۶۶- د لال پورې څو وګړني شاعران:

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیبر برم پر ۱۳۵۲ل کال د مجاور احمد زیار تر لارښوونې لاندې په (۷۰) مخونو کې لیکلی او د لال پورې څلور تنه ولسي شاعران په کې معرفي شوي او د شعرونو بېلګې یې راوړل شوې دي.

۲۲۷- د تعلیمي نصاب په رڼا کې د پښتو ژبې تاریخچې ته یوه لنډه کتنه او د هغو د لیکوالانو پېژندګلوي:

ګل محمد شینزي پر ۱۳۵۹ل کال د پوهاند عبدالشکور رشاد تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړې مونوګراف کې د پښتو ژبې د تعلیمي نصاب میتود، د پښتو ادبیاتو د لیکوالو پېژندګلوي او د ځینې درسي کتابونو پر میتود رڼا اچول شوې ده.

۲۲۸- د خوشال په اشعارو کې مېړانه:

الله نظر پر ۱۳۶۱ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۵۴) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د خوشال پر پېژندګلوۍ سربېره د هغه مبارزې او هم خوشال د نورو له نظره څېړل شوی او بیا یې د کلام بېلګې راوړل شوې دي.

۲۲۹- ادبي کره کتنه او ګټې یې:

شاه محمود زرمتي پر ۱۳۶۳ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۶) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې د پوهانو لـه نظره کره کتنـه څېړل شوې، د کـره کتنې تعريـف وړاندې شوی او هم د کره کتنې ډولونه په ګوته شوي دي.

۲۷۰- د حضرت يوسف عليه السلا قيصه:

شريفې يونس وردګ پر ۱۳۶۴ل کال د حبيب الله جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې ليکلی. پـه نوموړي مونوګراف کې لـومړی د اتلانـو او پيريـانو کيسـې او بيـا د حضـرت يوسف عليـه السـلام د کيسې بيان شوی دی.

۲۷۱- د خوشـال پـه اشـعارو کـې د غيـر لفظـي مفـاهموي خپلونو انعکاس:

زرغونې حليمې پر ۱۳۶۶ل کـال د حبيب الله جاج پښتـون زوی تـر لارښـوونې لانـدې پـه (۳۹) مخونـو کـې ليکلـی دی. پـه نومـوړي مونوګراف کې د سر، وچولي، وروځو، سترګو، شونډو او داسې غړو په واسطه د غير لفظي مفاهمې ډولونه ښوول شوي دي.

۲۷۲- پـه پښـتو معاصرو ادبيـاتو کـې د (منـان ملګـري) ادبي او هنري دريځ:

عبدالشـکور قيـومي د زبورالـدين زبـور تـر لارښـوونې لانـدې پـر ۱۳۶۷ل کال په (۴۵) مخونو کې ليکلی دی. پـه نومـوړي مونوګراف

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې د پښتو په اوسنیو ادبیاتو کې د منان ملګري پر ادبي څېرې او مقام خبرې شوې دي.

۲۷۳- په پښتو لنډیو کې د مسافر څېره:

میرزامحمد ګړندي پر ۱۳۶۷ل کال د جلال الدین خان تر لارښوونې لاندې په (۳۱) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د لنډیو محتوا، وېش او بېلګې راغلې دي او بیا په پښتو لنډیو کې د مسافر څېرې ته ګوته نیول شوې ده.

۲۷۴- د ماه رخې ناول او ټولنیز ارزښتونه:

زرغونې شهی پر ۱۳۶۷ل کال د خالق رشید تر لارښوونې لاندې په (۳۱) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د راحت زاخېلي پېژندګلوي او د هغه د اثارو د پېژندنې په باب معلومات راغلي دي او بیا د ماه رخې ناول اړتیا، ټولنیز او هنري ارزښت او د ناول ټولنیز پیغام بیان شوی دی.

۲۷۵- پښتو ترانې:

حبیبې پر ۱۳۶۷ل کال د زرغونې زېور تر لارښوونې لاندې په (۲۴) مخونو کې لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د پښتو ژبې یو شمېر ترانې راټولې شوې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۷۶- په پښتو لنډیو کې د (جانان) څېره:

راحلې بابکرخېل پر ۱۳۶۷ل کال د محمد صابر خویشکي تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې لیکلې او هغه پښتو لنډۍ په کې راوړل شوې، چې د (جانان) یاد په کې راغلی دی.

۲۷۷- د پښتنې پېغلو او مېرمنو ادبي او ژبنۍ هلې ځلې:

صالحې سروري پر ۱۳۶۷ل کال د زرغونې زېور تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د ځینو هغو پښتنو پېغلو او مېرمنو پېژندګلوي راغلې، چې د پښتو ژبې او ادب په پراختیا او بډاینه کې یې برخه اخیستې ده.

۲۷۸- د ویښتیایي پېر سیاسي، ملي جریدو پښتو برخې ته یوه کتنه:

محمد حسن مطع پر ۱۳۶۷ل کال د خالق رشید تر لارښوونې لاندې په (۸۰) مخونو کې لیکلی. په دغه مونوګراف کې د ویښتیایي پېر د جریدو پر پښتو برخې یو لړ خبرې شوې دي.

۲۷۹- د ازاد افغانستان پښتو برخه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیرمحمد شېرزي پر ۱۳۲۷ل کال د خالق رشید تر لارښوونې لاندې په (۵۳) مخونو کې لیکلی دی.

۲۸۰- د انګرېزي استعمار پر ضد د پښتنو د لیکني او ګړني ادب ونډه:

نورمحمد پر ۱۳۲۸ل کال د آصف بهاند تر لارښوونې لاندې په (۵۰) مخونو کې لیکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې د انګرېزانو راتګ، د انګرېزانو پر وړاندې د خلکو کرکه او پر هغه وخت د پښتو ادب پر څرنګوالي رڼا اچول شوې ده.

۲۸۱- د لرغوني یونان او روم نامتو پوهان او لیکوالان:

عاطفې حرکت پر ۱۳۲۸ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۴) مخونو کې لیکلی او د یونان او روم (۲۹) نامتو پوهان او لیکوالان په کې معرفي شوي او د هغوی پر ځینو اثارو خبرې شوې دي.

۲۸۲- د خوشال په کلیاتو کې تلمیحات:

نسیمې ارغندیوال پر ۱۳۲۸ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۴۰) مخونو کې لیکلی دی او د خوشال په کلیاتو کې د تلمیح ادبي صنایع په ګوته شوې دي.

۲۸۳- په فولکوریک ولسي ادب کې د پښتنو د واده دود او دستور:

(c) ketabton.com: The Digital Library

عمر ګل پر ۱۳۲۸ل کال د جلال الدين تر لارښوونې لاندې په (۳۲) مخونو کې ليکلی دی. په نوموړي مونوګراف کې په پښتو ادبیاتو کې د فولکور اهمیت په باب خبرې شوي او ځينې پښتنې دودونه بیان شوي دي.

۲۸۴- د شپون تحقيقي او نوښتي اثار:

نفيسې هاشمي پر ۱۳۲۸ل کال د خالق رشيد تر لارښوونې لاندې په (۴۹) مخونو کې لیکلی او د سعدالدين شپون پر پېژندګلوی، سربېره د هغه پر ادبي اثارو يې هم رڼا اچول شوې ده.

۲۸۵- د ادب مجلې پښتو برخه:

اصفې اندړې پر ۱۳۲۸ل کال د خالق رشيد تر لارښوونې لاندې په (۳۰) مخونو کې لیکلی او د ادب مجلې د پښتو برخې نيوليک يې په کې ترتيب کړی دی.

۲۸۶- د پټې خزانې د تاريخي متونو بېلګې: منثور، منظوم متن:

د اسې رحماني له خوا پر ۱۳۲۸ل کال د خالق رشيد تر لارښوونې لاندې په (۳۷) مخونو کې ليکل شوی دی. په نوموړي مونوګراف کې د پټې خزانې د تاريخي متونو پر بېلګو خبرې شوې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۸۷- د استاد زیار معرفي او د هغه اثار:

پلوشې جبارخېلې پر ۱۳۶۹ل کال د آصف بهاند تر لارښوونې لاندې په (۵۱) مخونو کې لیکلی او په هغه کې یې د استاد زیار پر پېژندګلوۍ سربېره د هغه د اثارو په باب هم یو لړ معلومات وړاندې کړي دي.

۲۸۸- د خوشال په اثارو کې د سواتنامې ارزښت:

سپوږمۍ پر ۱۳۶۹ل کال د آصف بهاند تر لارښوونې لاندې په (۵۹) مخونو کې لیکلی او په هغه کې د خوشال پر پېژندګلوۍ سربېره پر (سواتنامې) هم خبرې شوې دي.

۲۸۹- ټوټکې:

د لیلما وردګ له خوا پر ۱۳۶۹ل کال د آصف بهاند تر لارښوونې لاندې په (۳۳) مخونو کې لیکل شوی او په هغه کې بېلابېلې ټوټکې لکه پر زوم باندې ټوټکې، د ایرو او سپېلنو ټوټکې او داسې نورې راټولې شوې دي.

۲۹۰- د لرغونې دورې د شعر شکل او مضمون:

د جلات خان له خوا پر ۱۳۶۹ل کال د آصف بهاند تر لارښوونې لاندې په (۳۳) مخونو کې لیکل شوی. په دغه مونوګراف کې په لرغونې دوره کې پر ملي اوزانو برابرو شعرونو، لکه: د امیر کروړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر ویاړنې، د بېت نیکه، شیخ تیمن او داسې نورو پر شعرونو خبرې شوې دي.

۲۹۱- خوشال ولې دستار نامه ولیکله:

محمد نعیم پر ۱۳۲۹ل کال د آصف بهاند تر لارښوونې لاندې په (۳۷) مخونو کې لیکلې ده. په نوموړې مونوګراف کې پر دستارنامه او د هغې د لیکلو پر علتونو خبرې شوې دي.

۲۹۲- د کاظم خان شیدا په شعر کې د غربت او مساپرۍ انعکاس:

پلوشې عمر پر ۱۳۲۹ل کال د خالق رشید تر لارښوونې لاندې په (۳۷) مخونو کې لیکلې ده. په نوموړې مونوګراف کې د کاظم خان شیدا پېژندنه، د شیدا شاعري او د شیدا د مسافرۍ او غربت علتونه بیان شوي او هم د بېلګې په توګه د شیدا ځینې غزلونه، څلوریزې، مخمسات او قطعات راوړل شوي دي.

۲۹۳- د پخواني یونان او روم وتلي اثار:

عبدالرسول جبارخېل پر ۱۳۲۹ل کال د حبیب الله جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۴۰) مخونو کې لیکلې او د لرغوني یونان او روم یو شمېر اثار په کې معرفي شوي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۹۴- د میر مهدي شاه د لنډو کیسو مهم موضوعات:

شریفې پر ۱۳۶۹ل کال د خالق رشید تر لارښوونې لاندې په (۲۵) مخونو کې لیکلی او د مهدي پر ژوندلیک سربېره یې د هغه د لنډو کیسو مهمو موضوعاتو ته ګوته نیولې ده.

۲۹۵- د سید بهاوالدین مجروح ژوند او دده د پښتو اثارو معرفي:

نصیرې نوري پر ۱۳۶۹ل کال د خالق رشید تر لارښوونې لاندې په (۳۸) مخونو کې لیکلی او د سید بهاوالدین مجروح پر ژوند او پښتو اثارو یې رڼا اچولې ده.

۲۹۶- د رحمت شاه سایل د شعر رنګین اړخونه:

امنې پر ۱۳۶۹ل کال د خالق رشید تر لارښوونې لاندې په (۳۹) مخونو کې لیکلی او د رحمت شاه سایل د ژوند او اثارو پر پېژندنه سربېره یې د هغه د شعر پر ځینو محتوایي اړخونو رڼا اچولې ده.

۲۹۷- د پخواني یونان پنځه اتلان:

ناجیې مقبلې پر ۱۳۶۹ل کال د جاج پښتون زوی تر لارښوونې لاندې په (۳۰) مخونو کې لیکلی او د پخواني یونان د پنځو اتلانو په باب یې معلومات په کې راټول کړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۹۸- د دولت لواڼي په دېوان کې د توجیه تغیر:

جمیلې پر ۱۳۶۹ل کال لیکلی، لارښود استاد یې جلال الدین خان دی. دا مونوګراف (۳۶) مخونه لري او د دولت لواڼي د دېوان په قافیه کې یې یاده شوې موضوع څېړلې ده.

۲۹۹- د محمد ګل خان مومند اند و ژوند ته یوه لنډه کتنه:

د محمد اسمعیل یون له خوا لیکل شوی دی. په دغه مونوګراف کې د وزیر محمد ګل خان مومند د ژوند، مبارزو او افکارو په باب څرګندونې شوې دي. دا مونوګراف پر ۱۳۷۳ل کال چاپ شوی دی.

۳۰۰- لنډیو ته یوه لنډه کتنه:

د ارین مومندې له خوا پر ۱۳۷۰ل کال لیکل شوی، چې د لنډیو د جوړښت او د هغو د ځینو اړخونو په باب په کې څرګندونې شوې دي.

۳۰۱- پښتو ډرامه:

د ګل غوټۍ له خوا پر ۱۳۷۰ل کال لیکل شوی، په دغه مونوګراف کې لومړی په تاریخي لحاظ د ډرامې په باب معلومات راغلي او بیا د پښتو ډرامې په باب څرګندونې په کې شوې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۰۲- د راحت زاخیلي ژوند او اثار:

بلقیس اندړ پر ۱۳۷۰ل کال لیکلی دی. په دغه مونوګراف کې د راحت زاخیلي د ژوند او اثار په باب معلومات راغلي دي.

۳۰۳- د عبدالروف بېنوا ژوند او اثار:

د شیما جبارخېلې له خوا پر ۱۳۷۰ل کال لیکل شوی دی، د مرحوم بېنوا ژوند لیک او د هغه اثارو په باب معلومات په کې راغلې دي.

۳۰۴- د محمد صدیق روهي ژوند او اثار:

د محمد رحیم له خوا پر ۱۳۷۰ل کال لیکل شوی او د کاندید اکاډمیسین محمد صدیق روهي د ژوند او د هغه د ادبي فعالیتونو په باب معلومات په کې راغلي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د محمد اسمعیل یون لنډه پېژندنه

محمد اسمعیل یــون د حــاجي محمـدخان زوی پـر ۱۳۴۲ل کـال، د لغمان ولایت د الینګــــار ولســــوالۍ دنیازیو په یوې روښــــنفکرې کــورنۍ کــې زېږېدلی دی.

لومړنۍ زده کړې یې د الینګار ولسوالۍ د سلینګار په لومړني ښوونځي کې سرته رسولي دي، تر هغه وروسته کابل ته راغی او په خوشال خان لېسه کې شامل شو. پر ۱۳۶۲ل کال له نوموړې لېسې څخه په دویم نومره بریالی او پر ۱۳۶۷ل کال د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي د پښتو څانګې محصل شو. پر ۱۳۷۰ل کال له نوموړې څانګې څخه اول نومره بریالی او پر همدې کال بېرته دپښتو څانګې د کدر غړی شو. پر ۱۳۸۵ل کال په نوموړې څانګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې د ماسټرۍ دوره پیل شوه، یون په بریښنا او بریالي ډول دا دوره پای ته ورسوله.

محمد اسمعیل یون له ۱۳۷۰ ل کال څخه بیا تر ننه پورې د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي تدریسي غړی او د (پوهندوی) علمي پوړۍ ته رسېدلی دی، پر استادۍ سربېره، استاد یون د ((کابل پوهنتون))، ((هیلې)) او ((شمشاد)) مجلو د چلوونکي دنده هم په ښه ډول ترسره کړې ده. په پېښور کې د چاپېدونکې ((معارف)) مجلې کتونکی غړی هم و. همدارنګه دیو شمېر نورو چاپي خپرونو همکار هم پاتې شوی دی.

استاد یون پر ۱۳۸۱ ل کال، په جلال اباد کې بېړنۍ لویې جرګې ته د ختیزو ولایتونو د انتخاباتو د دفتر مشر شو، د دې جرګې لپاره تر ټاکنو وروسته د جرګې غړی، بیا د جرګې د غړو له خوا د بېړنۍ لویې جرګې دلومړي منشي په توګه انتخاب شو. استاد یون په دې جرګه کې تر خپل وروستي وسه خپل ملي او تاریخي مسولیت ادا کړ او د هېواد دښمنه عناصرو د توطیو مخه یې ونیوله.

تر دې جرګې وروسته، کله چې د افغانستان د اساسي قانون د تدوین بهیر پیل شو، نو استاد یون بیا د دې بهیر لپاره د ختیزو ولایتونو د دارالانشاد دفتر مشر وټاکل شو. په ختیزو ولایتونو کې د اساسي قانون د لویې جرګې لپاره انتخابات هم د همدې دفتر له

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوا ترسره شول استاد یون د اساسي قانون د تصویب په لویه جرګه کې د نوموړې جرګې د دارالانشا د غړي په توګه خپل فعال رول ادا کړ. ټاکل شوې وه، استاد یون په ختیزو ولایتونو کې د افغانستان د جمهوري ریاست لپاره د عمومي ټاکنو د دفتر مسول شي، خو په کابل کې د لویو جنګسالارانو او ځینو تنظیمي مشرانو له خوا پر حکومت او ملګرو ملتونو د زیات فشار له امله له کاره ګوښه شو. ملګرو ملتونو (UNAMA) استاد یون ته وړاندیز وکړ، چې په کابل کې به تر دې لوړه دنده در وسپارو، خو استاد یون و نه منله او خپلې استادۍ ته یې دوام ورکړ.

درې کاله وروسته یې د ځینو ملګرو په زیات ټینګار او غوښتنه، د جمهوري ریاست د ملي امنیت شورا په دفتر کې د فرهنګي چارو د ریاست دنده ومنله او په کابل پوهنتون کې پر استادۍ سربېره لا تر اوسه دا دنده پر مخ وړي. استاد یون پر ۱۳۸۵ل کال د افغانستان او پاکستان د امن ګډې جرګې لپاره د افغانستان له خوا د منشي په توګه غوره شو او دا دنده یې هم په ښه ډول ترسره کړه.

استاد یون د خپلو اکیډمیکو اړیکو په توګه په تېرو شلو کلونو کې ګڼ شمېر فرهنګي او ټولنیز خدمتونه ترسره کړي، په ګڼو چاپي، راډیویي او ټلویزیوني مرکو کې یې د واقعیتونو او حقایقو د څرګندیدو له امله د خلکو په زړونو کې ځای نیولی دی. که څه هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېر خلک د یون لیکنې، مرکې او نظریات خوښوي، خو یو شمېر داسې خلک هم شته، چې د یون سرسختي مخالفین دي. د هغه ملي او ګټورو نظریاتو ته هم غلط رنګ او تعبیر ورکوي، دا ډول اشخاص، چې اکثره یې زورواکي او د سیاسي ډلو ټپلو غړي او مشران دي، د استاد یون نظریات خپلو شخصي او تنظیمي ګټو ته خطر بولي، نو ځکه یې په ټینګه مخالفت کوي. زه ددې شاهد یم، هر کله چې یون کومه لیکنه او مرکه کړې، نو دده پر وړاندې یې مثبت او منفي غبرګونونه دواړه راپارولي دي، منفي غبرګونونه اکثره وخت د هغو اشخاصو او ډلو له خوا وي، چې په تېر کړکېچن سیاسي بهیر کې یې ډېرې نامشروع ګټې ترلاسه کړي او ځانونه یې مطرح کړي دي.

مثبت غبرګونونه اکثره د ولس د مشرانو، روښنفکرانو او نورو مخورو له خوا وي، خو استاد یون په دغسې سختو اغزنو او تنګو شرایطو کې بیا هم خپل فرهنګي، سیاسي او ټولنیز کار ته دوام ورکوي.

دا اوسنی فرهنګي کار، چې تاسو یې اوس په مسلسل ډول ګورئ، دا د تېرو شلو کلونو کارونه دي، چې له تېر یو نیم کال راهیسې پرې په منظم ډول کار شوی، اوډل شوي او دادی ستاسو مخې ته اینښودل کېږي، په داسې یو دولتي دفتر کې چې بوختیاوې په کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېرې وي، د منظم او ستر فرهنګي کار سرته رسول اسانه کار نه دی.استاد یون پر خپلو فرهنګي کارونو سربېره د ګڼو فرهنګي ټولنو د غړي، همکار او موسس غړي په توګه هم خپل فرهنګي رول ادا کړی، په پېښور کې یې د دوو المان مېشتو فرهنګي ټولنو (دافغانستان دکلتوري ودې ټولنې) او(د پښتني فرهنګ د ودې پراختیا ټولنې) د همکار په توګه د بېلابېلو لیکوالو په لسګونو اثار، ایډیټ او چاپ کړي دي. دغه راز یې په سلګونو کورنیو مشاعرو، ادبي غونډو او سیمینارونو کې ونډه اخیستې ده، خپله یې هم په لسګونو مشاعرې،سیمینارونه او علمي ورکشاپونه جوړ کړي دي.

سربېره پر دې، په یو زیات شمېر، ملي او نړیوالو کنفرانسونو کې یې په ښه ډول د خپل هېواد استازي کړې ده. دلته به یې د اثارو یادونه وکړو:

اثار

الف- پنځونې:

کتاب نوم	څرنګوالی	چاپکال
• مټکور	لومړۍ شعري ټولګه	دویم ۱۳۸۷
• په اورونو کې سندرې	دویمه شعري ټولګه	دویم ۱۳۸۷

ب- راټولونې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- هیلۍ — ګډه شعري ټولګه — دويم ۱۳۸۷
- نیمګړي ارمانونه — د حیران شعري ټولګه — دويم ۱۳۸۷
- د لوونو فصل — ګډه شعري ټولګه — دويم ۱۳۸۷
- د نازو انا یاد — د سیمینار د لیکنو ټولګه — دويم ۱۳۸۷
- د استاد الفت نثري کلیات — د استاد الفت نثرونه — دریيم ۱۳۸۷
- سیندونه هم مري — د اسحق ننګیال شعري منتخبات — دويم ۱۳۸۷

ج- ژباړنې:

- د ټولنپوهنې له نظره: په افغانستان کې د واک جوړښتونه
  د پوهنوال روستار تره کي اثر — دويم ۱۳۸۷
- .د افغانستان فرهنګي میراثونو ته یوه کتنه
  د نینسي دوپرې اثر — دويم ۱۳۸۷
- په افغانستان کې د جګړې جنایتکارانو محاکمه
  د پوهنوال روستار تره کی اثر — دويم ۱۳۸۷

د- یونلیکنې:

- د اماراتو سفر — د اماراتو یونلیک — دويم ۱۳۸۷
- که یون دی یون دی — د اروپا یونلیک — لومړی ۱۳۸۷
- د پنټاګون ترڅنډو — د امریکا یونلیک — لومړی ۱۳۸۷

هـ- څېړنې او شننې:

- د محمد ګل خان مومند اند و ژوند ته یوه لنډه کتنه — دويم ۱۳۸۷
- استاد زیار د پښتني فرهنګ یو ځلاند ستوری — دويم ۱۳۸۷
- د کابل پوهنتون د ادبیاتو پوهنځي پښتو کتابښود — دويم ۱۳۸۷
- د افغانستان فرهنګ ته اوښتي زیانونه — دويم ۱۳۸۷
- د پښتو شعر هندسي جوړښت — شپږم ۱۳۸۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

- له افغانستانه د مسلکي کادرونو د فرار عوامل دویم ۱۳۸۷
- ساینسي پرمختیاوې دویم ۱۳۸۷
- بېرنۍ لویه جرګه ولسواکي او زورواکي دویم ۱۳۸۷
- اندیال خوشال لومړی ۱۳۸۷
- هیله د خپلو سریزو په لمن کې لومړی ۱۳۸۷
- کلتوري یون لومړی ۱۳۸۷
- فرهنګي فقر لومړی ۱۳۸۷
- مرکه او مرکې لومړی ۱۳۸۷
- خوشال په خپل ایډیال لومړی ۱۳۸۷
- د کتابونو په ورېمو کې لومړی ۱۳۸۷
- افغانستان په سیاسي کړلېچ کې لومړی ۱۳۸۷
- پښتو لیکنی سمون لومړی ۱۳۸۷
- اوسنۍ رسنۍ لومړی ۱۳۸۷
- که نړیوال ماته وخوري؟ لومړی ۱۳۸۷

خدای (ج) دې استاد یون ته ډېر عمر ورکړي او جرئت دې ورته هم تاند لري، الله (ج) دې دی له هر ډول بدو بلاوو وژغوري، په فرهنګي کارو زیار کې ورته دنور زغم او وسېلې هیله لرم.

په درناوي

وفاالرحمن وفا

کابل- افغانستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

də kabəl pohantun də adabyāto pohanji

paṣ̌hto kitābṣ̌od

(The faculty of literature of Kabul University Pashto Guide Book)

By:
M. Ismael yoon

د خپرونو لړ: (۹)

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library